

ALAVUDEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA,

ainekohtainen osio

6. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

6.1 Saamelaiset

6.2. Romaanit

6.3 Viittomakieliset

6.4 Maahanmuuttajat

Näissä noudatetaan valtakunnallisia perusteita, jotka ovat opetussuunnitelman liitteenä. Opetussuunnitelmia tarkennetaan, mikäli opetusta näissä järjestetään.

7.luku Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

7.1. AIHEKOKONAISUUKSIEN TOTEUTTAMINEN

1. IHMISENÄ KASVAMINEN

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	1. LK	2. LK	3. LK	4. LK	5. LK	6. LK
Oppilas oppii						
<p><u>Tavoite:</u> ymmärtämään omaa fyysistä ja psyykkistä ja sosiaalista kasvuaan sekä omaa ainutkertaisuuttaan</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä, tunteiden tunnistaminen ja käsittely, vireyteen ja luovuuteen vaikuttavia tekijöitä</p>	YPI UE	YPI UE	YPI UE LI	YPI UE LI	UE LI	UE LI
<p><u>Tavoite:</u> arvioimaan toimintansa eettisyyttä ja tunnistamaan oikean ja väärän</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo - esteettinen havainnointi ja esteettinen ilmiöiden tulkinta</p>	UE	UE	UE	UE	UE	UE
<p><u>Tavoite:</u> tunnistamaan oman oppimistyykinsä ja kehittämään itseään oppijana</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> opiskelutaidot ja pitkäjänteinen, tavoitteellinen itsensä kehittäminen</p>	X	X	X	X	X	X
<p><u>Tavoite:</u> toimimaan yhteisön jäsenenä</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> toisten huomioon ottaminen, oikeudet, velvollisuudet ja vastuut ryhmässä, erilaisia yhteistoimintatapoja</p>	X	X	X	X	X	X

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	7. LK	8. LK	9. LK
Oppilas oppii			
<p><u>Tavoite:</u> ymmärtämään omaa fyysistä ja psyykkistä ja sosiaalista kasvuaan sekä omaa ainutkertaisuuttaan</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä, tunteiden tunnistaminen ja käsittely, vireyteen ja luovuuteen vaikuttavia tekijöitä</p>	TK LI	TK LI	TK LI
<p><u>Tavoite:</u> arvioimaan toimintansa eettisyyttä ja tunnistamaan oikean ja väärän</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo; esteettinen havainnointi ja esteettinen ilmiöiden tulkinta</p>	UE	UE	UE
<p><u>Tavoite:</u> tunnistamaan oman oppimistyykinsä ja kehittämään itseään oppijana</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> opiskelutaidot ja pitkäjänteinen, tavoitteellinen itsensä kehittäminen</p>	X	X	X
<p><u>Tavoite:</u> toimimaan yhteisön jäsenenä</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> toisten huomioon ottaminen, oikeudet, velvollisuudet ja vastuut</p>	X	X	X

ryhmässä, erilaisia yhteistoimintatapoja			
--	--	--	--

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

2. KULTTUURI-IDENTITEETTI JA KANSAINVÄLISYYS

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	1. LK	2. LK	3. LK	4. LK	5. LK	6. LK
Oppilas oppii						
<p><u>Tavoite:</u> tuntemaan ja arvostamaan omaa henkistä ja aineellista kulttuuriperintöään ja näkemään suomalaisen kulttuuri-identiteetin osana alkuperäistä, pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuria</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> oma ja kotiseudun kulttuuri, suomalaisuus, pohjoismaalaisuus ja eurooppalaisuus</p>	AI, KS, MU, KU	AI, KS, MU, KU	AI, KS, MU, KU	AI, KS, MU, KU	AI, KS, MU, KU	AI, KS, MU, KU
<p><u>Tavoite:</u> ymmärtämään oman kulttuurinsa juuria ja monimuotoisuutta sekä näkemään oman sukupolvensa aikaisempien sukupolvien elämäntavan jatkajana ja kehittäjänä</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> muuta kulttuureita ja monikulttuurisuus</p>	X	X	HI YPI	HI YPI	HI	HI
<p><u>Tavoite:</u> tutustumaan muihin kulttuureihin ja elämäntapoihin ja saamaan valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja kansainvälisessä yhteistyössä</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> ihmisoikeudet ja ihmisryhmien välisen luottamuksen, keskinäisen arvostuksen ja onnistuneen yhteistyön edellytyksiä</p>			UE	UE	UE	UE
<p><u>Tavoite:</u> ymmärtämään kulttuuri-identiteetin osatekijöitä ja niiden merkitystä yksilölle ja yhteisölle</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> kansainvälisyys eri elämän alueilla ja taidot toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa; tapakulttuurin merkitys</p>						

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	7. LK	8. LK	9. LK
Oppilas oppii			
<p><u>Tavoite:</u> tuntemaan ja arvostamaan omaa henkistä ja aineellista kulttuuriperintöään ja näkemään suomalaisen kulttuuri-identiteetin osana alkuperäistä, pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuria</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> oma ja kotiseudun kulttuuri, suomalaisuus, pohjoismaalaisuus ja eurooppalaisuus</p>			
<p><u>Tavoite:</u> ymmärtämään oman kulttuurinsa juuria ja monimuotoisuutta sekä näkemään oman sukupolvensa aikaisempien sukupolvien elämäntavan jatkajana ja kehittäjänä</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u></p>			

<p>muuta kulttuureita ja monikulttuurisuus</p> <p><u>Tavoite:</u> tutustumaan muihin kulttuureihin ja elämäkatsomuksiin ja saamaan valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja kansainvälisessä yhteistyössä</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> ihmisoikeudet ja ihmisryhmien välisen luottamuksen, keskinäisen arvostuksen ja onnistuneen yhteistyön edellytyksiä</p>	UE HY	UE HY	UE HY
<p><u>Tavoite:</u> ymmärtämään kulttuuri-identiteetin osatekijöitä ja niiden merkitystä yksilölle ja yhteisölle</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> kansainvälisyys eri elämän alueilla ja taidot toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa; tapakulttuurin merkitys</p>			

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

3. VIESTINTÄ JA MEDIATAITO

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	1. LK	2. LK	3. LK	4. LK	5. LK	6. LK
Oppilas oppii						
<p><u>Tavoite:</u> ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vastuullisesti sekä tulkitsemaan muiden viestintää</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu, erilaiset ilmaisukielet ja niiden käyttö eri tilanteissa</p>	AI MU KU	AI MU KU				
<p><u>Tavoite:</u> suhtautuu kriittisesti median välittämiin sisältöihin ja pohtii niihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä arvoja</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> viestien sisällön ja tarkoituksen erittely ja tulkinta, viestiympäristön muuttuminen ja monimedialisuus</p>	AI, KU	AI, KU	AI	AI	AI	AI
<p><u>Tavoite:</u> tuottamaan ja välittämään viestejä ja käyttämään mediaa tarkoituksenmukaisesti</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> median rooli ja vaikutukset yhteiskunnassa, median kuvaaman maailman suhde todellisuuteen</p>			AI	AI	AI	AI
<p><u>Tavoite:</u> käyttämään viestinnän ja median välineitä tiedonhankinnassa, -välittämisessä sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> yhteistyö median kanssa; lähdekritiikki, tietoturva ja sananvapaus; viestintätekniset välineet ja niiden monipuolinen käyttö sekä verkkoetiikka</p>			X	X	X	X

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	7. LK	8. LK	8. LK
Oppilas oppii			
<u>Tavoite:</u> ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vastuullisesti sekä tulkitsemaan muiden viestintää <u>Keskeinen sisältö:</u> omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu, erilaiset ilmaisukielet ja niiden käyttö eri tilanteissa	X AI KU	X AI KU	X AI KU
<u>Tavoite:</u> suhtautuu kriittisesti median välittämiin sisältöihin ja pohtii niihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä arvoja <u>Keskeinen sisältö:</u> viestien sisällön ja tarkoituksen erittely ja tulkinta, viestiympäristön muuttuminen ja monimedialisuus	X AI	X AI	X AI
<u>Tavoite:</u> tuottamaan ja välittämään viestejä ja käyttämään mediaa tarkoituksenmukaisesti <u>Keskeinen sisältö:</u> median rooli ja vaikutukset yhteiskunnassa, median kuvaaman maailman suhde todellisuuteen	X AI	X AI	X AI
<u>Tavoite:</u> käyttämään viestinnän ja median välineitä tiedonhankinnassa, -välittämisessä sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa <u>Keskeinen sisältö:</u> yhteistyö median kanssa; lähdekritiikki, tietoturva ja sananvapaus; viestintätekniset välineet ja niiden monipuolinen käyttö sekä verkkoetiikka	X AI	X AI	X AI

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

4. OSALLISTUVA KANSALAISUUS JA YRITTÄJYYS

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	1. LK	2. LK	3. LK	4. LK	5. LK	6. LK
Oppilas oppii						
<p><u>Tavoite:</u> ymmärtämään kouluyhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitystä, toimintaa ja tarpeita yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> perustietoja kouluyhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen toiminnasta sekä työnjaosta; demokratian merkitys yhteisössä ja yhteiskunnassa</p>	X	X	X	X	X	X
<p><u>Tavoite:</u> muodostamaan oman kriittisen mielipiteen asiantuntijuutta hyödyntäen</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> erilaisia osallistumis- ja vaikuttamiskeinoja kansalaisyhteiskunnassa</p>	X	X	X	X	X	X
<p><u>Tavoite:</u> osallistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta omassa kouluyhteisössä ja paikallisyhteisössä</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> verkostoituminen oman ja yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi</p>	X	X	X	X	X	X
<p><u>Tavoite:</u> kohtaamaan ja käsittelemään muutoksia, epävarmuutta ja ristiriitoja sekä toimimaan yritteliäästi ja aloitteellisesti</p>	X	X	X	X	X	X
<p><u>Tavoite:</u> toimimaan innovatiivisesti ja pitkäjänteisesti päämäärään saavuttamiseksi sekä arvioimaan omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> osallistuminen ja vaikuttaminen omassa koulussa ja elinympäristössä sekä oman toiminnan vaikuttavuuden arviointi</p>	X	X	X	X	X	X
<p><u>Tavoite:</u> tuntemaan työelämää ja yritystoimintaa sekä ymmärtämään näiden merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> yrittäjyys ja sen merkitys yhteiskunnalle, perustietoja yrittäjyydestä ammattina sekä työelämään tutustuminen</p>	X	X	X	X	X	X

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	7. LK	8. LK	8. LK
Oppilas oppii			
<u>Tavoite:</u> ymmärtämään kouluyhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitystä, toimintaa ja tarpeita yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta <u>Keskeinen sisältö:</u> perustietoja kouluyhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen toiminnasta sekä työnjaosta; demokratian merkitys yhteisössä ja yhteiskunnassa			HY
<u>Tavoite:</u> muodostamaan oman kriittisen mielipiteen asiantuntijuutta hyödyntäen <u>Keskeinen sisältö:</u> erilaisia osallistumis- ja vaikuttamiskeinoja kansalaisyhteiskunnassa			HY
<u>Tavoite:</u> osallistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta omassa kouluyhteisössä ja paikallisyhteisössä <u>Keskeinen sisältö:</u> verkostoituminen oman ja yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi			HY
<u>Tavoite:</u> kohtaamaan ja käsittelemään muutoksia, epävarmuutta ja ristiriitoja sekä toimimaan yritteliäästi ja aloitteellisesti	X	X	X
<u>Tavoite:</u> toimimaan innovatiivisesti ja pitkäjänteisesti päämäärään saavuttamiseksi sekä arvioimaan omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia <u>Keskeinen sisältö:</u> osallistuminen ja vaikuttaminen omassa koulussa ja elinympäristössä sekä oman toiminnan vaikuttavuuden arviointi	X	X	X
<u>Tavoite:</u> tuntemaan työelämää ja yritystoimintaa sekä ymmärtämään näiden merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle <u>Keskeinen sisältö:</u> yrittäjyys ja sen merkitys yhteiskunnalle, perustietoja yrittäjyydestä ammattina sekä työelämään tutustuminen	X VAL	X VAL	X VAL

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

5. VASTUU YMPÄRISTÖSTÄ, HYVINVOINNISTA JA KESTÄVÄSTÄ TULEVAISUUDESTA

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	1. LK	2. LK	3. LK	4. LK	5. LK	6. LK
Oppilas oppii						
<p><u>Tavoite:</u> ymmärtämään ympäristönsuojelun välttämättömyyden ja ihmisen hyvinvoinnin edellytykset ja niiden välisen yhteyden</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti kestävä kehitys omassa koulussa ja elinympäristössä</p>	X	X	YPI	YPI		
<p><u>Tavoite:</u> havaitsemaan ympäristössä ja ihmisten hyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia, selvittämään syitä ja seurauksia sekä toimimaan elinympäristön hyväksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta ja ihmisten hyvinvoinnista;</p>	X	X				
<p><u>Tavoite:</u> arvioimaan oman kulutuksensa ja arkikäytäntöjensä vaikutuksia ja omaksumaan kestävä kehityksen edellyttämiä toimintatapoja</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> ympäristöarvot ja kestävä elämäntapa;</p>	X	X	YPI	YPI		
<p><u>Tavoite:</u> edistämään hyvinvointia omassa yhteisössä sekä ymmärtämään hyvinvoinnin uhkia ja mahdollisuuksia globaalilla tasolla</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> ekotehokkuus tuotannossa ja yhteiskunnassa sekä arjen toimintatavoissa, tuotteen elinkaari</p>	X	X	YPI	YPI		
<p><u>Tavoite:</u> ymmärtämään, että yksilö rakentaa valinnoillaan sekä omaa tulevaisuuttaan että yhteistä tulevaisuuttamme, ja toimimaan rakentavasti kestävä tulevaisuuden puolesta</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> oman talouden hallinta ja kulutuskäyttäytyminen, kuluttajan vaikuttamiskeinot</p>	X	X	YPI	YPI		

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	7. LK	8. LK	8. LK
Oppilas oppii			
<p><u>Tavoite:</u> ymmärtämään ympäristönsuojelun välttämättömyyden ja ihmisen hyvinvoinnin edellytykset ja niiden välisen yhteyden</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti kestävä kehitys omassa koulussa ja elinympäristössä</p>	BI-GE KE	BI-GE KE	BI-GE KE
<p><u>Tavoite:</u> havaitsemaan ympäristössä ja ihmisten hyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia, selvittämään syitä ja seurauksia sekä toimimaan elinympäristön hyväksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta ja ihmisten hyvinvoinnista;</p>	BI-GE TERV	BI-GE TERV	BI-GE TERV
<p><u>Tavoite:</u> arvioimaan oman kulutuksensa ja arkikäytäntöjensä vaikutuksia ja omaksumaan kestävä kehityksen edellyttämiä toimintatapoja</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> ympäristöarvot ja kestävä elämäntapa;</p>	BI-GE YH KE	BI-GE YH KE	BI-GE YH KE
<p><u>Tavoite:</u> edistämään hyvinvointia omassa yhteisössä sekä ymmärtämään hyvinvoinnin uhkia ja mahdollisuuksia globaalilla tasolla</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> ekotehokkuus tuotannossa ja yhteiskunnassa sekä arjen toimintatavoissa, tuotteen elinkaari</p>			
<p><u>Tavoite:</u> ymmärtämään, että yksilö rakentaa valinnoillaan sekä omaa tulevaisuuttaan että yhteistä tulevaisuuttamme, ja toimimaan rakentavasti kestävä tulevaisuuden puolesta</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> oman talouden hallinta ja kulutuskäyttäytyminen, kuluttajan vaikuttamiskeinot</p>	TERV	TERV	TERV HY

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

6. TURVALLISUUS JA LIIKENNE

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	1. LK	2. LK	3. LK	4. LK	5. LK	6. LK
Oppilas oppii						
<p><u>Tavoite:</u> tunnistamaan turvallisuus- ja terveysriskejä, ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita sekä toimimaan terveyttä ja turvallisuutta edistävasti</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> onnettomuuksilta, päihteiltä ja rikollisuudelta suojautuminen omassa elinympäristössä</p>	X	X	X LI YPI	X LI YPI	X LI YPI	X LI YPI
<p><u>Tavoite:</u> edistämään väkivallattomuutta ja toimimaan kiusaamistilanteissa rakentavasti</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> työturvallisuus ja ympäristöturvallisuus; terveyttä, turvallisuutta, väkivallattomuutta ja rauhaa edistäviä toimintamalleja; väkivallan ulottuvuudet lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa</p>	X	X	X	X	X	X
<p><u>Tavoite:</u> toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> keskeiset liikennesäännöt ja erilaiset liikenneympäristöt</p>	X	X	X	X	X	X
<p><u>Tavoite:</u> vaikuttamaan liikenneympäristön ja muun toimintaympäristön turvallisuuteen</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> muut huomioiva liikennekäyttäytyminen, liikenneympäristön turvallisuus ja turvalaitteet</p>	X	X	X	X	X	X
<p><u>Tavoite:</u> tuntemaan yhteiskunnan hyvinvointipalveluja</p> <p><u>Keskeinen sisältö:</u> turvallisuutta edistävät palvelut; kodin ja koulun yhteistyö turvallisuuden edistämiseksi</p>	X	X	X	X	X	X

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	7. LK	8. LK	8. LK
Oppilas oppii			
<u>Tavoite:</u> tunnistamaan turvallisuus- ja terveysriskejä, ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita sekä toimimaan terveyttä ja turvallisuutta edistävasti <u>Keskeinen sisältö:</u> onnettomuuksilta, päihteiltä ja rikollisuudelta suojautuminen omassa elinympäristössä	TERV	TERV	TERV
<u>Tavoite:</u> edistämään väkivallatonta muutta ja toimimaan kiusaamistilanteissa rakentavasti <u>Keskeinen sisältö:</u> työturvallisuus ja ympäristöturvallisuus; terveyttä, turvallisuutta, väkivallattomuutta ja rauhaa edistäviä toimintamalleja; väkivallan ulottuvuudet lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa	X	X	X
<u>Tavoite:</u> toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä <u>Keskeinen sisältö:</u> keskeiset liikennesäännöt ja erilaiset liikenneympäristöt	TERV X	TERV X	TERV X
<u>Tavoite:</u> vaikuttamaan liikenneympäristön ja muun toimintaympäristön turvallisuuteen <u>Keskeinen sisältö:</u> muut huomioiva liikennekäyttäytyminen, liikenneympäristön turvallisuus ja turvalaitteet	TERV X	TERV X	TERV X
<u>Tavoite:</u> tuntemaan yhteiskunnan hyvinvointipalveluja <u>Keskeinen sisältö:</u> turvallisuutta edistävät palvelut; kodin ja koulun yhteistyö turvallisuuden edistämiseksi	X	X	X

X = kaikissa aineissa läpäisyperiaatteella

7. IHMINEN JA TEKNOLOGIA

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	1. LK	2. LK	3. LK	4. LK	5. LK	6. LK
Oppilas oppii						
<u>Tavoite:</u> ymmärtämään teknologiaa, sen kehittämistä ja vaikutuksia eri elämän alueilla, yhteiskunnan eri sektoreilla ja ympäristössä <u>Keskeinen sisältö:</u> teknologia arkielämässä, yhteiskunnassa ja paikallisessa tuotantoelämässä			X	X	X	X
<u>Tavoite:</u> käyttämään teknologiaa vastuullisesti <u>Keskeinen sisältö:</u> teknologian kehitys ja kehitykseen vaikuttavia tekijöitä eri kulttuureissa, eri elämän alueilla eri aikakausina; teknologisten ideoiden kehittäminen, mallintaminen, arviointi ja tuotteiden elinkaari	X	X	X	X	X	X
<u>Tavoite:</u> käyttämään tietoteknisiä laitteita ja ohjelmia sekä tietoverkkoja erilaisiin tarkoituksiin <u>Keskeinen sisältö:</u> tietotekniikan ja tietoverkkojen käyttö	X	X	X	X	X	X
<u>Tavoite:</u> ottamaan kantaa teknologisiin valintoihin ja arvioimaan tämän päivän teknologiaan liittyvien päätösten vaikutuksia tulevaisuuteen <u>Keskeinen sisältö:</u> teknologiaan liittyvät eettiset, moraaliset, hyvinvointi- ja tasa-arvokysymykset; tulevaisuuden yhteiskunta ja teknologia			X	X	X	X

TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	7. LK	8. LK	8. LK
Oppilas oppii			
<u>Tavoite:</u> ymmärtämään teknologiaa, sen kehittämistä ja vaikutuksia eri elämän alueilla, yhteiskunnan eri sektoreilla ja ympäristössä <u>Keskeinen sisältö:</u> teknologia arkielämässä, yhteiskunnassa ja paikallisessa tuotantoelämässä	X	ATK	ATK
<u>Tavoite:</u> käyttämään teknologiaa vastuullisesti <u>Keskeinen sisältö:</u> teknologian kehitys ja kehitykseen vaikuttavia tekijöitä eri kulttuureissa, eri elämän alueilla eri aikakausina; teknologisten ideoiden kehittäminen, mallintaminen, arviointi ja tuotteiden elinkaari	X	X ATK	X ATK
<u>Tavoite:</u> käyttämään tietoteknisiä laitteita ja ohjelmia sekä tietoverkkoja erilaisiin tarkoituksiin <u>Keskeinen sisältö:</u> tietotekniikan ja tietoverkkojen käyttö	X	X ATK	X ATK

<p style="text-align: center;"><u>Tavoite:</u> ottamaan kantaa teknologisiin valintoihin ja arvioimaan tämän päivän teknologiaan liittyvien päätösten vaikutuksia tulevaisuuteen</p> <p style="text-align: center;"><u>Keskeinen sisältö:</u> teknologiaan liittyvät eettiset, moraaliset, hyvinvointi- ja tasa-arvokysymykset; tulevaisuuden yhteiskunta ja teknologia</p>	X	X ATK	X ATK
---	---	----------	----------

7.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

SUOMI ÄIDINKIELENÄ

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen perustehtävänä on kiinnostuttaa oppilas kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetuksen tulee perustua yhteisölliseen näkemykseen kielestä: yhteisön jäsenyys ja osallisuus tietoon syntyvät, kun oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Opetuksen tulee perustua myös oppilaiden kielellisiin ja kulttuurisiin taitoihin ja kokemuksiin ja tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen, joiden avulla oppilas rakentaa identiteettiään ja itsetuntoaan. Tavoitteena on, että oppilaasta tulee aktiivinen ja eettisesti vastuullinen viestijä sekä lukija, joka pääsee osalliseksi kulttuurista, osallistuu ja vaikuttaa yhteiskuntaan.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa opitaan käsitteitä, joilla kielentää maailmaa ja omaa ajattelua: oppilas saa keinoja todellisuuden jäsentämiseen mutta myös mahdollisuuksia irrota siitä, rakentaa uusia maailmoja ja kytkeä asioita uusiin yhteyksiin.

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine, joka saa sisältöaineikseksi kieli- ja kirjallisuustieteistä sekä viestintätieteistä. Oppiaineen pohjalla on laaja tekstikäsitys: tekstit ovat puhuttuja ja kirjoitettuja, kuvitteellisia ja asiategstejä, sanallisia, kuvallisia, äänellisiä ja graafisia sekä näiden tekstityyppien yhdistelmiä. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaan äidinkieli on oppimisen perusta: kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde että väline. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävä on suunnitelmallisesti kehittää kieleen pohjautuvia opiskelu- ja vuorovaikutustaitoja.

Äidinkielen oppiminen kattaa laajasti kielen osa-alueet ja tehtävät. Opetuksen tulee kehittää tietoa kielestä ja kirjallisuudesta sekä vuorovaikutustaitoja uusissa ja yhä vaativammassa kielenkäyttö- ja viestintätilanteissa.

VUOSILUOKAT 1–2

Vuosiluokkien 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on jatkaa jo kotona, varhaiskasvatuksessa, erityisesti esiopetuksessa, alkanutta kielen oppimista. Opetuksen tulee olla kokonaisvaltaista, kaikki kielen osa-alueet kattavaa oppilaan arkeen liittyvää suullista ja kirjallista kommunikaatiota, joka tukee oppilaan yksilöllistä kielenoppimista. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaat voivat olla oppimisprosessissaan hyvin eri vaiheissa.

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- tottuu koulun vuorovaikutustilanteisiin
- oppii kuuntelemaan keskittyen
- oppii kysymään, vastaamaan ja kertomaan omia tietojaan, kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään
- kehittää kielellistä ja fyysistä kokonaisilmaisuaan.

Oppilaan luku- ja kirjoitustaidot kehittyvät

Oppilas

- oppii lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikat sekä niiden opettelussa tarpeellisia käsitteitä; hän oppii ymmärtämään harjoittelun sekä säännöllisen lukemisen ja kirjoittamisen merkityksen
- kehittää luku- ja kirjoitustaitoaan, myös medialukutaitoaan, sekä viestintävalmiuksiaan tietoteknisessä oppimisympäristössä
- oppii tarkkailemaan itseään lukijana ja kirjoittajana
- oppii vähitellen omaa tekstiään kirjoittaessaan ottamaan huomioon kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.

Oppilaan suhde kirjallisuuteen ja kieleen rakentuu

Oppilas

- tutustuu kuunnellessaan ja lukiessaan kirjoitettuun kielimuotoon, hänen sana- ja ilmaisuvarastonsa ja mielikuvituksensa rikastuvat, hän saa aineksia ajatteluunsa ja ilmaisuunsa
- opettelee valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa ja lukee lukutaitoaan vastaavia kirjoja
- tottuu tarkastelemaan kieltä, sen merkityksiä ja muotoja
- tottuu siihen, että teksteistä puhutaan myös käyttämällä sellaisia käsitteitä kuten äänne, kirjain, tavu, sana, lause, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.

KESKEISET SISÄLLÖT

1. luokka

Vuorovaikutustaidot

- suullista ja kirjallista ilmaisua erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa, pari-, pienryhmä- ja luokkakeskusteluja
- keskittyvää, tarkkaa ja päättelevää kuuntelemista
- kuullun, nähdyn, koetun ja luetun työstämistä improvisoinnin, kerronnan, leikin ja draaman avulla, myös muihin taideaineisiin integroiden
- *oppilas harjaantuu työskentelemään yksin ja ryhmässä*
- *oppilas osallistuu keskusteluun ja ymmärtää vuoropuhelun merkityksen*
- *oppilasta kannustetaan kertomaan omista havainnoistaan, elämyksistään ja kokemuksistaan esim. luonnossa*
- *kielellisen ja fyysisen kokonaisilmaisun vahvistaminen, mielikuvituksen käyttö, integraatio mm. taideaineisiin*
- *keskittyvän, tarkkan ja päättelevän kuuntelemisen harjoittelua*

1. luokka

Lukeminen ja kirjoittaminen

- lukemista ja kirjoittamista monipuolisesti päivittäin
- äänne-kirjain-vastaavuuden runsasta harjoittelua
- kirjoitetun kielen ja yleispuhekielen harjoittelua
- sanojen tunnistamista edeten lyhyistä sanoista kohti outoja, pitkiä sanoja
- puheen purkamista sanoiksi, tavuiksi ja äänneiksi; sanojen kirjoittamisen harjoittelua
- kirjainmuotojen piirtämistä, isojen ja pienten tekstauskirjainten opettelua
- oikean kynäotteen ja tarkoituksenmukainen kirjoitusasennon, silmän ja käden koordinaation opettelua
- *osaa käsitteet äänne, kirjain, tavu ja sana*
- *tuntee isot ja pienet tekstauskirjaimet ja osaa kirjoittaa ne*
- *harjoittelee kirjoittamaan sanoja äänne-kirjain-vastaavuudeltaan oikein*

- *lukemisen harjoittelu etenee sanatasosta lauseisiin ja lyhyisiin teksteihin*
- *lukeminen muuttuu vähitellen äänettömäksi*
- *oppilas ymmärtää lukemansa ja oppii luttämään sen omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa*
- *oppilas osaa kirjoittaa lyhyitä lauseita kuvan perusteella tai muuten ohjatusti*

1. luokka

Kirjallisuus ja kieli

- kaunokirjallisuutta ja muita tekstejä opettajan luentaa kuunnellen, kuvia katsellen ja vähitellen itse lukien
- kirjojen lukemista ja käsittelyä niin, että keskeistä on elämyksellisyys ja lukukokemusten jakaminen; kirjallisuuden käyttämistä virikkeenä luovassa toiminnassa
- kirjaston käytön opettelua
- *monipuolista kirjallisuuteen tutustumista (sadut, runot, kertomukset, sarjakuvat), myös eri viestimiä käyttäen (video, elokuva, kuunnelma, teatteri)*
- *leikkien, lorujen, runojen, satujen ja näytelmien käyttö, elämyksellinen sukeltaminen mielikuvituksen ja toden maailmaan*
- *käytetään oman paikkakunnan ja eteläpohjalaisia tekstejä, runoja ja tarinoita, jotka auttavat oppilasta kartuttamaan omaa kulttuuriperintöään*
- *tutustuu suomalaiseen juhla-perinteeseen*

2. luokka

Vuorovaikutustaidot

- suullista ja kirjallista ilmaisua erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa, pari-, pienryhmä- ja luokkakeskusteluja
- keskittyvää, tarkkaa ja päättelevää kuuntelemista
- kuullun, nähdyn, koetun ja luetun työstämistä improvisoinnin, kerronnan, leikin ja draaman avulla, myös muihin taideaineisiin integroiden
- *oppilas harjaantuu työskentelemään yksin ja ryhmässä*
- *oppilas osallistuu keskusteluun ja ymmärtää vuoropuhelun merkityksen*
- *oppilasta kannustetaan kertomaan omista havainnoistaan, elämyksistään ja kokemuksistaan esim. luonnossa*
- *kielellisen ja fyysisen kokonaisilmaisun vahvistaminen, mielikuvituksen käyttö, integraatio mm. taideaineisiin*
- *keskittyvän, tarkkan ja päättelevän kuuntelemisen harjoittelua*

2. luokka

Lukeminen ja kirjoittaminen

- lukemista ja kirjoittamista monipuolisesti päivittäin
- painettujen ja sähköisten tekstien avaamista yhdessä keskustellen
- kirjoitetun kielen ja yleispuhekielen harjoittelua
- vähittäinen siirtyminen ääneen lukemisesta myös äänettömään lukemiseen
- tekstin ymmärtämistä parantaviin strategioihin tutustumista ja niiden käyttöä
- kirjoituskirjainten opettelua ja kirjainten yhdistämistä (kirjainmallit, numerot ja välimerkit liitteenä)
- tietokoneella kirjoittamisen opettelua
- oikeinkirjoitusta sana- ja lausetasolla: sanavälit ja sanan jakaminen eri riveille, isot alkukirjaimet tutuissa nimissä ja lauseiden alussa, lauseiden lopetusmerkit ja niiden käyttö omassa teksteissä
- omiin arkikokemuksiin, havaintoihin, mielipiteisiin ja mielikuvitukseen perustuvien tekstien tuottamista niin, että päähuomio on sisällössä ja luomisen ilossa
- *harjoittelee lukemista erilaisten tekstien avulla pyrkien sujuvaan ja ymmärtävään lukemiseen*

- harjoittelee monipuolista kirjoittamista. Pyrkii kirjoittamaan sanat oikein ja käyttämään lauseissa isoja alkukirjaimia ja lopetusmerkkejä
- oppilas opettelee kirjoittamaan tyyppikirjaimin
- ennakoivan lukemisen harjoittelua ja päätelmien tekemistä luetusta tekstistä
- oppii kirjoittamaan itsenäisesti pieniä kirjoitelmia. Päähuomio on sisällössä ja luomisen ilossa

2. luokka

Kirjallisuus ja kieli

- kaunokirjallisuutta ja muita tekstejä opettajan luentaa kuunnellen, kuvia katsellen ja vähitellen itse lukien
- kirjojen lukemista ja käsittelyä niin, että keskeistä on elämyksellisyys ja lukukokemusten jakaminen; kirjallisuuden käyttämistä virikkeenä luovassa toiminnassa
- kirjallista keskustelua, jonka yhteydessä käsitteet päähenkilö, tapahtuma-aika ja -paikka sekä juoni; luetun liittämistä omaan elämään, aiemmin luettuun, kuultuun ja nähtyyn
- kirjaston käytön opettelua
- kielen ja sen muotojen ja merkitysten havainnointia
- monipuolista kirjallisuuteen tutustumista (sadut, runot, kertomukset, sarjakuvat), myös eri viestimiä käyttäen (video, elokuva, kuunnelma, teatteri)
- leikkien, lorujen, runojen, satujen ja näytelmien käyttö, elämyksellinen sukeltaminen mielikuvituksen ja toden maailmaan
- käytetään oman paikkakunnan ja eteläpohjalaisia tekstejä, runoja ja tarinoita, jotka auttavat oppilasta kartuttamaan omaa kulttuuriperintöään
- tutustuu suomalaiseen juhla-perinteeseen

OPPILAAN SIIRTÄMINEN 2. LUOKALLE

Lukeminen (joulu)

Suoritus hylätty, jos

- ei tunnista kirjain-äännevastaavuutta ⇒ ei pysty lukemaan
- ei pysty tavuttamaan ja laskemaan tavujen määrää kuullusta

Lukeminen (kevät)

Suoritus hylätty, jos

- ei pysty lukemaan uusia sanoja
- ei pysty tavuttamaan kuulemiaan sanoja

Kirjoittaminen (joulu)

Suoritus hylätty, jos

- ei tunnista kirjain-äännevastaavuutta
- ei tunnista alkukirjainta ja loppukirjainta

Kirjoittaminen (kevät)

Suoritus hylätty, jos

- ei pysty kirjoittamaan sanoja sanelusta tai itse tuottaen

KUVAUS OPPILAAN MINIMITASON OSAAMISESTA 2. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Vuorovaikutustaidot

- oppilas osaa toimia tarkoituksenmukaisesti arkipäivän puhe-tilanteissa

Lukeminen ja kirjoittaminen

- *oppilas pystyy lukemaan ja ymmärtämään yksinkertaisia tekstejä*
- *oppilas hallitsee kirjainmerkit ja äänne-kirjain vastaavuuden*
- *oppilas tuntee käsitteet äänne, kirjain, tavu, sana, lause ja teksti*
- *oppilas osaa kertoa ja kirjoittaa kuvasta*

Kirjallisuus

- *oppilas kykenee kuuntelemaan opettajan luentaa, käyttämään käsitteitä päähenkilö, tapahtuma-aika ja -paikka*

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 2. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- on tottunut ilmaisemaan itseään suullisesti: hän osaa kertoa pienelle ryhmälle havainnoistaan ja kokemuksistaan niin, että kuulijat pystyvät seuraamaan kerrontaa
- osaa toimia tarkoituksenmukaisesti arkipäivän puhetilanteissa, seuraa opettajan ja muiden oppilaiden kerrontaa ja keskustelua ja pyrkii puhujana vastavuoroisuuteen; keskustelussa hän reagoi kuulemaansa omilla ajatuksillaan ja kysymyksillä
- osallistuu keskittyen ilmaisuharjoituksiin.

Oppilaan luku- ja kirjoitustaito on kehittynyt niin, että hän

- on edennyt alkavan lukemisen vaiheesta perustekniikan vahvistumisen vaiheeseen; hänen lukemisensa on niin sujuvaa, että hän selviää ikäkaudelleen tarkoitettujen tekstien lukemisesta
- on alkanut jo tarkkailla lukiessaan, ymmärtääkö hän lukemaansa; hän pystyy jo tekemään päätelmiä lukemastaan
- osaa ilmaista itseään myös kirjallisesti niin, että hän selviää oman arkensa kirjoittamistilanteista, hän osaa myös käyttää mielikuvitusta kirjoittaessaan
- osaa käsin kirjoittaessaan jo sitoa kirjaimia toisiinsa; hän osaa tuottaa omaa tekstiä myös tietokoneella
- osaa kirjoittaa helppoja ja tuttuja sanoja on jo lähes virheettömästi ja on alkanut käyttää lauseissa lopetusmerkkejä ja lauseen alussa isoa kirjainta.

Oppilaan suhde kirjallisuuteen ja kieleen on rakentunut niin, että hän

- etsii itselleen sopivaa ja mieluista luettavaa; hän käyttää lukutaitoaan viihtymiseen ja myös löytääkseen tietoa
- on lukenut ainakin muutamia, lukutaitoaan vastaavia lastenkirjoja, ja hänen medialukutaitonsa riittää ikäkaudelle suunnattujen ohjelmien seuraamiseen käyttämiseen
- pystyy tekemään ikäkaudelleen ominaisia havaintoja kielestä: hän rohkaistuu erittelemään sanojen tavu- ja äännerakennetta, riimittelemään ja pohtimaan sanojen merkityksiä ja muotoja; hän osaa luetella kirjaimet aakkosjärjestyksessä ja osaa käyttää aakkosjärjestyttä
- on tottunut kielestä ja teksteistä puhuessaan käyttämään opetettuja käsitteitä.

VUOSILUOKAT 3–5

Vuosiluokkien 3–5 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on äidinkielen perustaitojen oppiminen. Opetuksen tavoitteena on sujuvan luku- ja kirjoitustekniikan oppiminen, luetun ymmärtämisen syventäminen ja tiedonhankintataitojen kartuttaminen. Oppilasta ohjataan kuuntelemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä.

Kirjallisuuden lukemisella ja monipuolisella kirjoittamisella on näinä vuosina itseisarvoa, mutta niillä tuetaan myös oppilaan lukutaidon, ilmaisuvarojen, mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Oppilasta harjaannutetaan myös oman lukukokemuksen jakamiseen ja käsittelemiseen.

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- oppii erilaisissa viestintätilanteissa aktiivisen kuuntelijan ja viestijän taitoja; hän rohkaistuu osallistumaan keskusteluihin ja pyrkii ottamaan vastaanottajaa huomioon omassa viestinnässään
- oppii toimimaan tekstiympäristöissä, joissa sanat, kuvat ja äänet ovat vuorovaikutuksessa
- kehittää omaa kerrontaansa ja kokonaisilmaisuaan.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehitty

Oppilas

- oppii lukemaan sujuvasti erilaisia tekstejä ja tottuu tarkkailemaan ja arvioimaan itseään lukijana
- tutustuu erilaisiin lukutapoihin ja harjaantuu käyttämään luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- oppii valitsemaan sopivaa luettavaa eri tarkoituksiin ja tottuu pohtimaan ja ilmaisemaan tekstien herättämiä ajatuksia sekä yhdistämään (siltaamaan) niitä omaan elämäänsä ja ympäristöönsä
- opettelee etsimään tietoa erityyppisistä ikäkaudelleen sopivista lähteistä.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehitty

Oppilas

- oppii rakentamaan erilaisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää taitoaan ilmaista itseään, hänen sanavarastonsa laajenee ja täsmentyy; hän tottuu arvioimaan omaa ilmaisuaan
- oppii kirjoittamaan sujuvasti käsin, saa kokemuksia erilaisten tekstien tuottamisesta tekstinkäsittelyohjelmalla ja oppii käyttämään viestinnän välineitä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- tutustuu oman maansa ja muitten kansojen kulttuureihin kirjallisuuden, teatterin ja elokuvan keinoin
- lukee paljon ja monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja oppii valitsemaan itselleen kiinnostavaa ja sopivaa luettavaa; hänen positiivinen asenteensa lukemiseen säilyy
- kasvattaa kiinnostustaan kielen toimintaan; hän oppii ymmärtämään kieliopillisen kuvauksen perusasioita ja havaitsemaan ympäristössään puhuttavat eri kielet ja antamaan niille arvon
- oppii perustietoja mediasta ja hyödyntää viestintävälineitä tavoitteellisesti.

KESKEISET SISÄLLÖT 3 – 5 lk.

3. luokka

Vuorovaikutustaidot

- viestinnän perustekijöihin tutustumista, vuorovaikutuksen havainnointia
- kertomista ja selostamista, oman mielipiteen esittämistä, asiointia, kysymysten tekoa ja keskustelupuheenvuoroja sekä aktiivisen kuuntelun opettelua
- ilmaisuharjoituksia

3. luokka

Tekstinymmärtäminen

- keskittyvän ja ymmärtävän kuuntelun harjoittelua
- silmäilevää, etsivää, sana- ja asiatarikkaa sekä päättelevää lukemista

3. luokka

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen

- tutun asian selostaminen ja kuvailu, juonellinen kertomus, hankittujen tietojen koonti, mielipiteen ilmaisu ja perusteleva
- selkeän ja sujuvan käsialan opettelemista
- oikeinkirjoituksen perusasioita, yleiskielen käytön harjoittelua

3. luokka

Tiedonhallintataidot

- erilaisten tietokirjojen käyttöä

3. luokka

Kielen tehtävät ja rakenne

- sanojen merkitysten tarkastelua tekstiyhteydessä
- sanojen ryhmittelyä merkityksen ja taivutuksen perusteella
- lauseet rakenteellisina ja toisiinsa liittyvinä yksikköinä
- *lause, iso alkukirjain, päättövälimerkit*
- *sanaluokat (substantiivi, adjektiivi ja verbi)*
yleisnimet ja erisnimet
- *yhdyssanat*

3. luokka

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- luokan yhteisten kokonaisteosten ja lyhyempien tekstien sekä useiden valinnaisten kirjojen runsasta lukemista ja kuuntelemista sekä niiden käsittelyä ja oman lukukokemuksen jakamista
- keskeisiä kirjallisuuden käsitteitä kuten juoni, pää- ja sivuhenkilö, tapahtuma-aika ja -paikka, sekä niiden käyttöä

4. luokka

Vuorovaikutustaidot

- viestinnän perustekijöihin tutustumista, vuorovaikutuksen havainnointia
- kertomista ja selostamista, oman mielipiteen esittämistä, asiointia, kysymysten tekoa ja keskustelupuheenvuoroja sekä aktiivisen kuuntelun opettelua
- ilmaisuharjoituksia

4. luokka

Tekstinymmärtäminen

- keskittyvän ja ymmärtävän kuuntelun harjoittelua
- silmäilevää, etsivää, sana- ja asiatarikkaa sekä päättelevää lukemista
- tekstien sisällön ja rakenteen ennustamista kuvien, otsikon ja aikaisempien lukukokemusten ja ennakkotietojen perusteella

4. luokka

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen

- tutun asian selostaminen ja kuvailu, juonellinen kertomus, hankittujen tietojen koonti, mielipiteen ilmaisu ja perusteleva

- oman tekstin suunnittelua, muokkaamista ja viimeistelyä
- selkeän ja sujuvan käsialan opettelemista
- oikeinkirjoituksen perusasioita, yleiskielen käytön harjoittelua

4. luokka

Tiedonhallintataidot

- erilaisten tietokirjojen käyttöä

4. luokka

Kielen tehtävät ja rakenne

- sanojen merkitysten tarkastelua tekstiyhteydessä
- sanojen ryhmittelyä merkityksen ja taivutuksen perusteella
- lauseet rakenteellisina ja toisiinsa liittyvinä yksikköinä
- *lausetajun kehittäminen: päälause*
- *kaikki sanaluokat*
- *verbin persoonamuodot*

4. luokka

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- luokan yhteisten kokonaisteosten ja lyhyempien tekstien sekä useiden valinnaisten kirjojen runsasta lukemista ja kuuntelemista sekä niiden käsittelyä ja oman lukukokemuksen jakamista
- keskeisiä kirjallisuuden käsitteitä kuten juoni, pää- ja sivuhenkilö, tapahtuma-aika ja -paikka, sekä niiden käyttöä

5. luokka

Vuorovaikutustaidot

- viestinnän perustekijöihin tutustumista, vuorovaikutuksen havainnointia
- kertomista ja selostamista, oman mielipiteen esittämistä, asiointia, kysymysten tekoa ja keskustelupuheenvuoroja sekä aktiivisen kuuntelun opettelua
- ilmaisuharjoituksia

5. luokka

Tekstinymmärtäminen

- keskittyvän ja ymmärtävän kuuntelun harjoittelua
- silmäilevää, etsivää, sana- ja asiatarikkaa sekä päättelevää lukemista
- tekstien sisällön ja rakenteen ennustamista kuvien, otsikon ja aikaisempien lukukokemusten ja ennakkotietojen perusteella
- pääasioiden erottamista sivuasioista, tiivistämistä, väliotsikointia, kysymysten esittämistä, muistiinpanojen tekemistä, päätelmien tekoa ja luetun ja kuullun arviointia
- ajatuskarttojen laatimista, tekstin ajatusten pohdintaa ja tekstien vertaamista

5. luokka

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen

- tukisanalistan laatimista ja käyttöä, kontaktin ottamista yleisöön, esityksen jaksottamista ja havainnollistamista, äänenkäytön selkeyttämistä
- tutun asian selostaminen ja kuvailu, juonellinen kertomus, hankittujen tietojen koonti, mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen

- oman tekstin suunnittelua, muokkaamista ja viimeistelyä
- palautteen vastaanottamista ja antamista
- otsikoinnin ja kappalejaon opettelua
- oikeinkirjoituksen perusasioita, yleiskielen käytön harjoittelua

5. luokka

Tiedonhallintataidot

- erilaisten tietokirjojen käyttöä
- erityyppisten tietotekstien avaamista
- kirjaston aineiston ryhmittelyyn ja sisältöihin tutustumista, kirjojen hakua ja varausta, yksinkertaisia tiedonhakuja tietoverkoista ja tiedonhaun vaiheita ohjatusti

5. luokka

Kielen tehtävät ja rakenne

- taivutuksen tehtävä tekstilauseissa
- lauseet rakenteellisina ja toisiinsa liittyvinä yksikköinä
- puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien vertailua
- *lause ja virke*
- *hahmottaa lauseesta tekijän ja siihen liittyvän tekemisen*
- *verbin aikamuodot*
- *nominien taipuminen: nominatiivi, genetävi, partitiivi*

5. luokka

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- luokan yhteisten kokonaisteosten ja lyhyempien tekstien sekä useiden valinnaisten kirjojen runsasta lukemista ja kuuntelemista sekä niiden käsittelyä ja oman lukukokemuksen jakamista
- kirjallisuuden ja muiden taiteenalojen yhteyksien etsimistä

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- rohkenee ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa ja haluaa kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan; hän osaa käyttää puheenvuoron keskustelutilanteessa
- kertoo ja kuvailee omia havaintojaan ja ajatuksiaan sekä vertailee niitä toisten havaintoihin; hän pystyy jo omassa viestinnässään jonkin verran ottamaan huomioon viestintätilanteen ja -välineen ja pyrkii siihen, että hänen oma viestinsä on ymmärrettävä ja saavuttaa vastaanottajan
- osaa kuunnella toisten ajatuksia, hän osaa myös muodostaa omia mielipiteitä ja pyrkii perustelemaan niitä; hän on tottunut arvioimaan kuulemaansa ja lukemaansa
- osaa tehdä puhutussa ja kirjoitetussa tekstissä käytetyistä keinoista viestin sisältöä ja viestintätilannetta koskevia päätelmiä
- pystyy pitämään tutulle yleisölle pienimuotoisen, selkeän suullisen esityksen; hän osallistuu aktiivisesti ilmaisuharjoituksiin.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

Oppilas

- on saavuttanut sujuvan peruslukutaidon
- osaa käyttää luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- tuntee tiedonhankinnan päävaiheet

- on tottunut käyttämään kirjastoa ja pystyy etsimään tarvitsemaansa tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä
- löytää pääasiat, myös teksteistä, joissa on sanoja, ääntä ja kuvia
- erottaa mielipiteen ikäisilleen sopivasta tekstistä ja pohtii tekstin luotettavuutta ja merkitystä itselleen
- käyttää lukutaitoaan sekä hyödykseen että huvikseen.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti erilaisia tekstejä kuten kertomuksen, kuvauksen ja ohjeen
- suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, kokemukseen ja mielikuvitukseen perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on havaittavissa kirjoittajan oma ääni ja laajeneva sanavarasto
- ymmärtää lauserakenteiden ja kappalejaon merkityksen tekstin jäsentämisessä ja osaa käyttää tietoaan kronologisesti etenevää tekstiä suunnitellessaan ja tuottaessaan; hän osaa käyttää teksteissään vaihtelevasti erimittaisia lauseita ja yhdistää niitä melko sujuvasti.
- osaa tekstata, ja hänelle on kehittynyt luettava sidosteinen käsiala
- osaa tuottaa tekstiä myös tekstinkäsittelyohjelmilla
- hallitsee oikeinkirjoituksesta perusasiat ison ja pienen alkukirjaimen käytössä ja yhdyssanojen muodostamisessa, käyttää oikein lopetusmerkkejä ja on tottunut käyttämään myös muita välimerkkejä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- hyödyntää kielellisiä havaintojaan ja taitojaan omien ja muiden tekstien ymmärtämisessä ja tuottamisessa
- on tottunut tarkastelemaan tekstiä kokonaisuutena ja erottelemaan sen osia, osaa etsiä ja luokitella tekstien sanoja eri perustein ja ryhmitellä sanoja merkityksen ja taivutuksen perusteella sanaluokkiin
- tietää, että verbeillä voi ilmaista aikaa ja persoonaa
- hahmottaa yksinkertaisen tekstin lauseista subjektin ja predikaatin, hahmottaa lauseen tekstin osaksi
- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja ja hyödyntää niiden työnjakoa jo omassa ilmaisussaan
- on lukenut luokan yhteiset kokonaisteokset, runsaasti lyhyitä tekstejä ja erilaisia valinnaisia kirjoja ja työstänyt niitä eri menetelmin
- pystyy valitsemaan itselleen mieluista luettavaa ja osaa kuvailla itseään lukijana; hän laajentaa lukemalla tietämystään, saa elämyksiä ja kehittää mielikuvitustaan
- on tutustunut myös elokuvan, teatterin ja muun median keinoin rakennettuun fiktion.

VUOSILUOKAT 6–9

Vuosiluokilla 6–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen ydintehtävä on laajentaa oppilaan tekstitaitoja lähipiirissä tarvittavista taidoista kohti yleiskielen ja oppilaalle uusien tekstilajien vaatimuksia.

Pyrkimys on, että oppilas tulee entistä tietoisemmaksi tavoitteistaan ja itsestään kielenkäyttäjänä. Hän kehittyy tekstien erittelijänä ja kriittisenä tulkitsijana ja pystyy tuottamaan erityyppisissä viestintätilanteissa tarvitsemiaan tekstejä. Opetuksen tehtävänä on kannustaa oppilasta lukemaan ja arvioimaan kirjallisuutta, myös erilaisia median tekstejä. Opetus ohjaa oppilasta hankkimaan yleissivistävää tietoa kirjallisuudesta ja innostaa häntä tutkimaan kieltä.

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- kehittää viestintävalmiuttaan ja tilannetajuun
- harjaantuu toimimaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen erilaisissa viestintäympäristöissä koulussa ja sen ulkopuolella
- pyrkii suojelemaan vuorovaikutukselle myönteistä ilmapöytä ja tottuu siihen, että on erilaisia näkemyksiä ja tapoja osallistua vuorovaikutukseen.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy

Oppilas

- harjaantuu aktiiviseksi ja kriittiseksi lukijaksi ja kuulijaksi; hänen tulkitsevat ja arvioivat luku- ja kuuntelutaitonsa kehittyvät
- kehittää tekstityyppien ja tekstilajien tuntemustaan ja tottuu ennakoimaan, millaista luku-, kuuntelu- tai tiedonhankintatapaa tekstilaji ja tavoite edellyttävät
- tottuu tiedonhankinnan ja -käytön prosessiin ja oppii käyttämään monenlaisia lähteitä.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy

Oppilas

- kehittyy monipuoliseksi ja omaääniseksi tekstien tekijäksi, joka osaa hyödyntää oppimaansa kielitietoa puhuessaan ja kirjoittaessaan
- rohkaistuu tuomaan esille ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasti muiden ajatuksia
- tottuu suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja kirjoitustehtävissään
- oppii ottamaan huomioon tilanteen, viestintävälineen ja vastaanottajan teksteissään.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- oppii perustietoa omasta äidinkielestään, sen rakenteesta, vaihtelusta ja muuttumisesta
- monipuolistaa lukuharrastustaan; hänen kirjallisuudentuntemuksensa syvenee, ja hän oppii tuntemaan Suomen kirjallisuuden vaiheita ja eri maiden klassikkoja
- saa lisää kokemuksia teatterin ja elokuvan ilmaisukeinoista
- saa käsityksen median ja tekstien mahdollista tuottaa mielikuvia, muokata maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja
- saa mahdollisuuksia avartaa esteettistä kokemusmaailmaansa; hänen eettinen tietoisuutensa vahvistuu, ja hänen näkemyksensä kulttuureista laajenee
- kasvaa suvaitsevaiseksi erilaisia kielenpuhujia kohtaan.

KESKEISET SISÄLLÖT 6 – 9 lk.

6. luokka

Vuorovaikutustaidot

- perustietoa vuorovaikutuksesta ja tekstien sisällöstä, rakenteesta ja ilmaisutavasta sekä niiden yhteydestä viestinnän tavoitteeseen, välineeseen ja viestintäsuhteeseen
- tehtävän mukaista etenemistä ja puheenvuorolajien monipuolistamista erityyppisissä keskusteluissa ja viestintäympäristöissä
- puheenvuoron ajoittaminen ja mitoittaminen, kielimuodon valinta, menettely ristiriitatilanteissa ja eräviiden näkemysten hyödyntäminen, palautteen antaminen ja vastaanottaminen

- viestintärohkeus ja -varmuus: omien näkemysten esittämisen ja puolustamisen harjoittelua sekä ilmaisutapojen kehittämistä
- omien luku-, viestintä- ja mediankäyttötottumusten sekä –taitojen arviointia.

6. luokka

Tekstinymmärtäminen

- ymmärtävän ja arvioivan kuuntelun harjoittelua
- silmäilevän, etsivän sekä sana- ja asiatarakan ja päättelevän lukutavan valinta, lukuprosessien hallinnan varmentamista
- siltojen rakentamista tekstin ja vastaanottajan välille, lukukokemusten jakamista
- kaunokirjallisten tekstien tulkintaa ja tarkastelua elämysten antajina ja näkemysten kehittäjinä
- selostavat, kuvailevat, ohjaavat, kertovat, pohtivat ja kantaa ottavat tekstityypit asia- ja kaunokirjallisissa teksteissä

6. luokka

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- tavallisten jäsentelytapojen harjoittelua, jaksotus-, aloitus- ja päättäntätaidon varmentamista
- yleispuhekielen ja kohteliaan, kuulijan huomioon ottavan ilmaisu- ja viestintätavan opettelua
- kirjoitetun kielen lause- ja virketajun kehittämistä ja oikeinkirjoituksen vakiinnuttamista
- erilajisten tekstien kirjoittamista käsin ja tietotekniikkaa hyödyntäen
- ilmaisukeinojen monipuolistamista.

6. luokka

Tiedonhallintataidot

- muistiinpanojen tekemisen ja yksinkertaisten lähdemerkintöjen opettelua, aineistojen valikointia, ryhmittelyä ja rakentamista esitykseksi.

6. luokka

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- yhteisten ja valinnaisten kokonaisteosten lukemista, runsaasti myös erilajisten lyhyitten tekstien käsittelyä
- kaunokirjallisuuden luokittelu pää- ja joihinkin alalajeihin
- fiktion rakenteiden erittelyä luokkatasolle sopivia käsitteitä käyttäen
- teatteri- ja elokuvakokemusten hankkimista, kokemusten erittelyä ja jakamista
- *lause ja virketajun syventäminen*
- *verbin aikamuodot*
- *lauseenjäsenet (subjekti, predikaatti, objekti)*

7. luokka

Vuorovaikutustaidot

- perustietoa vuorovaikutuksesta ja tekstien sisällöstä, rakenteesta ja ilmaisutavasta sekä niiden yhteydestä viestinnän tavoitteeseen, välineeseen ja viestintäsuhteeseen
- tehtävän mukaista etenemistä ja puheenvuorolajien monipuolistamista erityyppisissä keskusteluissa ja viestintäympäristöissä
- puheenvuoron ajoittaminen ja mitoittaminen, kielimuodon valinta, menettely ristiriitatilanteissa ja eriävien näkemysten hyödyntäminen, palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- viestintärohkeus ja -varmuus: omien näkemysten esittämisen ja puolustamisen harjoittelua sekä ilmaisutapojen kehittämistä

- omien luku-, viestintä- ja mediankäyttötottumusten sekä –taitojen arviointia.

7. luokka

Tekstinymmärtäminen

- silmäilevän, etsivän sekä sana- ja asiatarakan ja päättelevän lukutavan valinta, lukuprosessien hallinnan varmentamista
- selostavat, kuvailevat, ohjaavat, kertovat, pohtivat ja kantaa ottavat tekstityypit asia- ja kaunokirjallisissa teksteissä
- tekstien verbaalisten, visuaalisten ja auditivisten keinojen tarkastelua tekstien merkityksen rakentajina

7. luokka

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- omia elämyksiä ja näkemyksiä kuvaavien ja uusia maailmoja rakentavien fiktioiden tuottamista
- yleispuhelielen ja kohteliaan, kuulijan huomioon ottavan ilmaisu- ja viestintätavan opettelua
- kirjoitetun kielen lause- ja virketajun kehittämistä ja oikeinkirjoituksen vakiinnuttamista
- ilmaisukeinojen monipuolistamista

7. luokka

Tiedonhallintataidot

- tietojen hankintaa erityyppisistä lähteistä: tiedonhankinnan suunnittelua, lähteiden luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointia

7. luokka

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- yhteisten ja valinnaisten kokonaisteosten lukemista, runsaasti myös erilajisten lyhyitten tekstien käsittelyä
- tekstien tyyllinen pääjako: romanttien, realististen ja modernististen tekstien tuntomerkkejä
- fiktion rakenteiden erittelyä luokkatasolle sopivia käsitteitä käyttäen
- *sijamuodot*
- *verbin taivutus*
- *subjekti, predikaatti, objekti*
- *partikkeliryhmät*

8. luokka

Vuorovaikutustaidot

- perustietoa vuorovaikutuksesta ja tekstien sisällöstä, rakenteesta ja ilmaisutavasta sekä niiden yhteydestä viestinnän tavoitteeseen, välineeseen ja viestintäsuhteeseen
- tehtävän mukaista etenemistä ja puheenvuorolajien monipuolistamista erityyppisissä keskusteluissa ja viestintäympäristöissä
- puheenvuoron ajoittaminen ja mitoittaminen, kielimuodon valinta, menettely ristiriitatilanteissa ja eriävien näkemysten hyödyntäminen, palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- viestintärohkeus ja -varmuus: omien näkemysten esittämisen ja puolustamisen harjoittelua sekä ilmaisutapojen kehittämistä
- omien luku-, viestintä- ja mediankäyttötottumusten sekä –taitojen arviointia.

8. luokka

Tekstinymmärtäminen

- kaunokirjallisten tekstien tulkintaa ja tarkastelua elämysten antajina ja näkemysten kehittäjinä
- selostavat, kuvailevat, ohjaavat, kertovat, pohtivat ja kantaa ottavat tekstityypit asia- ja kaunokirjallisissa teksteissä
- tekstien verbaalisten, visuaalisten ja auditivisten keinojen tarkastelua tekstien merkityksen rakentajina

8. luokka

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- omien tekstien ja työskentelyn tavoitteiden määrittelyä ja tekstintekoprosessien vakiinnuttamista
- tekstien suuntaamista eri kohderyhmille ja erilaisiin viestintävälineisiin ja -tilanteisiin
- yleispuhekielen ja kohteliaan, kuulijan huomioon ottavan ilmaisu- ja viestintätavan opettelua
- kirjoitetun kielen lause- ja virketajun kehittämistä ja oikeinkirjoituksen vakiinnuttamista
- ilmaisukeinojen monipuolistamista.

8. luokka

Tiedonhallintataidot

- tietojen hankintaa erityyppisistä lähteistä: tiedonhankinnan suunnittelua, lähteiden luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointia

8. luokka

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- suomen kielen tilanteenmukaisen, sosiaalisen ja maantieteellisen vaihtelun sekä yleiskielen käytön perusteiden pohdintaa
- yhteisten ja valinnaisten kokonaisteosten lukemista, runsaasti myös erilajisten lyhyitten tekstien käsittelyä
- kaunokirjallisuuden luokittelu pää- ja joihinkin alalajeihin
- *loput lauseenjäsenet*
- *nominaalimuodot*
- *lauseenvastikkeet*
- *modukset*

9. luokka

Vuorovaikutustaidot

- perustietoa vuorovaikutuksesta ja tekstien sisällöstä, rakenteesta ja ilmaisutavasta sekä niiden yhteydestä viestinnän tavoitteeseen, välineeseen ja viestintäsuhteeseen
- tehtävän mukaista etenemistä ja puheenvuorolajien monipuolistamista erityyppisissä keskusteluissa ja viestintäympäristöissä
- puheenvuoron ajoittaminen ja mitoittaminen, kielimuodon valinta, menettely ristiriitatilanteissa ja eriävien näkemysten hyödyntäminen, palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- viestintärohkeus ja -varmuus: omien näkemysten esittämisen ja puolustamisen harjoittelua sekä ilmaisutapojen kehittämistä
- omien luku-, viestintä- ja mediankäyttötottumusten sekä -taitojen arviointia.

9. luokka

Tekstinymmärtäminen

- kulttuurissa keskeisiä tekstilajeja ja tekstien tarkastelua rakenteellisina ja merkityksellisinä kokonaisuuksina

- tekstin sisällön tiivistämistä, mielipideainesten, tekijän tavoitteiden ja keinojen tunnistamista, erittelyä ja arviointia vaikuttavuuden kannalta, tekstien vertaamista eri näkökulmista
- puheeseen, kirjoitukseen ja kuviin kätkeytyneiden näkemysten, arvojen ja asenteiden etsimistä ja arviointia.

9. luokka

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- omien tekstien ja työskentelyn tavoitteiden määrittelyä ja tekstintekoprosessien vakiinnuttamista
- tekstien suuntaamista eri kohderyhmille ja erilaisiin viestintäväliseisiin ja -tilanteisiin
- kirjoitetun kielen lause- ja virketajun kehittämistä ja oikeinkirjoituksen vakiinnuttamista
- erilajisten tekstien kirjoittamista käsin ja tietotekniikkaa hyödyntäen
- ilmaisukeinojen monipuolistamista.

9. luokka

Tiedonhallintataidot

- tietojen hankintaa erityyppisistä lähteistä: tiedonhankinnan suunnittelua, lähteiden luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointia

9. luokka

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- perustiedot Suomen ja maailman kielitilanteesta ja käsitys kielidemokratiasta sekä äidinkielen merkityksestä
- suomen kielen vaihteita ja vaihtelua
- suomen kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteen ominaisuuksia ja vertailua muihin kieliin
- kirjallisen yleissivistyksen pohjan luomista: tietoa keskeisistä teoksista ja niiden kirjoittajista sekä Kalevalasta, kansanperinteestä ja Suomen kirjallisuuden päävaiheista
- yhteisten ja valinnaisten kokonaisteosten lukemista, runsaasti myös erilajisten lyhyitten tekstien käsittelyä
- tekstien tyylillinen pääjako: romanttisten, realististen ja modernististen tekstien tuntomerkkejä
- *epäsuora esitys*
- *suomen kielen rakenteen erikoispiirteet*

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään
- osoittaa päättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa
- osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja
- edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista ollaan eri mieltä
- tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen mm. kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan nuorison oman puhekielen tarvittaessa yleispuhekieliseksi
- pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan; hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; hän antaa myös rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioita sekä pohtia tekstin yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa
- tuntee erilaisten tekstien käyttömahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä
- lukee tekstejä, myös erilaisia median tekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen
- erottaa tavallisia tekstityyppejä tekstikokonaisuuksista
- tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja
- osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut
- pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä
- osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia
- tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön, muotoon ja ilmaisuun
- pystyy tekemään havaintoja ja päätelmiä tekstien visuaalisista ja auditiivisista keinoista
- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi sananvalintojen, käytetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn
- pystyy käyttämään opetettuja kielitiedon ja tekstitiedon käsitteitä tekstejä havainnoidessaan sekä kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja, tieto- ja kaunokirjallisia teoksia sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoitelman laatimisen prosessin ja soveltaa tietoaan tekstejä tuottaessaan
- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, mm. kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamisessa ja tehdä tyyllillisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja; hän osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tarpeen mukaan tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytännöistä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös kokonaisten kirjojen lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tieto- ja kaunokirjallisuutta sekä muita tekstejä ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä; kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden päälatit, tekstien tyyllillisen pääjaon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja tärkeimmistä lauseenjäsenistä, hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin opiskelemiinsa kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukukielistä

- tietää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan
- tietää kielen muuttuvan, hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä; oppilas tuntee Suomen kielitilanteen, hänellä on perustietoa Suomessa puhuttavista kielistä.

7.4 Toinen kotimainen kieli

RUOTSI B-KIELENÄ (B1)

VUOSILUOKAT 7–9

Opetuksen tavoitteena on vieraan kielen perustaidon saavuttaminen. Opetus edistää myös oppilaan kielenopiskelutaitoja ja kulttuurien välisen toimintakyvyn kehittymistä.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään arkipäivän tavanomaisissa puhetilanteissa tarvittaessa puhekomppanin apuun tukeutuen
- ymmärtämään jokapäiväisen elämän tapahtumia käsittelevää tekstiä tai puhetta tilanneyhteyden tukemana
- kirjoittamaan lyhyen viestin tutuissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- ymmärtämään kohdekielen kielialueen elämänmuotoa
- viestimään kohdekulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa kohdekulttuurille luontevalla tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja, kuten omien viestien tuottamista ja tiedonhankintavälineiden käyttöä
- tarkkailemaan ja korjaamaan tuotostaan sekä korvaamaan kielitaitonsa puutteita käyttämällä erilaisia ymmärtämis- ja viestintästrategioita
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.

7. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

- Lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti, perheenjäsenet ja ystävät
- harrastukset
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- matkustaminen (Kotimaa, Suomenruotsalaisuus, Pohjoismaat)

Rakenteet

- Viestinnän kannalta kyseiselle kielelle ominainen keskeinen kielioppi
- *verbien taiputus (presens ja apuverbit)*
- *substantiivien taiputus (yksikkö ja monikko)*
- *adjektiivien taiputus*
- *persoonapronominit (subjekti- ja omistusmuodot)*
- *yleisimmät prepositiot*

- *viikonpäivät ja kuukaudet*
- *lukusanat*
- *väite- ja kysymyslauseen sanajärjestys*

Viestintästrategiat

- kielellinen tai tilanneviheisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi
- vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen

ARVIOINTIKRITEERIT ARVOSANALLE 5

Kieli

Kuullun ymmärtäminen: ymmärtää vain muutamia tavallisimpia sanoja (tervehdyksiä, nimiä, lukuja). Tarvitsee paljon apua.

Pubuminen: osaa vastata häntä koskeviin kysymyksiin yksittäisiä sanoja käyttäen. Ääntämisvirheitä.

Luetun ymmärtäminen: tunnistaa vähäisen määrän tuttuja sanoja ja osaa yhdistää niitä kuviin.

Kirjoittaminen: osaa kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee hyvin vähän kohdekieltä.

Oppimaan oppiminen

Oppilas osallistuu tunnilla heikosti parityöskentelyyn ja tekee kotitehtävät kykyjensä mukaan.

8. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

- Lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti, perheenjäsenet ja ystävät
- vapaa-ajan vietto
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- matkustaminen (Kotimaa, Suomenruotsalaisuus, Pohjoismaat)
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ostoksilla käynti ja julkisten palvelujen käyttö
- perustietoja omasta ja kohdekieltä.

Rakenteet

- Viestinnän kannalta kyseiselle kielelle ominainen keskeinen kielioppi
- Oppilas oppii luokalla 7 esiin tulleiden rakenteiden lisäksi*
- *verbiin taiputus (imperfekti, perfekti ja pluskvamperfekti) ja verbi + prepositio*
- *substantiivien taiputus (kertaus)*
- *adjektiivien vertailu*
- *den/ det/ de här*
- *den/ det/ de där*
- *någon/ ingen*
- *persoonapronominit (objekti)*
- *rinnastuskonjunktioita (alustavasti)*
- *ajan määreet*
- *man-sanat käyttö*
- *järjestyslauseet*
- *sanajärjestys (käänteinen)*

Viestintästrategiat

- oman kielenkäytön tarkkailu
- puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- joidenkin suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten, kuten puheenvuoron aloitukseen ja lopetukseen sekä puheenvuoron ottamiseen ja ylläpitämiseen ja palautteen antamiseen liittyvien ilmausten käyttö..

9. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

- Lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti, perheenjäsenet ja ystävät
- vapaa-ajan vietto
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- matkustaminen (Kotimaa, Suomenruotsalaisuus, Pohjoismaat)
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ostoksilla käynti ja julkisten palvelujen käyttö
- perustietoja omasta ja kohdekulttuurista.

Rakenteet

- Viestinnän kannalta kyseiselle kielelle ominainen keskeinen kielioppi
Oppilas oppii luokilla 7 ja 8 esiin tulleiden rakenteiden lisäksi
- *konditionaali*
- *imperatiivi*
- *infinitiivi*
- *refleksiiviverbit*
- *sivulause*
- *prepositioidilmauksia*
- *adjektiiviattribuutti*

Viestintästrategiat

- oman kielenkäytön tarkkailu
- puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- joidenkin suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten, kuten puheenvuoron aloitukseen ja lopetukseen sekä puheenvuoron ottamiseen ja ylläpitämiseen ja palautteen antamiseen liittyvien ilmausten käyttö..

ARVIOINTIKRITEERIT ARVOSANALLE 5

Kieli

Kuullun ymmärtäminen: ymmärtää vain muutamia tavallisimpia sanoja (tervehdyksiä, nimiä, lukuja). Tarvitsee paljon apua.

Pubuminen: osaa vastata häntä koskeviin kysymyksiin yksittäisiä sanoja käyttäen. Ääntämisvirheitä.

Luetun ymmärtäminen: tunnistaa vähäisen määrän tuttuja sanoja ja osaa yhdistää niitä kuulin.

Kirjoittaminen: osaa kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee hyvin vähän kohdekulttuurista.

Oppimaan oppiminen

Oppilas osallistuu tunnilla heikosti parityöskentelyyn ja tekee kotitehtävät kykyjensä mukaan.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Kieli

Kielen osaamisen taso 9. luokalla taitotasokuvausasteikon (liite) mukaan:

	<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
Ruotsi	<i>A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>	<i>A1.3 Toimiva alkeiskielitaito</i>	<i>A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>	<i>A1.3 Toimiva alkeiskielitaito</i>

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee oman ja kohdekulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä.

Opiskelustrategiat

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

7.5 VIERAAT KIELET

Vieraan kielen opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia toimia erikielisissä viestintätilanteissa. Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas käyttämään kielitaitoaan ja kasvattaa hänet ymmärtämään ja kunnioittamaan eri kulttuureja. Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle kulttuuripääomaa sekä uusi näkökulma myös omaan kieleen ja kulttuuriin. Oppilaan tulee oppia ymmärtämään, että taitoaineena ja kommunikaation välineenä kieli edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua.

Vieraiden kielten yleiset tehtävät ja tavoitteet

A1= kolmannelta luokalta alkava kieli (englanti)

A2=viidenneltä / neljänneltä luokalta alkava kieli (saksa)

B1=seitsemänneltä luokalta alkava kieli (ruotsi)

B2= kahdeksannelta luokalta alkava kieli(saksa/ranska/venäjä)

Vieraiden kielten opetus tukee koulun yleistä kasvatustehtävää. Vieraiden kielten opiskelusta oppilas saa osan yleissivistyksestään ja välineen laajentaa sitä edelleen. Tavoitteena on antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään erikielisissä viestintätilanteissa. Opiskeluilmapiiri pyritään luomaan sellaiseksi, että oppilas uskaltaa käyttää kieltä rohkeasti omien edellytystensä mukaisesti. Opetuksen tavoitteena on myös luoda oppilaalle myönteinen asenne kielten opiskelua, vieraita kieliä ja kulttuureita kohtaan. Näin voidaan luoda suotuisat puitteet läpi elämän jatkuvalla vieraiden kielten ja kulttuurien harrastamiselle.

Vieraiden kielten opetuksen tehtävänä on, että oppilas saa myönteisiä kokemuksia opiskelemastaan kielestä. Opiskeltava aines liittyy oppilaalle mielekkäisiin kielenkäyttötilanteisiin. Tehtävänä on myös totuttaa oppilas käyttämään kielitaitoaan ja kunnioittamaan ja ymmärtämään

muita ihmisiä ja kulttuureja. Oppilaan tulee oppia ymmärtämään, että kielten opiskelu edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua.

Arviointi

Vieraissa kielissä arviointia suoritetaan sekä opintojen aikana että päättöarviointina.

Tämä arviointi, jonka kohteena on sekä oppilaan suullinen että kirjallinen kielitaito kussakin kielessä, on jatkuvaa ja kohdistuu oppilaan oppimiseen ja edistymiseen.

Lisäksi arvioidaan oppilaan työskentelyä ja oppimaan oppimista osana oppiaineen arviointia sekä erikseenkin.

Arvioinnin tuloksena oppilaille annetaan numeerinen todistusarvosana.

Seikat, joista oppilaan kielitaitoa ja oppimista sekä opiskelua arvioidaan:

1. erilajuiset kirjalliset kokeet (esim. läksynkuulustelut, sanakokeet, kuullun ymmärtämisen kokeet, luetun ymmärtämisen kokeet, ns. summatiiviset kokeet), joista palaute voi olla numeerista tai sanallista Mahdollisuuksien mukaan pyritään toteuttamaan myös suullisia kokeita.
2. oppitunnilla opettajan tekemä jatkuva havainnointi oppilaan suullisesta kielitaidosta ja ääntämisestä, tuntiaktiivisuudesta ja -osallistumisesta sekä työskentelystä oppimisen hyväksi
3. jatkuva havainnointi läksyjen tekemisestä
4. oppilaan tuotokset

Kielitaidon arvioinnin apuna käytetään taitotasokuvausasteikkoa (LIITE 1), jonka avulla on määritelty eri kielisiin päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle kahdeksan seuraavilla kielitaidon osa-alueilla: kuullun ymmärtäminen, puhuminen, tekstin ymmärtäminen ja kirjoittaminen.

Työskentelyn arvioinnissa tarkastellaan sitä, miten oppilas

1. osaa suunnitella työskentelyään niin, että pystyy löytämään tarvitsemansa tiedot oppikirjasta ja muista saatavilla olevista tietolähteistä sekä saa tehtyä tehtävät niihin annetun ajan puitteissa.
2. ottaa vastuun ja suoriutuu annetuista töistä ja tehtävistä itsenäisesti. Tähän kuuluu mm. se, että oppilas tekee läksyt ja huolehtii, että tarvittavat opiskelutarvikkeet ovat oppitunnilla mukana.
3. osaa tehdä tarvittaessa yhteistyötä muiden oppilaiden kanssa ja huolehtii siitä, että tämä työ on tuloksellista sekä opiskelurauhaa edistävää
4. suoriutuu annetuista töistä ja tehtävistä parhaalla mahdollisella tavalla omaan kielenoppimiskykynsä nähden.
5. asennoituu kielenopiskeluun: työskenteleekö hän sinnikkäästi, pitkäjänteisesti, huolellisesti ja aktiivisesti kotona ja oppitunneilla
6. osaa arvioida realistisesti omaa työskentelyään, sen tuloksia ja osaamistaan

Oppilas suorittaa itsearviointia omasta opiskelustaan ja sen edistymisestä kirjallisesti ja/tai suullisesti. Opettaja antaa palautetta itsearvioinnista kirjallisesti ja/tai suullisesti.

A-KIELI

A-kieltä opiskellaan kaikille yhteisenä aineena. Lisäksi A-kieli voidaan aloittaa vapaaehtoisena. Hyvien opiskelutottumusten omaksuminen kaikille yhteisen A-kielen opetuksessa luo pohjaa myöhemmin alkaville kieliopinnoille. A-kielen opiskelun myötä oppilailla alkaa myös kehittyä kulttuurien välinen toimintakyky.

A1-ENGLANTI

Peruskoulujen kielikasvatuksen yleinen tehtävä, tavoitteet ja aih kokonaisuudet

Englannin kielen opetuksen yleistavoitteena on tukea koulun yleistä kasvatustehtävää sekä antaa oppijalle valmiuksia selviytyä englannin kielellä jokapäiväisistä keskustelu- ja viestintätilanteista, ymmärtää helpohkoa englanninkielistä tekstiä ja pystyä itse tuottamaan lyhyehköjä tekstejä englanniksi.

Kielenopetuksen tehtävänä on saada oppilas tietoiseksi englannin kielen merkityksestä ja luoda hänelle myönteinen asenne englannin kielen opiskelua sekä eri kulttuureja kohtaan. Myönteisen asenteen saamiseksi opetuksen tehtävänä on myös aikaansaada myönteisiä kokemuksia kielestä ja sen käytöstä.

Oppijan maailmankuva avartuu hänen saadessaan tietoja ja elämyksiä englantia puhuvista maista, kansoista ja kulttuureista sekä niille ominaisista viestintätavoista. Hänet kasvatetaan ymmärtämään ja kunnioittamaan muita ihmisiä ja eri kulttuureja. Samalla avartuu uusia näkökulmia myös omaan kieleen ja kulttuuriin.

Englannin opetuksessa tulee panostaa suullisen kielitaidon ja viestintävalmiuksien kehittämiseen, tietotekniikan hyödyntämiseen sekä tiedonhankinnassa (projektit) että muussakin työskentelyssä (esim. sanakirjat/kieliopit) ja kielitaidon arvioinnin kehittämiseen. Oppimaan oppimiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota jo aivan alusta alkaen.

Opetettava aines valitaan siten, että se liittyy oppijalle mielekkäisiin kielenkäyttötilanteisiin. Pyrkimyksenämme on, että oppija uskaltaa käyttää englantia rohkeasti omien kykyjensä mukaisesti. Tärkeää on myös luoda hyvä pohja ja innostunut asenne myöhemmälle englannin kielen ja eri kulttuurien barrastamiselle. Oppijan tulee kuitenkin oppia ymmärtämään, että taitoaineena ja kommunikaation välineenä englannin opiskelu edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista harjoittelua.

HYVÄKSYTYN ARVOSANAN KUVAAMINEN

Opetushallituksen ja lainsäädännön mukaan oppilaalle tulee antaa mahdollisuus mahdollisen hylätyn arvosanan korottamiseen jo opintojen aikana. Kyseisen aineen opettajan tulee ilmoittaa oppilaalle ja tämän huoltajalle 1.5. mennessä mitä oppilaan tulisi osata, jotta tämä saisi arvosanaksi viitosen.

VUOSILUOKAT 1–2

Mikäli kielten opetus aloitetaan ennen kolmatta luokkaa, keskitytään aluksi kuullun ymmärtämiseen, toistamiseen ja soveltamiseen sekä suullisen kommunikaation harjoittamiseen. Kirjoitettua kielimuotoa käytetään suullisen harjoittelun tukena tilanteen mukaan. Opetus tulee integroida oppilaan omaan kokemuspäiriin kuuluviin tai opetuksessa jo käsiteltyihin sisältöihin ja teemoihin. Myös kulttuurien välisiin eroihin tutustutaan alustavasti. Opetus on luonteeltaan toiminnallista ja leikinomaista.

TAVOITTEET

Oppilas

- tulee tietoiseksi kielestä ja sen merkityksestä
- rohkaistuu puhumaan sana- ja sanontatasolla kuuntelemalla ja ymmärtämällä kieltä
- saa pohjaa kielenopiskelutaidoille ja myöhemmille kieliopinnoille
- kiinnostuu kielten opiskelusta ja elämästä erilaisissa kulttuureissa.

KESKEISET SISÄLLÖT

- Jokapäiväinen elämä ja lähiympäristö, koti ja koulu
- ikäkauteen soveltuvat laulut, lorut ja leikit
- kohdekielen kulttuuriin ja kielialueeseen liittyvää keskeistä yleistietoa.

VUOSILUOKAT 3–6

Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään vieraalla kielellä hyvin konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa aluksi pääsääntöisesti suullisesti ja vähitellen kirjallista viestintää lisäten. Hänen tulee tiedostaa, että kielet ja kulttuurit ovat erilaisia, mutta eivät eriarvoisia. Oppilaalle tulee kehittyä hyviä kielenopiskelutottumuksia.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään kohdekielellä yksinkertaisissa arkipäivän puhetilanteissa tarvittaessa puhekumppanin apuun tukeutuen
- ymmärtämään arkielämää ja rutiininomaisia tapahtumia käsittelevän puheen tai tekstin keskeisimmän sisällön tilanneyhteyden tukemana
- kirjoittamaan lyhyen viestin kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kohdekulttuuria ja tutustuu alustavasti kohdekulttuurin ja suomalaisen kulttuurin yhtäläisyyksiin ja eroihin
- viestimään kohdekulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa kohdekulttuurille luontevalla tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi kielenoppimistilanteissa
- käyttämään pari- ja pienryhmätilanteita hyväkseen kielen opiskelussa
- käyttämään itsenäisesti oppikirjaa, sanakirjaa ja muita tiedonhankintavälineitä
- käyttämään uusia sanoja ja rakenteita omassa tuotoksissaan
- tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan kielen opiskelijana sekä arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

- Lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet

- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ikäkauteen liittyvät vapaa-ajan toiminnot
- asioiminen erilaisissa tilanteissa
- perustietoja omasta ja kohdekulttuurista, kielestä riippuen mahdollisesti myös kohdekulttuurista Suomessa.

Rakenteet

- Viestinnän kannalta kullekin kielelle ominainen keskeinen kielioppi
- tarvittaessa kohdekielen kirjoitusjärjestelmä kielialueen normin mukaan.

Viestintästrategiat

- Puheen ja kirjoitetun tekstin pääasioiden tunnistaminen
- rajatun tiedon löytäminen tekstistä ja puheesta
- omien viestien suunnittelu
- puhekumppanin apuun ja nonverbaaliseen viestintään tukeutuminen suullisessa vuorovaikutuksessa
- kirjallisiin apuneuvoihin tukeutuminen tekstin tuottamisessa ja tulkitsemisessä.

3 LUOKKA

- *Kielen tutustuminen leikinomaisesti, pyritään säilyttämään innostus ja kannustamaan, myönteinen asenne!*
- *Oikeinkirjoitusta ei vielä kovasti painosteta.*

* *helppoa sanasatoa; perussanastoa*

- *numerot, värit, lemmikit, eläimet, perhe, tervehdykset, ruuat, juomat, maiden nimet.*

* *rakenteita; helpot kysymyslauseet, kuten esim. can-, do- lauseet,*

kysymyssanat, monikko, helpot prepositiot, olla verbi yksikön perusosissa.

4 LUOKKA

- *Säilytetään leikinomaisuus.*
- *Puhumisen painottaminen*
- * *Laajennetaan sanastoa harrastukset, koulusanasto, kehonosat, säätilat, kulkuneuvot, aakkoset, kuukaudet.*
- * *Rakenteet; kieltolauseet, kysymyssanat laajemmin, säännöllinen monikko, olla verbin taiputus, have verbi, omistuspronominit, s- genetiivi, kysymyslauseiden muodostaminen*

5 LUOKKA

- *Tavoitteellinen kielenopiskelu alkaa!*
- *Edellisten verbien sanaston vahvistaminen ja laajentaminen.*
- *Vapaampi ja itsenäisempi tuottaminen*
- *Syvempi kielen sääntöihin tutustuminen ja niiden soveltaminen.*
- *Kirjeen/ lyhyehkön viestin kirjoittaminen.*
- * *Rakenteista; imperfekti alustavasti, presens, persoonapronomini kokonaisuudessaan,*

lyhyiden adjektiivien vertaileminen.

6 LUOKKA

- Edellisten aihepiirien kertaaminen ja syventäminen
- Kieli maailmalla, erilaiset kulttuurit ja kansainvälisyys.
- Luovien kielenkäyttötilanteiden harjoittelu
*Rakenteista; imperfekti, pitkien adjektiivien vertailumuodot, -lypäätteiset, prepositioita vaativat verbit + adjektiivit.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 6. luokalla taitotasokuvausasteikon (liite) mukaan:

	<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
Englanti	A2.1 Toimiva alkeiskielitaito	A1.3 Kehittyvä alkeiskielitaito	A2.1 Toimiva alkeiskielitaito	A1.3 Kehittyvä alkeiskielitaito
Muut kielet	A1.3 Peruskielitaidon alkuvaihe	A1.2 Toimiva alkeiskielitaito	A1.3 Peruskielitaidon alkuvaihe	A1.2 Toimiva alkeiskielitaito

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas pystyy vuorovaikutukseen kohdekielen puhujien kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa.

Opiskelustrategiat

Oppilas käyttää luontevasti joitakin kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua sekä oppi- ja sanakirjaa, ymmärtää sinnikkään harjoittelun merkityksen ja on tottunut arvioimaan omaa työskentelyään.

VUOSILUOKAT 7–9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen elämän alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia strategioita.

TAVOITTEET

Kielitaito, muu kuin englanti

Oppilas oppii

- ymmärtämään kouluikäisen nuoren elämään liittyvää sekä yleis- tai asiatietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä
- selviytymään yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisista palvelutilanteista ja kuvailemaan lähipiiriään
- kirjoittamaan suppeita viestejä ja luettelomaisia kuvauksia hyvin tutuista aiheista.

Kielitaito, englanti

Oppilas oppii

- ymmärtämään pääajatuksat ja keskeisiä yksityiskohtia myös laajempaa yleistietoa sisältävästi kuullusta tai luetusta, selvästi jäsennetystä tekstistä
- selviytymään myös hiukan vaativammista epävirallisista keskustelutilanteista sekä kertomaan suullisesti tai kirjallisesti arkisista asioista, jotka sisältävät myös jonkin verran yksityiskohtia
- tiedostamaan joitakin keskeisiä eroja englannin kielen eri varianteista.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kohdekulttuuria ja ymmärtämään sitä omaa kulttuuritaustaan vasten
- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- tiedostamaan arvojen kulttuurisidonnaisuuden.
- *vertailemaan omaa ja kohdekulttuuria*
- *tuntemaan oman kulttuurinsa juuria*
- *arvostamaan omaa ja kohdekulttuuria*

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja ja opiskelustrategioita, *kuten päättämään merkityksiä asiayhteydestä* ja käyttämään hyväksi äidinkielessä oppimaansa
- *korvaamaan kielitaitonsa puutteita esim. selittämällä toisin sanoen*
- hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa tiedonhankinnassa ja viestinnässä (*kieliopinnoissaan*)
- tekemään pienimuotoisia projektitöitä itsenäisesti tai ryhmässä
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

Luokilla 3–6 esiin tulleen lisäksi

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- matkustaminen
- julkiset palvelut
- opiskelu, työ ja elinkeinoelämä
- kestävä kehitys
- terveys ja hyvinvointi
- tiedotusvälineet.

Rakenteet

- Verbin perustaivutus ja tärkeimmät aikamuodot
- substantiivien ja adjektiivien sekä yleisimpien pronomien ja prepositioiden käyttö
- *sijamuotojen yleisimmät muodostustavat ja käyttö sekä yleisimmät prepositiot*
- keskeinen lauseoppi ja sidorakenteet.

Viestintästrategiat

- Kielellinen tai tilanneviheisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi
- vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen
- puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- oman kielenkäytön tarkkailu
- joidenkin suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten, kuten puheenvuoron aloitukseen ja lopetukseen sekä puheenvuoron ottamiseen ja ylläpitämiseen ja palutteen antamiseen liittyvien ilmausten käyttö
- *kielitaidon kehitysvaiheeseen sopivat vastaanottamis-, tuottamis- ja vuorovaikutusstrategiat*

OPETUSSISÄLLÖT:

Valitaan näistä ne aihepiirit/rakenteet, jotka esiintyvät kunkin kunnan käyttämissä oppikirjoissa. Rakennekuvauksissa voi olla hieman toistoa, mikä johtuu oppikirjojen rakennemuotojen erilaisesta järjestyksestä. Mahdollista projektityöskentelyä voidaan suorittaa joko yksin, pareittain tai pienryhmissä resurssien ja käytettävissä olevan ajan huomioon ottaen.

7. LUOKKA

Opetussisällöt:

KURSSI 1

<i>I Aihepiirit</i> - eläimet - urheilu ja vapaa-aika - matkustaminen - omavalintaisen (ryhmä)projektin teko	<i>II Rakenteet</i> - perusaikamuodot: preesens, imperfekti, perfekti, pluskvamperfekti - futuuri; väite-, kiello- ja kysymyslauseet - aiemmin opitun vahvistamista
--	--

KURSSI 2

<i>I Aihepiirit</i> - ruoka ja ravinto - rohkea toiminta - arvoitukselliset tapahtumat - mahdollisen (ryhmä)projektin teko	<i>II Rakenteet</i> - englannin perusanajärjestys ja kys.lauseet - persoonapronominien muodot - substantiivien genetiivit - konjunktioiden ja prepositioiden käyttö - aikamuotojen kertausta ja lisää epäsuunnollisia verbejä
--	--

8. LUOKKA

Opetussisällöt

KURSSI 3

<i>I Aihepiirit</i> - huumori ja yllätykset - luonnon ja elämän ihmeet - ystävät ja ystävyys	<i>II Rakenteet</i> - artikkelien käytöstä: substantiivien jako kahteen eri pääluokkaan - adjektiivien vertailu ja adverbien muodostaminen
---	--

- mahdollinen projektityö kirjan aihepiirien pohjalta	- I konditionaalin muodostaminen - kertaavaa: perussanajärjestys, pronominit, eri aikamuotoja
---	--

KURSSI 4

<i>I Aihepiirit</i>	<i>II Rakenteet</i>
- sankarit ja uroteot - erilaiset viestintätavat - projekti joko yksin tai ryhmätyönä	- ing-päätteen moninaisuus - pronomien käyttö - kertaavaa: prepositioilmauksia, objektiivi ja objekti; apuverbejä ja niiden vastikkeita

KURSSI 5

<i>I Aihepiirit</i>	<i>II Rakenteet</i>
- mielikuvitustarinoita - musiikin eri lajeja, tekijöitä ja esittäjiä - näkökulmia rakkauteen - projektityöskentelyä	- eri aikamuotojen kertausta - lisää artikkelien käytöstä - kestromuotoja - vertailumuotojen, there- ja it-lauseiden sekä sanajärjestyksen kertausta

9. LUOKKA

Opetussisällöt

KURSSI 6

<i>I Aihepiirit</i>	<i>II Rakenteet</i>
- ihmisiä ja paikkoja eri puolilla maailmaa - nuorisokulttuuria - viihteen ja vapaa-ajan maailmaa - projektityöskentelyä	- epäsuorat kysymyslauseet - passiivilauseet - ehtolauseet - liitekysymykset

KURSSI 7

<i>I Aihepiirit</i>	<i>II Rakenteet</i>
- työelämää, ammatteja ja ammatinvalintaa - nuorten oikeuksia, velvollisuuksia ja ihmishubteita - tieteiden, taiteiden ja urheilun saavutuksia - mahdoll. projektityöskentelyä	- to verbien tunnusmerkkinä; verbit ilman to- merkkiä - relatiivilauseet - II konditionaali - kertausta: passiivi

KURSSI 8

<i>I Aihepöytä</i> <ul style="list-style-type: none"> - viestinnän ja viestien maailmaa eläinten kielestä mainontaan - kotiplaneettamme Maa - erilaisia tapoja ja kulttuureja yhteisessä maailmassamme - itsenäinen loppuprojektityö	<i>II Rakenteet</i> <ul style="list-style-type: none"> - ei varsinaisia uusia kielioppiosioita enää, mutta kaiken opitun syventämistä ja kertausta tekstien pohjalta
---	---

Työtavat

Opetuksessa käytetään mahdollisimman tarkoituksenmukaisia ja vaihtelevia työtapoja/ menetelmiä. Opettajajohtoisen yhteisen opetuksen ohella käytetään oppilaskeskeisiä työtapoja kuten ryhmätyöskentelyä, parikeskusteluja ja roolileikkejä. Oppimaan oppimisessa oppilaita ohjataan myös käyttämään sanakirjoja ja muita apuvälineitä sekä kannustetaan heitä omintakeiseen kirjalliseen ja suulliseen tuottamiseen. Viestintätilanteissa heitä ohjataan kohteliaaseen puhetapaan ja hyvään käytökseen. Samalla kiinnitetään huomiota myös kansainvälisyyskasvatukseen. Oppikirjan lisäksi käytetään mahdollisuuksien mukaan autenttisia tekstejä, ATK-ohjelmia, kielivideoita ja Internet-yhteyksiä haettaessa tietoja muista kulttuureista ja erilaisista aihepiireistä esim. projekteja tehtäessä tai aineita kirjoitettaessa.

Arviointi

Englannin kielen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon eri osa-alueet, eli puheen tuottaminen (pubuminen/ ääntäminen), puheen ymmärtäminen sekä kirjoitetun kielen tuottaminen ja ymmärtäminen. Näitä mitataan (painotetusti) summatiivisilla kokeilla, sanakokeilla sekä mahdollisesti keskustelu/ lukemis/ ääntämiskokeilla. Formatiivisia kokeita voidaan käyttää mittaamaan miten hyvin opetettu asia on opittu/ omaksuttu. Tuntityöskentely ja kotitehtävien tekeminen eli jatkuva näyttö otetaan myös huomioon arvosanaa annettaessa.

Arviointia suorittavat sekä opettaja että oppilas.

7. lk

Arviointikriteerit arvosanalle 5 (välttävä)

1. Kieli

Kuullun ymmärtäminen: Ymmärtää joitakin pääkohtia puheesta, joka käsittelee kuulijan ikäkauden elämää tai aiheeltaan tututtua yleistietaa. Ymmärtäminen edellyttää tavallista selkeämpää ja hitaampaa yleiskielistä puhetta, joka tarvittaessa toistetaan.

Pubuminen: Osaa kertoa jotakin ikänsensä nuoren elämästä. Selviytyy muutamista yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista, joissa puhokumppani auttaa ja puhujan tarvitsee reagoida vain sanalla tai parilla. Kaikkein tavallisimpien sanojen ääntäminen on ymmärrettävää, mutta ääntämisvirheitä esiintyy paljon ja ne estävät usein viestin välittymisen. Osaa vähän omaan elämäänsä liittyvää yleisintä perussanastoa. Voi osata muutamia kaavamaisia lauseita ulkoa.

Tekstin ymmärtäminen: Pystyy ymmärtämään jotakin lukemastaan painetusta tekstistä, joka liittyy lukijan ikäkauteen tai sisältää selkeästi jäsenneltyä faktatietoa.

Kirjoittaminen: Osaa kirjoittaa apuvälineitä käyttäen muutamia irrallisia lauseita itselleen tutuista asioista. Osaa vähän yksinkertaisinta perustarpeisiin liittyvää sanastoa. Osaa tarkistaa ja korjata sanan kirjoitusasun mallista. Tekstin itsenäinen tuottaminen on erittäin vaikeaa.

2. Kulttuuritaidot

Oppilas tietää jotakin omasta ja kohdekulttuurista.

3. Oppimaan oppiminen

Oppilas yrittää yleensä kykyjensä mukaan osallistua tuntityöskentelyyn ja tehdä kotitehtäviä.

Arviointikriteerit arvosanalle 8 (hyvä)

1. Kieli

Kuullun ymmärtäminen: Ymmärtää pääkohdat ja tärkeimpiä yksityiskohtia tuttua aihetta käsittelevästä puheesta. Pystyy seuraamaan pääkohtia aiheeltaan tutusta, selväpiirteisestä asiapuheesta. Tunnistaa yleensä ympärillään käydyn keskustelun aiheen. Ymmärtää tavallista sanastoa ja hyvin rajallisen joukon idiomeja. Ymmärtäminen edellyttää selkeää yleiskielistä puhetta, joka tarvittaessa toistetaan.

Pubuminen: Osaa esittää ikäisensä nuoren elämään liittyvän yksinkertaisen kuvauksen. Selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Osaa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun. Tuottaa sujuvasti tuttuja jaksoja, mutta tauot ovat hyvin ilmeisiä. Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka ääntämisvirheitä esiintyy ja puhuja joutuu korjaamaan sanomaansa viestin välittymiseksi. Osaa kohtalaisen hyvin omaan elämäänsä liittyvän, käsiteltyjen aihepiirien sanaston. Hallitsee yksinkertaisimman kieliopin, mutta vapaassa puheessa virheitä esiintyy paljon perusrakenteissakin.

Tekstin ymmärtäminen: Pystyy lukemaan ja ymmärtämään painettuja, lukijan ikäkanteen liittyviä tai selkeästi jäsenneltyä faktatietoa sisältäviä tekstejä. Pystyy lukemaan ja ymmärtämään myös lyhyitä, käsin kirjoitettuja rutiiniluonteisia viestejä kuten kirjeitä. Pystyy hankkimaan uutta tietoa tutuista aiheista jäsennellyistä teksteistä ja poimimaan muutamia yksittäisiä tietoja vertailua varten. Osaa jossain määrin päätellä sanojen merkityksiä niiden kieliäsuusta ja kontekstista. Yksityiskohtien ymmärtäminen vaatii tekstin uudelleen lukemista tai apuvälineitä.

Kirjoittaminen: Selviytyy kirjoittamalla rutiininomaisimmista arkitilanteista. Osaa kirjoittaa yksinkertaisen, todellisen tai kuvitellun, kuvauksen itselleen tutuista aiheista. Osaa yksinkertaisimman perustarpeisiin liittyvän konkreettisen sanaston perusrakenteita ja yksinkertaiset sidoskeinot (ja, mutta, koska). Kirjoittaa tavallisimmat sanat ja rakenteet melko oikein, mutta tekee toistuvasti virheitä peruskieliopissa (kuten aikamuodoissa) ja tuottaa kömpelöitä (epäidiomaattisia) ilmaisuja.

2. Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee keskeisiä oman ja kohdekulttuurin eroja.

3. Oppimaan oppiminen

Oppija osallistuu aktiivisesti tuntityöskentelyyn ja tekee säännöllisesti kotitehtäviänsä.

8. Ik

Arviointikriteerit arvosanalle 5 (välttävä)

1. Kieli

Kuullun ymmärtäminen: Ymmärtää joitakin pääkohtia puheesta, joka käsittelee toistuvasti esiintyviä, tuttuja aiheita tai selvästi jäsenneltyä yleistietoa. Pystyy seuraamaan jossain määrin hänelle osoitettua puhetta, jos sitä toistetaan.

Ymmärtäminen edellyttää yleensä normaalia hitaammin ja selkeämmin puhuttua yleiskieltä, joka tarvittaessa vielä toistetaan.

Puhuminen: *Osaa kertoa jotakin lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Selviytyy pubekumppanin avulla omia tai itselleen tärkeitä asioita koskevista rutiininomaisista keskusteluista, joissa tarvitsee reagoida sanalla tai parilla. Pitkät tauot ja katkokset leimaavat puhetta. Kaikkein tavallisimpien sanojen ääntäminen on ymmärrettävää, mutta ääntämisvirheitä esiintyy paljon ja ne estävät usein viestin perille menoa. Osaa vähän omaan elämäänsä liittyvää jokapäiväistä sanastoa. Voi osata muutamia kaavamaisia lauseita ulkoa.*

Tekstin ymmärtäminen: *Pystyy ymmärtämään tuttua aihetta käsittelevästä tekstistä joitakin pääajatuksia. Tuttujakin aiheita käsittelevien tekstien yksityiskohtien ymmärtäminen on yleensä puutteellista.*

Kirjoittaminen: *Osaa kirjoittaa muutamia irrallisia lauseita itsestään tai elinympäristöönsä liittyvistä asioista. Osaa vähän tavallista keskeistä sanastoa. Osaa kopioida ja tarkistaa sanan kirjoitusasun mallista. Tekstin itsenäinen tuottaminen on erittäin vaikeaa.*

2. Kulttuuritaidot

Oppilas tietää jotakin omasta ja kohdekulttuurista.

3. Oppimaan oppiminen

Oppilas yrittää yleensä kykyjensä mukaan osallistua tuntityöskentelyyn ja tehdä kotitehtävät.

Arviointikriteerit arvosanalle 8 (hyvä)

1. Kieli

Kuullun ymmärtäminen: *Ymmärtää pääkohdat ja keskeisimpiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee toistuvasti esiintyviä, tuttuja aiheita. Pystyy seuraamaan selkeästi jäsennehtyyn yleistietoon pohjautuvan puheen pääkohtia. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen määrän idiomeja. Ymmärtäminen edellyttää selkeästi puhuttua yleiskieltä, joka tarvittaessa toistetaan.*

Puhuminen: *Osaa esittää pienen, luettelomaisen tarinan lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Selviytyy omia tai itselleen tärkeitä asioita koskevista rutiininomaisista keskusteluista, kun pubekumppani tarvittaessa auttaa. Tuottaa sujuvasti tuttuja jaksoja, mutta tauot ovat hyvin ilmeisiä. Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka ääntämisvirheitä esiintyy ja vierus korostus on ilmeistä. Osaa kohtalaisen hyvin omaan elämäänsä liittyvän, käsiteltyjen aihepiirien sanaston sekä helposti ennustettavan jokapäiväisen sanaston. Osaa myös joitakin idiomaattisia ilmaisuja. Osaa keskeisimmät perusrakenteet. Vapaassa puheessa esiintyy edelleen paljon virheitä perusasioissa (esim. aikamuodoissa ja erityisesti niiden lomittaisessa käytössä).*

Tekstin ymmärtäminen: *Pystyy ymmärtämään tuttua aihetta tai arkipäiväisiä asioita käsittelevän tekstin pääajatuksia ja tärkeät yksityiskohdat. Pystyy hankkimaan tietoa erilaisista, muutaman kappaleen pituisista teksteistä. Arkipiiristä poikkeavien aiheiden ja yksityiskohtien ymmärtäminen edellyttää apuvälineitä tai jää puutteelliseksi.*

Kirjoittaminen: *Selviytyy kirjoittamalla tavallisimmista arkitilanteista. Osaa kirjoittaa lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen itseensä ja elinympäristöönsä liittyvistä arkipäiväisistä asioista tai tapahtumista. Osaa tehdä lyhyitä muistiinpanoja kuulemastaan (esim. puheviestit). Osaa käyttää perustarpeisiin liittyvää perussanastoa, perusrakenteita ja tavallisimpia sidoskeinoja, vaikka joitakin virheitä voi esiintyä. Kirjoittaa tavallisimmat sanat ja rakenteet oikein, mutta tekee virheitä oudommista sanoista ja rakenteista ja tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.*

2. Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee oman ja kohdekulttuurin eroja ja yhtäläisyyksiä.

3. Oppimaan oppiminen

Oppija osallistuu aktiivisesti tuntityöskentelyyn ja tekee säännöllisesti kotitehtävänsä. Hän on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän säännöllisen työskentelyn merkityksen.

9. Ikä

Arviointikriteerit arvosanalle 5 (välttävä)

1. Kieli

Kuullun ymmärtäminen: Ymmärtää joitakin pääkohtia puheesta, joka käsittelee toistuvasti esiintyviä, tuttuja asioita tai selväpiirteistä yleistietoa. Pystyy seuraamaan osittain hänelle osoitettua puhetta, jos sitä toistetaan. Ymmärtäminen edellyttää yleensä normaalia hitaampaa ja selkeämmin puhuttua yleiskieltä, jota vielä tarvittaessa toistetaan.

Pubuminen: Osaa kertoa joitakin tietoja lähipiiristään ja sen jokapäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Pystyy osallistumaan yhdellä sanalla tai parin sanan lauseella rutiinomaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista, kun puhukumppani auttaa. Pitkät tauot ja katkokset leimaavat puhetta. Kaikkein tavallisimpien sanojen ääntäminen on ymmärrettävää, mutta ääntämisvirheitä esiintyy paljon ja ne estävät viestin perille menoa. Osaa vähän tavallista, jokapäiväistä sanastoa. Osaa sanajärjestyksen yksinkertaisimmassa lauseissa (kuten yleispuheen vääntölauseissa), mutta kieliopilliset tävntusvirheet leimaavat sitäkin.

Tekstin ymmärtäminen: Pystyy seuraamaan ainakin joitakin pääajatuksia tekstistä, jonka aihe on tuttu ja käytännön läheinen. Pystyy apuvälineiden avulla lukemaan lauserakenteellisesti yksinkertaisia erilaisia tekstejä ja hankkimaan niistä muutamia tietoja. Tekstien yksityiskohtien ymmärtäminen on hyvin puutteellista.

Kirjoittaminen: Osaa kirjoittaa muutamia irrallisia lauseita itsestään tai elinympäristöönsä liittyvistä asioista apuvälineitä käyttäen. Osaa vähän tavallista keskeistä sanastoa. Tekstin itsenäinen tuottaminen on erittäin vaikeaa.

2. Kulttuuritaidot

Oppilas tietää jotakin kohdekielisen kulttuurista ja osaa verrata sitä omaan kulttuuriin.

3. Oppimaan oppiminen

Oppilas yrittää yleensä kykyjensä mukaan osallistua tuntityöskentelyyn ja tehdä kotitehtävät.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla taitotasokuvausasteikon (liite) mukaan:

	Kuullun ymmärtäminen	Pubuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Englanti	B1.1 Toimiva peruskielitaito	A2.2 Kehittyvä peruskielitaito	B1.1 Toimiva peruskielitaito	A2.2 Kehittyvä peruskielitaito
Muut kielet	A2.2 Kehittyvä peruskielitaito	A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe	A2.2 Kehittyvä peruskielitaito	A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee kohdekielen kielialueen elämänmuotoa ja historiaa.

Oppilas tuntee oman ja kohdekielisen kulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtiäisyyksiä sekä historiallisia juuria.

Opiskelustrategiat

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

Oppija osallistuu aktiivisesti tuntityöskentelyyn ja tekee säännöllisesti kotitehtävänsä. Hän on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän säännöllisen työskentelyn merkityksen.

Alavuden opettajien oma versio:

ENGLANTI A-KIELENÄ

VUOSILUOKAT 7-9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen elämän alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia strategioita.

TAVOITTEET

Kieli: laajempaa yleistietoa sisältävän jäsennetyn tekstin ymmärtäminen pääpiirteittäin; selviytyminen hiukan vaativammista keskustelutilanteista sekä suullinen ja kirjallinen tuottaminen yhä enenevässä määrin; tutustuminen englannin kielen eri variaatioihin.

Kulttuuritaidot: oman ja englanninkielisen kulttuurin, tunteminen, ymmärtäminen ja arvostus; kohdekulttuurille ominainen viestintä.

Oppimaan oppiminen: vastuullisuus ja yritteliäisyys, erilaiset työskentelymuodot, itsenäiset tiedonhankintatavat eri lähteistä, työskentelyn ja kielitaidon arviointi.

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta:

Luokilla 3-6 esiin tulleen lisäksi:

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- matkustaminen
- julkiset palvelut
- opiskelu, työ ja elinkeinoelämä
- kestävä kehitys
- terveys ja hyvinvointi
- tiedotusvälineet

Rakenteet:

- verbin perustaivutus ja tärkeimmät aikamuodot
- substantiivien ja adjektiivien sekä yleisimpien pronomien ja prepositioiden käyttö
- keskeinen lauseoppi ja sidosrakenteet

Viestintästrategiat:

- kielellinen tai tilanneviheisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi
- vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen
- puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla

- oman kielenkäytön tarkkailu
- joidenkin suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten, kuten puheenvuoron aloitukseen ja lopetukseen sekä puheenvuoron ottamiseen ja ylläpitämiseen ja palautteen antamiseen liittyvien ilmausten käyttö.

Seuraavaan on koottu esimerkinomaisesti englannin kielen opiskelun keskeisiä sisältöjä vuosiluokittain. Sisällöt voivat yksittäisten tilanteiden, rakenteiden ja aihepiirien osalta vaihdella vuosiluokittain opetusjärjestelyistä riippuen.

Vuosiluokka 7

Aihepiirit ja sisällöt

- koti, perhe, asuminen, lähiympäristö; koulunkäynti; ystävät ja ystävyys
- harrastukset; rahankäyttö ja ostokset; vaatteet ja pukeutuminen; ruoka ja ruokailu

Viestintätehtävät ja –tilanteet

- esittäytyminen ja esittely, paikasta ja ajankohdasta sopiminen, uutiset ja niihin reagointi
- harrastuksista ja kiinnostuksista kertominen; ehdottaminen ja vastaaminen; kohteliaisuudet ja reagoinnit; ruokailutilanteita; pyytäminen, tarjoaminen

Rakenteet

- olla, omistaa; yleispreesens, yleisimperfekti, perfekti, pluskvamperfekti; adjektiivien vertailu; prepositioita, adverbejä, ajan ilmaisuja
- verbin ING-muoto; futuuri, futuuri ja IF-ehtolause; sanajärjestys; kestopreesens ja kestoimperfekti; 1. konditionaali; imperatiivi

Oppimaan oppimisen taidot

- kielen opiskelulle tyypilliset työtavat
- tiedon hankinnan perusvälineet
- itsearviointi

Vuosiluokka 8

Aihepiirit ja sisällöt:

- Eurooppa, eurooppalaisten nuorten identiteetti, maiden ominaispiirteitä; matkustaminen, lomailu; oman ja vieraan kulttuurin vertailu
- Yhdysvallat; amerikkalainen elämäntapa
- nuorten ja aikuisten suhteet; terveet elämäntavat; Suomi ja suomalaisuus; ulkomaalainen Suomessa

Viestintätehtävät ja –tilanteet:

- ulkomaalaisen kohtelias tapaaminen, matkustustilanteita, tien kysyminen ja neuvominen
- amerikanenglannin ja brittienglannin eroja

- ohjattuja keskusteluita kurssin aihepiireistä

Rakenteet:

- substantiivit: laskettavat ja ei-laskettavat, artikkelit, yksikkö ja monikko; relatiivipronominit; muodollinen subjekti; paljoussanat
- verbimuotojen kertaus; persoonapronominikertaus, uutena objektimuodot ja itsenäiset omistusmuodot; artikkelin käyttö maantieteellisten nimien yhteydessä; adjektiivit ja adverbit sekä niiden vertailu; BE ABLE, HAVE TO; paikan ja ajan prepositioita
- modaaliapuverbit ja korvaavia rakenteita; refleksiivipronominit; futuurin ja 1. konditionaalin vahvistus, 2. konditionaali; liitekysymykset

Oppimaan oppimisen taidot:

- erilaiset ymmärtämis- ja viestintästrategiat
- tiedonhankintavälineiden käyttö
- itsearvioinnin kehittäminen

Vuosiluokka 9

Aihepiirit ja sisällöt:

- ihmissuhteet, tunne-elämä, terveys ja hyvinvointi, kestävä kehitys
- opiskelu, työ ja elinkeinot, yhteiskunnan palvelut
- tiedotusvälineet, viestintä, mainonta
- arkielämän teknologia
- nuorisokulttuuri, taide ja viihde ...

Rakenteita:

- passiivi, -ING-muoto, infinitiivi, epäsuora kysymys ja esitys
- kerrataan peruskoulussa aiemmin opiskeltuja rakenteita

Oppimaan oppimisen taidot:

- aikaisempaa pitkäjännitteisempi ja tavoitteellisempi työtapojen käyttö ja vastuullinen työskentely oppimistavoitteiden saavuttamiseksi

Mahdollisilla valinnaisilla kursseilla 7., 8. ja 9. luokilla syvennetään ja/tai kerrataan pakollisten kurssien taitoja ja teemoja.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta yhdeksännen vuosiluokan päättyessä OPH:n taitotasokuvausasteikon mukaan (arvosana 8):

A1	kuullun ymmärtäminen B1.1. toimiva peruskielitaito	puhuminen A2.2 kehittyvä peruskielitaito	tekstin ymmärtäminen B1.1 toimiva peruskielitaito	kirjoittaminen A2.2 kehittyvä peruskielitaito
-----------	--	--	---	---

Arviointikriteerit arvosanalle 5 taitotasokuvausasteikon mukaan:

A1	kuullun ymmärtäminen A1.2. kehittyvä alkeiskielitaito	puhuminen A1.1 kielitaidon alkeiden hallinta	tekstin ymmärtäminen A1.2 kehittyvä alkeiskielitaito	kirjoittaminen A1.1 kielitaidon alkeiden hallinta
-----------	---	---	--	--

Saksa A -2 kielenä

Noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa siihen asti, että oma valmistuu.

7.6 Matematiikka

Matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia matemaattisen ajattelun kehittämiseen ja matemaattisten käsitteiden sekä yleisimmin käytettyjen ratkaisumenetelmien oppimiseen. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luovaa ja täsmällistä ajattelua, ja sen tulee ohjata oppilasta löytämään ja muokkaamaan ongelmia sekä etsimään ratkaisuja niihin. Matematiikan merkitys on nähtävä laajasti – se vaikuttaa oppilaan henkiseen kasvamiseen sekä edistää oppilaan tavoitteellista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta.

Matematiikan opetuksen on edettävä systemaattisesti, ja sen tulee luoda kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Konkreettisuus toimii tärkeänä apuvälineenä yhdistettäessä oppilaan kokemuksia ja ajattelujärjestelmiä matematiikan abstraktiin järjestelmään. Arkipäivän tilanteissa eteen tulevia ongelmia, joita on mahdollista ratkoa matemaattisen ajattelun tai toiminnan avulla, tulee hyödyntää tehokkaasti. Tieto- ja viestintätekniikkaa tulee käyttää oppilaan oppimisprosessin tukemisessa.

VUOSILUOKAT 1–2

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, keskittymisen, kuuntelemisen ja kommunikoinnin harjaannuttaminen sekä kokemusten hankkiminen matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii keskittymään, kuuntelemaan, kommunikoimaan ja kehittämään ajatteluaan ja saa tyydytystä ja iloa ongelmien ymmärtämisestä ja ratkaisemisesta
- saa monipuolisia kokemuksia eri tavoista esittää matemaattisia käsitteitä; käsitteiden muodostusprosessissa keskeisiä ovat puhuttu ja kirjoitettu kieli, välineet, symbolit
- oppilas ymmärtää käsitteiden muodostavan rakenteita
- ymmärtää luonnollisen luvun käsitteen ja oppii siihen soveltuvia peruslaskutaitoja
- oppii perustelemaan ratkaisujaan ja päätteliään konkreettisin mallein ja välinein, kuvin, kirjallisesti tai suullisesti ja löytää ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- harjaantuu tekemään havaintoja eteen tulevista itsensä kannalta merkityksellisistä ja haasteellisista matemaattisista ongelmista.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luvut ja laskutoimitukset

- Lukumäärä, lukusana ja numerosymboli
- lukujen ominaisuudet: vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen, lukujen hajottaminen ja kokoaminen konkreettisin välinein
- kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate
- yhteen- ja vähennyslasku sekä laskutoimitusten väliset yhteydet luonnollisilla luvuilla
- kertolaskua ja kertotauluja
- jakolaskua konkreettisilla välineillä
- eri laskutapojen ja välineiden käyttöä: palikoita ja kymmenjärjestelmävälineitä, lukusuora, päässä lasku, paperin ja kynän käyttö
- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista
- murtoluvun käsitteen pohjustaminen konkreettisin välinein.

Algebra

- Säännönmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuuksien näkeminen kuvista
- yksinkertaisia lukujonoja.

Geometria

- Ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu
- ympäristössä olevien geometrinen muotojen havainnointi, kuvailu ja nimeäminen
- kaksiulotteisten ja kolmiulotteisten muotojen tunnistaminen, selostaminen ja nimeäminen
- geometriset peruskäsitteet, kuten piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma
- kaksiulotteisten muotojen tekeminen, piirtäminen ja jäljentäminen sekä kolmiulotteisten kappaleiden tunnistaminen ja rakentaminen
- yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia.

Mittaaminen

- Mittaamisen periaate
- pituus, massa, pinta-ala, tilavuus, aika ja hinta
- mittavälineiden käyttö
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö, vertailu
- mittaustuloksen arviointi.

Tietojen käsittely ja tilastot

- Tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 2. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelmien ratkaisussa sekä esittämällä ja selittämällä niitä toisille oppilaille ja opettajalle
- pystyy tekemään perusteltuja päätelmiä ja selittämään toimintaansa ja osaa esittää ratkaisujaan konkreettisin mallein ja välinein, kuvin, suullisesti ja kirjallisesti
- osaa tehdä vertailua, mm. pituusvertailua, ja asettaa asioita järjestykseen, löytää asioille vastakohtia, luokitella asioita eri ominaisuuksien mukaan sekä ilmoittaa esineen sijainnin, esimerkiksi käyttämällä sanoja yläpuolella, alla, oikealla, vasemmalla, takana ja välissä; hän osaa vertailla joukkojen suuruuksia käyttäen sanoja enemmän, vähemmän, yhtä monta, paljon ja vähän, sekä kirjoittaa ja käyttää vertailun symboleja $>$, $=$ ja $<$.

Luvut ja laskutoimitukset sekä algebra

Oppilas

- tietää lukujen merkityksen määrän ja järjestyksen ilmaisemisessa, lukujen kirjoittamisen ja lukusuoraesityksen
- hallitsee lukujen hajottamisen ja yhdistämisen, vertailun, summien ja lukujonojen muodostamisen; hän tuntee parilliset ja parittomat luvut
- tuntee ja ymmärtää kymmenjärjestelmän paikkajärjestelmänä sekä osaa käyttää sitä
- ymmärtää yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskun sekä osaa soveltaa niitä arkitilanteissa
- osaa etsiä ratkaisuvaihtoehtojen lukumäärän yksinkertaisissa tapauksissa
- tuntee ja osaa esittää konkreettisilla välineillä yksinkertaisia murtolukuja, kuten yksi kahdesosa, yksi neljäsosa ja yksi kolmasosa.

Geometria

Oppilas

- tuntee perusmuodot tasokuvioista ja kappaleista, mm. nelikulmio, kolmio, ympyrä, pallo ja kuutio, sekä tietää geometrian peruskäsitteet: piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma, ja niiden yhteyden yksinkertaisimpiin tasokuvioihin
- osaa käyttää yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia.

Mittaaminen

Oppilas

- osaa mitata yksinkertaisilla mittavälineillä ja tuntee keskeisimmät suureet, kuten pituus, massa, tilavuus ja aika
- osaa havainnoida tarpeellisen informaation yksinkertaisissa arkipäivän ongelmissa ja osaa käyttää matemaattisia tietojaan ja taitojaan niiden ratkaisemiseen.

VUOSILUOKAT 3–5

Vuosiluokkien 3–5 matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, matemaattisten ajattelumallien oppimisen pohjustaminen, lukukäsitteen ja peruslaskutoimitusten varmentaminen sekä kokemusten hankkiminen matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumisen pohjaksi.

TAVOITTEET

Oppilas

- saa onnistumisen kokemuksia matematiikan parissa
- oppii tutkien ja havainnoiden muodostamaan matemaattisia käsitteitä ja käsitejärjestelmiä
- oppii käyttämään matemaattisia käsitteitä
- oppii peruslaskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- löytää ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- perustelee toimintaansa ja päätelmiään sekä esittää ratkaisujaan muille
- oppii esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen pohjalta
- oppii käyttämään sääntöjä ja noudattamaan ohjeita
- oppii työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä.

KESKEISET SISÄLLÖT

3. luokka 4. luokka 5. luokka

3lk Luvut ja laskutoimitukset

- * *Kymmenjärjestelmä - käsitteen varmentaminen*
- * *lukujen luokittelua, järjestämistä*
- * *kertotaulu, kertolaskua*
- * *sisältöjako, ositusjako*
- * *laskualgoritmeja ja päässä-laskuja*
- * *laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen*
- * *erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen*
- * *kellonaikoja*

4lk Luvut ja laskutoimitukset

- * *kertolaskua*
- * *sisältöjako, ositusjako, jaollisuus*
- * *laskualgoritmeja ja päässä-laskuja*
- * *laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen*
- * *murtoluvun käsite*

- * *murtolukujen muunnokset*
- * *sulkeiden käyttö*
- * *erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen*

5lk Luvut ja laskutoimitukset

- * *Kymmenjärjestelmä-käsitteen varmentaminen*
- * *desimaaliluvun käsite*
- * *murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys*
- * *murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen - ja vähennyslaskua sekä kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla*
- * *negatiivisen kokonaisluvun käsite*
- * *erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen*

3lk Algebra

- * *lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen*
- * *suhteita ja riippuvuuksia*
- * *säännönmukaisuuksia*

4lk Algebra

- * *lausekkeen käsite*
- * *säännönmukaisuuksia*
- * *yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä*

5lk Algebra

- * *lausekkeen käsite*
- * *säännönmukaisuuksia*
- * *yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä*

3lk Geometria

- * *suurennoksia ja pienennöksiä*
- * *peilauksia suoran ja pisteen suhteen, symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein*
- * *erilaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu*
- * *piiri*
- * *Kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen*
- * *mittaamisen periaatteen vahvistaminen*
- * *mittatuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen*
- * *mittayksiköiden opetteleminen ja käyttö*

4lk Geometria

- * *yhdenmuotoisuus*
- * *peilauksia suoran ja pisteen suhteen, symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein*
- * *ympyrä ja sen osia*
- * *yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat*
- * *kulman mitta ja kulmien luokittelu*
- * *pinta-ala*
- * *mittaamisen periaatteen vahvistaminen*
- * *mittatuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen*

5lk Geometria

- * *mittakaava*
- * *mittaamisen periaatteen vahvistaminen*
- * *mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista*
- * *mittatuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen*

* pituus- ja pinta-alayksiköiden muunnokset

3lk Tietojen käsittely ja tilastot

* tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen

* yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen

4lk Tietojen käsittely ja tilastot

* tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen

* yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen

5lk Tietojen käsittely ja tilastot

* tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen

* koordinaatisto

* keskiarvon käsite ja laskeminen

* tietojen luokittelu ja järjestäminen

* tyyppiä ja mediaanin käsitteiden pohjustaminen .

* kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä

HYVÄKSYTYN ARVOSANAN KUVAAMINEN

Opetushallituksen ja lainsäädännön mukaan oppilaalle tulee antaa mahdollisuus mahdollisen hylätyn arvosanan korottamiseen jo opintojen aikana. Kyseisen aineen opettajan tulee ilmoittaa oppilaalle ja tämän huoltajalle 1.5. mennessä mitä oppilaan tulisi osata, jotta tämä saisi arvosanaksi viitosen.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelman ratkaisussa ja esittämällä niitä monipuolisesti: välineillä, kuvilla, symboleilla, sanoilla, lukujen avulla tai diagrammeilla
- pyrkii tietoisesti kohdistamaan tarkkaavaisuutensa havaintoja tehdessään; hän pystyy kommunikoimaan havainnoistaan ja ajatuksistaan monipuolisesti, toimimalla, puhumalla, kirjoittamalla ja symbolien avulla
- osaa kuvata reaali maailman tilanteita ja ilmiöitä matemaattisesti: vertailulla, luokittelulla, järjestämällä, konstruoimalla ja mallintamalla

- osaa ryhmitellä tai luokitella annetun ja valitsemansa kriteerin perusteella sekä osaa etsiä yhteistä ominaisuutta; hän osaa erottaa laadullisen ja määrällisen ominaisuuden; oppilas osaa kuvata asia- ja esineryhmiä tehden niistä tosia ja epätosia väitteitä
- osaa esittää matemaattisia ongelmia uudessa muodossa; hän pystyy tulkitsemaan yksinkertaisen tekstin, kuvan tai tapahtuman ja tekemään suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi
- osaa noudattaa sääntöjä.

Luvut, laskutoimitukset ja algebra

Oppilas

- ymmärtää kymmenjärjestelmän myös desimaalilukujen osalta ja osaa käyttää sitä varmasti; hän ymmärtää negatiivisen luvun ja murtoluvun käsitteet sekä osaa esittää niitä eri metodeilla
- osaa esittää laskutoimitukset kirjallisesti ja suullisesti ja tietää eri laskutoimitusten väliset yhteydet; hän osaa etukäteen arvioida tuloksen suuruusluokan ja tehtävän ratkaisemisen jälkeen tarkistaa laskun vaiheet sekä arvioida ratkaisun mielekkyyden
- osaa muodostaa ja jatkaa lukujonoja sekä esittää riippuvuuksia.

Geometria

Oppilas

- osaa muodostaa kuvioita annettuja ohjeita noudattaen; hän pystyy havaitsemaan yksinkertaisten geometrinen kuvioiden ominaisuuksia sekä tuntee tasokuvioiden käsitteiden muodostamaa rakennetta
- tunnistaa yhdenmuotoisuuden; oppilas osaa peilata suoran suhteen sekä suurentaa ja pienentää kuvioita annetussa suhteessa; hän tunnistaa suoran suhteen symmetriset kuviot
- ymmärtää mittauksen periaatteen; hän osaa arvioida mittauskohteen suuruuden ja mittauksen tuloksen mielekkyyden sekä ilmoittaa mittauks tuloksen sopivalla mittayksiköllä
- osaa laskea suunnikkaiden ja kolmioiden pinta-aloja ja piirejä.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Oppilas

- osaa kerätä tietoja, järjestää, luokitella ja esittää niitä tilastoina; hän osaa lukea yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja
- osaa selvittää erilaisten tapausten ja vaihtoehtojen lukumäärän sekä osaa päätellä mahdollottoman ja varman tapauksen.

VUOSILUOKAT 6–9

Vuosiluokkien 6–9 matematiikan opetuksen ydintehtävänä on syventää matemaattisten käsitteiden ymmärtämistä ja tarjota riittävät perusvalmiudet. Perusvalmiuksiin kuuluvat arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintaminen, matemaattisten ajattelumallien oppiminen sekä muistamisen, keskittymisen ja täsmällisen ilmaisun harjoittelu.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- luottamaan itseensä ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan matematiikassa
- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä näkemään matematiikan ja reaalimaailman välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia

- loogista ja luovaa ajattelua
- soveltamaan erilaisia menetelmiä tiedon hankintaan ja käsittelyyn
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä.

6. vuosiluokan keskeiset sisällöt

Ajattelun taidot ja menetelmät

* Loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä.

* luokittelun ja järjestämisen käyttöä työkaluna

* ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä

Luvut ja laskutoimitukset

* Luonnolliset luvut, kokonaisluvut, rationaaliluvut

* peruslaskutoimitusten varmentaminen

* aikalaskut, aikaväli

* prosenttikäsite

* pyöristäminen, arviointi

* luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä

* murtolukujen supistaminen ja laventaminen ja desimaaliluvun esittäminen murtolukuna

* kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla ja murtoluvuilla

* laskulausekkeitä

Algebra

* muuttujan arvon sijoittaminen lausekkeeseen

* yhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä ja laskutoimitusten avulla

Geometria

* kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä

- * tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- * kappaleiden nimeäminen ja luokittelu; suorakulmaisen särmiön tilavuuden laskeminen
- * symmetria suoran suhteen ja peilaus

Vuosiluokat 7 - 9

Ajattelun taidot ja menetelmät

- * vertailussa tarvittavien käsitteiden tulkintaa ja käyttöä
- * matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- * todistamisen pohjustaminen: perustellut arvaukset ja kokeilut, systemaattinen yritys ja erehdys, vääräksi osoittaminen, suora todistus
- * kombinatoristen ongelmien ratkaiseminen eri menetelmin
- * matematiikan historia

7. luokan keskeiset sisällöt

Luvut ja laskutoimitukset

- * peruslaskutoimitusten varmentaminen
- * kokonaisluvut, rationaaliluvut
- * vastaluku, itseisarvo, käänteisluku
- * lausekkeiden sieventäminen
- * suhde ja verrannollisuus
- * funktiolaskimen käyttö
- * potenssi, eksponenttina kokonaisluku

Algebra

- * lauseke ja sen sieventäminen
- * muuttujan arvon sijoittaminen lausekkeeseen
- * lineaarisen yhtälön ratkaiseminen

Geometria

- * *monikulmiot*
- * *ympyrä ja siihen liittyvät käsitteet sekä pii*
- * *geometrista konstruointia*
- * *kulmien välisiä yhteyksiä*
- * *symmetria suoran ja pisteen suhteen*

8. luokan keskeiset sisällöt

Käytetään todistamisen pohjustamista luokka-asteen aikana siihen soveltuvissa kohdissa.

Luvut ja laskutoimitukset

- * *suhde ja verrannollisuus*
- * *prosenttilasku*
- * *juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurella*

Algebra

- * *potenssilauseke ja sen sieventäminen*
- * *polynomien käsite, polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku*
- * *vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen, reaalityluvut*
- * *verranto*

Funktiot

- * *riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujien avulla*
- * *lukuparin esittäminen koordinaatistossa*
- * *suoraan ja kääntäen verrannollisuus*

Geometria

- * yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys
- * Pythagoraan lause
- * trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen

Todennäköisyys ja tilastot

- * todennäköisyyden käsite
- * frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi
- * keskiarvo, tyyppiarvo, ja mediaanin määrittäminen
- * hajonnan käsite
- * diagrammin tulkinta
- * tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa

9. luokan keskeiset sisällöt

9. luokan aikana pyritään syventämään ja laajentamaan jo opittua.

Käytetään todistamisen pohjustamista luokka-asteen aikana siihen soveltuvissa kohdissa.

Algebra

- * yhtälö, epäyhtälö, määrittelyjoukko, ratkaisujoukko
- * yhtälöpari ja sen ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti
- * aritmeettisten ja geometrinen lukujonojen tutkimista

Funktiot

- * funktion käsite
- * yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon

- * funktion kuvaajan tutkimista: funktion nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen
- * lineaarinen funktio

Geometria

- * kappaleen tilavuuden ja pinta-alan laskeminen
- * kierto ja siirto tasossa, yhtenevyys
- * kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä

Jokaista aihekokonaisuutta käsitellään esimerkeissä tai tehtävissä jollakin luokalla vuosiluokkien 3-9 aikana.

HYVÄKSYTYN ARVOSANAN KUVAAMINEN

Opetushallituksen ja lainsäädännön mukaan oppilaalle tulee antaa mahdollisuus mahdollisen hylätyn arvosanan korottamiseen jo opintojen aikana. Kyseisen aineen opettajan tulee ilmoittaa oppilaalle ja tämän huoltajalle 1.5. mennessä mitä oppilaan tulisi osata, jotta tämä saisi arvosanaksi viitosen.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot taulukkoa, puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen.

Luvut ja laskutoimitukset

Oppilas osaa

- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun potenssiin, jonka eksponenttina on luonnollinen luku ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä.
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta
- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa.

Algebra

Oppilas osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- sieventää yksinkertaisia algebrallisia lausekkeita

- osaa potenssien laskutoimitukset
- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai päättelämällä
- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet.

Funktiot

Oppilas

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa etsiä lineaarisen funktion nollakohdan
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen; oppilas osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä.

Geometria

Oppilas osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet
- soveltaa oppimiensa pöörin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometristen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia sekä osaa muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä.

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas osaa

- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä; hän ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa
- lukea erilaisia taulukoita ja diagrammeja ja määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiä.

7.7 Ympäristö- ja luonnontieto

VUOSILUOKAT 1-4

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, itseään ja muita ihmisiä, ihmisten erilaisuutta sekä terveyttä ja sairautta.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukeutuu tutkivaan ja ongelmakeskeiseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana ovat oppilaan ympäristöön ja oppilaaseen itseensä liittyvät asiat, ilmiöt ja tapahtumat sekä oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset. Kokemuksellisen ja elämyksellisen opetuksen avulla oppilaalle kehittyy myönteinen ympäristö- ja luontosuhde.

Ympäristö- ja luonnontiedon lähestymistavat ja sisällöt valitaan oppilaiden edellytysten ja kehitystason perusteella sekä siten, että opiskelutilanteissa voidaan työskennellä myös maastossa. Ympäristö- ja luonnontietoon liittyvät käsitteet voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilasta, ympäröivää maailmaa ja hänen toimintaansa yhteisön jäsenenä. Näiden kokonaisuuksien opiskelu auttaa häntä ymmärtämään omaa ympäristöään sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta.

TAVOITTEET 1. – 2. LK

- Oppilas saa tietoja, elämyksiä ja kokemuksia luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla.
- Oppilas tutustuu käsitteisiin, joilla luonnonilmiöitä ja ympäristöä kuvataan ja selitetään.
- Oppilas oppii käyttämään yksinkertaisia tutkimus- ja opiskeluvälineitä sekä erilaisia tiedonlähteitä.
- Oppilas oppii vertailemaan ja luokittelemaan kohteita ja ilmiöitä.
- Oppilas oppii arvioimaan hankkimaansa tietoa.
- Oppilas pohtii ympäristön merkitystä.
- Oppilas opettelee huolehtimaan ympäristöstään ja toimimaan siinä vastuullisesti.
- Oppilas oppii ymmärtämään oman turvallisuuden ja terveyden merkityksen ja toimimaan sen mukaan.
- Oppilas oppii toimimaan turvallisesti liikenteessä.

SISÄLLÖT 1. Lk

Eliöt ja elinympäristöt

- koulun lähiympäristön alueisiin ja erilaisiin elinympäristöihin tutustuminen: esim. piha, metsä, pelto
- lähiympäristön tavallisimpiin kasvi-, eläin- ja sienilajeihin tutustuminen ja tunnistamaan opettelu
- luonnon tarkkaileminen eri vuodenaikoina
- ruoan alkuperän ja tuottamiseen tutustuminen lähiseudulla mahdollisuuksien mukaan

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- oman lähiympäristön luonnonilmiöiden havainnoiminen
- vuorokauden- ja vuodenaikoihin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä
- Kotimaani on Suomi. (Suomen lippu, kartta jne.)

Ympäristön ilmiöitä

- Sääilmiöiden tutkiminen
- Lämpötilan mittaaminen
- Valo ja varjo
- Magneetti
- Siemenestä kasviksi

Ympäristön aineita

- yksinkertaisiin tutkimusvälineisiin tutustuminen
- veden ja ilman ominaisuuksien tutkiminen
- erilaisten materiaalien (esim. lasi, muovi, puu, paperi, metalli, tekstiili) tutkiminen, esim. uppoaa – kelluu

Ihminen ja terveys

- ihmisen kehon osat
- omasta terveydestä huolehtiminen
- monipuolinen ravinto, hyvät ruokailutavat
- terveelliset elämäntavat
- itsensä ja toisen hyväksyminen, arvostaminen ja kunnioittaminen sekä niitä edistävien vuoro vaikutustaitojen oppiminen
- perheen ja ystävien merkitys

Turvallisuus

- sopimukset ja säännöt koulussa
- hyvät tavat
- toisen huomioonottaminen
- toisen ja yhteisen omaisuuden kunnioittaminen
- liikenneturvallisuus
- vaaratilanteiden välttäminen ja niissä toimiminen
- kiusaamisen ehkäiseminen

SISÄLLÖT 2. Lk

Eliöt ja elinympäristöt

- erilaisiin elinympäristöihin tutustuminen: esim. niitty, puisto, metsä, suo
- lähiympäristön tavallisimpiin kasvi-, eläin- ja sienilajeihin tutustuminen ja tunnistamaan opettelu
- luonnon tutkiminen eri vuodenaikoina
- ruoan alkuperän ja tuottamiseen tutustuminen lähiseudulla mahdollisuuksien mukaan
- elollinen ja eloton luonto
- elion käsitteeseen tutustuminen

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- oman lähiympäristön ja ihmisen muovaaman ympäristön havainnoiminen ja tutkiminen
- maapallo ihmisen elinpaikkana
  - maapallon erilaisia elinympäristöjä
  - maapallon ehtoja
- maiseman ja maaston hahmottaminen ja havainnollistaminen esim. piirtämällä, rakentelemalla ja muovaamalla
- koulun ja lähialueen karttaan tutustuminen
- Kotimaani on Suomi

Ympäristön ilmiöitä

- Sääilmiöiden syiden tutkiminen
- lämpötilan mittaaminen ja lämpötilan muutosten tutkiminen esim. säpäiväkirjan avulla
- äänen ja valon eteneminen ja heijastuminen
- kodin sähkölaitteet ja sähköturvallisuus

Ympäristön aineita

- yksinkertaisiin tutkimusvälineisiin tutustuminen ja tutkimustulosten kirjaaminen
- veden ja ilman ominaisuuksien ja veden eri olomuotojen tutkiminen
- erilaisten materiaalien (esim. lasi, muovi, puu, paperi, metalli, tekstiili) säästävä käyttö ja kierrätys
- hajoavat ja hajoamattomat jätteet
- palaminen ja paloturvallisuus

Ihminen ja terveys

- ihmisen kasvuun ja kehitykseen tutustuminen pääpiirteissään; ihmisen elämänkaari
- omasta terveydestä huolehtiminen sekä terveelliset elämäntavat
- sairastaminen
- toimiminen hätätilanteessa (112)
- oman toiminnan vaikutuksen ymmärtäminen suhteessa oman ja toisten henkiseen hyvinvointiin
- perheen ja ystävien merkitys

Turvallisuus

- sopimukset ja säännöt koulussa
- hyvät tavat
- toisen huomioonottaminen
- toisen ja yhteisen omaisuuden kunnioittaminen
- liikenneturvallisuus
- vaaratilanteiden välttäminen ja niissä toimiminen
- kiusaamisen ja väkivallan ehkäiseminen

3. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä havaitsemaan niissä tapahtuvia muutoksia
- hankkimaan tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä
- tekemään havaintoja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan havaintojaan
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja
- esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään niitä käsitteitä, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään
- suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja
- toimimaan ympäristössään turvallisesti, ja itseään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä

KESKEISET SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- erilaisiin elinympäristöihin tutustuminen sekä eliöiden sopeutuminen erilaisiin elinympäristöihin
- oman lähiympäristön tavallisimpia kasvi-, sieni- ja eläinlajeja

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- oman lähiympäristön luonnonilmiöiden havainnoiminen sekä vuorokauden- ja vuodenaikoihin tutustuminen
- maaston keskeiset piirteet ja kartan ilmaisuun tutustuminen
- kotiseutu ja oma maakunta, niiden luonnonolot ja maisemat sekä rakennettu ympäristö ja ihmisen toiminta
- Suomen tarkasteleminen peruspäätteittäin.

Ympäristön ilmiöitä

- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteiden tutkiminen ja erilaisiin rakenteisiin tutustuminen

Ympäristön aineita

- arkielämään kuuluvia aineita ja materiaaleja sekä niiden säästävä käyttö ja kierrätys
- veden ominaisuuksia ja olomuodon muutokset, veden käyttö ja kiertokulku luonnossa

Ihminen ja terveys

- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- elämää kotona ja koulussa henkisen hyvinvoinnin ja mielenterveyden merkityksen kannalta

Turvallisuus

- kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy, fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen, oman koulun turvallisuus, liikennekäyttäytyminen ja vaaratilanteiden välttäminen, koti- ja vapaa-ajan tapaturmat
- sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisen omaisuuden kunnioittaminen

4. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä havaitsemaan niissä tapahtuvia muutoksia
- hankkimaan tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä
- tekemään havaintoja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan havaintojaan
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja sekä käyttämään kartastoa
- esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään niitä käsitteitä, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään

- suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja
- psyykkistä ja fyysistä itsetuntemusta, itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista
- terveyden edistämiseen, terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja.
- toimimaan ympäristössään turvallisesti ja itseään suojellen sekä noudattaen annettuja ohjeita koulussa lähiympäristössä ja liikenteessä

KESKEISET SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- oman lähiympäristön tavallisimpien kasvi-, sieni- ja eläinlajien tunnistaminen ja kuvaileminen ja luokittelu
- ruoan alkuperä ja tuottaminen

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- oman lähiympäristön luonnonilmiöiden tutkiminen
- Suomen, Pohjoismaiden ja muiden lähialueiden tarkasteleminen sekä maapallon ymmärtäminen ihmisen elinpaikkana.

Ympäristön ilmiöitä

- ääneen ja valon eteneminen ja heijastuminen, varjon muodostuminen
- lämpöilmiöiden tutkiminen
- magneettisiin ja sähköisiin ilmiöihin tutustuminen

Ympäristön aineita

- ilman ominaisuuksien tutkiminen a sekä palaminen ja paloturvallisuus
- ympäristön suojelu

Ihminen ja terveys

- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- sairastaminen ja tavallisimpia lasten sairauksia, toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet

Turvallisuus

- kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy, fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen, oman koulun turvallisuus, liikennekäyttäytyminen ja vaaratilanteiden välttäminen, koti- ja vapaa-ajan tapaturmat
- sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisen omaisuuden kunnioittaminen

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa tehdä havaintoja eri aisteilla sekä osaa kohdistaa huomionsa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin
- osaa kuvailla, vertailla ja luokitella kappaleita ja eliöitä sekä ilmiöitä niiden erilaisten ominaisuuksien perusteella

- osaa tehdä ohjatusti yksinkertaisia tutkimuksia, jotka kohdistuvat luontoon, luonnon ilmiöihin ja rakennettuun ympäristöön
- osaa käyttää erilaisia tietolähteitä ja vertailla eri tavoin hankkimaansa tietoa
- osaa ilmaista luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä hankkimaansa tietoa puhuen, kirjoittaen ja piirtäen.

Eliöt ja ympäristöt

Oppilas

- ymmärtää kuinka elollinen ja eloton luonto eroavat toisistaan ja osaa kuvata eri elinympäristöjen kuten pihan, puiston, metsän, niityn ja pellon piirteitä sekä tunnistaa niiden tavallisimpia eliölajeja; oppilas osaa antaa esimerkkejä selkärangattomista ja selkärangaisista eläimistä
- tuntee vuodenaikojen vaihtelun piirteet ja osaa kuvata kuinka eliöt ovat sopeutuneet eri vuodenaikoihin ja erityisesti Suomen talveen
- tietää mistä ruoka-aineet ovat peräisin ja missä ruoka tuotetaan
- osaa kuvata luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön eroja, osoittaa kiinnostusta ja vastuullisuutta niitä kohtaan sekä osaa arvioida ympäristön kauneutta, monimuotoisuutta ja viihtyisyyttä
- ymmärtää kartan ilmaisutavan sekä osaa käyttää kartanluvussa apuna ilmansuuntaa, karttamerkkien selitystä ja janamittakaavaa ja osaa laatia yksinkertaisen kartan koulun pihasta ja omasta lähiympäristöstään
- osaa kuvata kotiseutunsa ja oman maakuntansa luonnonoloja ja ihmisen toimintaa
- oppilas osaa hahmottaa Suomea, Pohjoismaita ja muita lähialueita sekä ymmärtää näiden alueiden maisemallisen rikkauden
- ymmärtää kotiseutunsa osana Suomea ja Suomen osana Pohjoismaita sekä ymmärtää maapallon ihmisen elinpaikkana.

Ympäristön aineita ja ilmiöitä

Oppilas

- osaa käyttää keskeisiä käsitteitä ja hahmottaa käsitteitä kokonaisuuksina
- osaa käyttää yksinkertaisia tutkimusvälineitä, kuten kelloa, pituusmittoja, lämpömittaria ja luoppia, sekä käyttää havaintojen teossa myös itse tehtyjä välineitä
- osaa selittää yksinkertaisten laitteiden, kuten vivun, pyörän, jousen, toimintaa sekä osaa tutkia erilaisten rakenteiden lujuutta
- osaa rakentaa yksinkertaisen virtapiiriin pariston, lampun ja johtimien avulla sekä tuntee kodissa käytettäviä sähkölaitteita; hän ymmärtää, että sähkön käyttöön liittyy vaaroja ja osaa käyttää sähkölaitteita turvallisesti
- tuntee erilaisia valon, äänen ja lämmön lähteitä sekä tunnistaa ja osaa tutkia valoon, ääneen ja lämpöön liittyviä ilmiöitä kuten äänen eteneminen, valon eteneminen ja heijastuminen sekä lämmön siirtyminen ja lämmittäminen
- tuntee näön ja kuulon suojelemaan sekä palovammojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä ja osaa toimia niiden mukaisesti
- osaa tutkia ilman ja veden ominaisuuksia, veden olomuodon muutoksia ja osaa kuvailla veden kiertokulkua luonnossa
- ymmärtää aineen muuttumisen toiseksi aineiksi esimerkiksi kynttilän tai puun palaessa sekä tuntee herkästi syttyviä aineita ja osaa käyttää alkusammutusvälineitä
- tuntee erilaisten aineiden ja materiaalien ominaisuuksia ja käyttötarkeituksia ja tietää, että kotona voi olla vahingollisia aineita, kuten lääkkeitä, pesu- ja puhdistusaineita sekä liuottimia, tupakka- ja alkoholituotteita
- osaa lajitella jätteitä, ei roskaa ympäristöä sekä osaa säästää vettä, sähköä ja lämpöä.

Ihminen ja terveys

Oppilas

- osaa kuvata kasvun ja kehityksen sekä elämänkulun eri vaiheita, osaa nimetä ihmisen tärkeimmät ruumiinosat ja keskeisiä elintoimintoja
- tuntee terveyttä edistäviä arkikäytäntöjä ja tottumuksia: vuorokausirytmii, riittävä uni ja lepo, ravinto, säännöllinen ruokaileminen, päivittäinen liikunta, oikeat työskentelyasennot koulussa ja kotona, ryhti, suun terveys, hygienia, pukeutuminen
- osaa perussäännöt ryhmässä toimimisesta ja kohteliaasta käytöksestä; hän osaa tunnistaa ja nimetä erilaisia tunteita ja tietää, että tunteiden ilmaisua voidaan säädellä
- osaa kuvata tavallisimpia lasten sairauksia, niiden oireita ja itsehoitoa; hän tietää lääkkeiden käytön perussääntöjä; hän osaa yksinkertaisia ensiaputaitoja sekä osaa hälyttää ja hakea apua tarvittaessa.

Turvallisuus

Oppilas

- osaa kuvata erilaisia kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä; hän tietää yksilön oikeuden fyysiseen koskemattomuuteen sekä tunnistaa hyväksytyt ja ei-toivotut kosketuksen erot; hän tietää, miten tarvittaessa voi hakea apua itselleen, ja tietää, ketkä auttavat koulussa ja lähiyhteisössä
- tietää ikäkautensa mukaisesti, mikä on luvallista toimintaa ja mikä ei
- tietää ja tunnistaa turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä lähiympäristössä ja liikuttaessa liikenteessä, vesillä tai jäällä; hän tuntee jalankulkijana ja pyöräilijänä keskeiset liikennesäännöt ja ymmärtää, miksi sovitut ohjeita ja sääntöjä pitää noudattaa.

ARVOINTIKRITEERIT ARVOSANALLE 5 (VÄLTÄVÄ)

Oppilas

- tunnistaa joitakin yleisimpiä kasvi- ja eläinlajeja
- osaa nimetä Suomen lähialueilla sijaitsevia valtioita
- tuntee käytännön tasolla arkipäivään liittyviä fysikaalisia ilmiöitä
- kiinnostuu ainakin satunnaisesti työskentelystä, vaikka tarvitseekin siinä paljon tukea

7.8 Biologia ja maantieto

VUOSILUOKAT 5–6

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää ja sen ilmiöitä. Opetus järjestetään siten, että oppilas oppii tunnistamaan eliölajeja, ymmärtämään eliöiden ja niiden elinympäristöjen välistä vuorovaikutusta sekä arvostamaan ja vaalimaan luonnon monimuotoisuutta. Biologian opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta tuntemaan myös itseään ihmisenä ja osana luontoa. Ulkona tapahtuvassa opetuksessa oppilaan tulee saada myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnosta sekä oppia havainnoimaan ympäristöä. Biologian opetuksen tulee perustua tutkivaan oppimiseen. Opetusta toteutetaan sekä maastossa että luokkahuoneessa.

Maantiedon opetuksessa tarkastellaan maapalloa ja sen erilaisia alueita. Opetuksen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään luonnon ja ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja niiden välistä vuorovaikutusta eri alueilla. Maantiedon opetuksen tavoitteena on laajentaa oppilaan maailmankuvaa kotimaasta Eurooppaan ja muualle maailmaan. Opetus järjestetään siten, että oppilas saa käsityksen

luonnonympäristöjen ja kulttuuriympäristöjen rikkaudesta eri puolilla maapalloa ja oppii arvostamaan niitä. Maantiedon opetuksen tulee luoda pohjaa kansojen ja kulttuurien väliselle suvaitsevaisuudelle ja kansainvälisyydelle.

Vuosiluokilla 5–6 biologian ja maantiedon opetukseen integroidaan myös terveystiedon opetusta. Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii ymmärtämään omaa kasvuaan ja kehitystään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena prosessina sekä ihmisen ja hänen ympäristönsä välisenä vuorovaikutuksena.

Biologian ja maantiedon opetuksen tulee painottaa vastuullisuutta, luonnon suojelua ja elinympäristöjen vaalimista sekä tukea oppilaan kasvua aktiiviseksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

Vuosiluokat 5-6 (yhdistetty yhdysluokkaopetuksen vuoksi)

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan eliölajeja, niiden rakennetta ja elämää sekä sopeutumista elinympäristöihinsä
- hahmottamaan eliökunnan kokonaisuuden ja luokittelemaan eliöitä
- liikkumaan luonnossa sekä havainnoimaan ja tutkimaan luontoa maastossa
- toimimaan ympäristöystävällisesti, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa
- tietämään perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- arvostamaan kasvua ja kehitystä jokaisen henkilökohtaisena prosessina, tunnistamaan murrosiän tunnuspiirteitä sekä ymmärtämään ihmisen seksuaalisuutta
- pohtimaan kasvuun, kehitykseen, ihmisten erilaisuuteen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä kysymyksiä
- ottamaan vastuuta omista teoistaan sekä ottamaan huomioon toiset ihmiset
- laatimaan ja tulkitsemaan karttoja sekä käyttämään tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisiä viestimiä maantieteellisen tiedon lähteinä
- hahmottamaan maailmankartan ja tuntemaan sen keskeisen nimistön
- ymmärtämään ihmisen toiminnan riippuvuutta ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista maapallolla
- perehtyy Euroopan maantietoon ja maapallon muihin alueisiin sekä oppii arvostamaan ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin, niiden kansoihin ja kulttuureihin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- lähialueiden keskeisen eliölajiston tunnistaminen ja ohjattu kasvien keruu
- eliöiden elinympäristöjen, kuten metsän ja suon tutkiminen, ravintoketjut sekä metsien hyötykäyttö
- kasvien kasvu ja sen kokeellinen tutkiminen sekä eläinten ja kasvien lisääntyminen
- elintarvikkeiden alkuperä ja tuottaminen sekä puutarhan antimet
- eliökunnan kokonaisuuden hahmottaminen ja luokittelu

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu, kehitys ja terveys

- ihmisen kehon rakenne ja keskeiset elintoiminnot, lisääntyminen sekä murrosiän fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset
- oman kehon arvostus ja suojelu, tervettä kasvua ja kehitystä tukevat ja haittaavat tekijät sekä

seksuaalisen kehityksen yksilöllinen vaihtelu

- ihmissuhteisiin, huolenpitoon ja tunteiden säätelyyn liittyvät sosiaaliset tekijät, suvaitsevaisuus sekä ikäkauteen liittyvät oikeudet ja vastuu

Luonnon monimuotoisuus

- luonnon monimuotoisuuden merkitys sekä jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet

Eurooppa osana maailmaa

- Eurooppa maailman kartalla ja Euroopan karttakuva
- Euroopan ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä ihmisen toiminta

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

- maailmankartan keskeinen nimistö ja karttataidot
- sademetsät, savannit, arot, aavikot, talvisateiden alueet sekä lauhkean ja kylmän vyöhykkeen alueet ihmisen elinympäristöinä sekä ihmisten monimuotoinen elämä erilaisissa ympäristöissä
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus maapallolla sekä ihmisen toiminnan aiheuttamat muutokset ympäristössä

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa liikkua luonnossa sekä havainnoida ja tutkia luontoa
- osaa kuvata tekemiään yksinkertaisia luontoon ja muuhun ympäristöön liittyviä tutkimuksia sekä selostaa niiden tuloksia
- tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja osaa kerätä lähiympäristön kasveja ohjeiden mukaisesti.

Eliöt ja elinympäristöt

Oppilas

- tuntee eri selkärangkaisryhmät ja tunnistaa lähiympäristön yleisimmät nisäkkäät, linnut ja kalat sekä osaa kertoa esimerkkejä eläinten sopeutumisesta ympäristöönsä
- tietää, että vihreät kasvit valmistavat itse oman ravintonsa yhteyttämisen avulla
- osaa selittää ravintoketjun pääperiaatteet jonkin esimerkin avulla
- ymmärtää ja osaa antaa esimerkkejä siitä, miksi ja miten ihminen on riippuvainen luonnosta ja osaa selvittää peruselintarvikkeiden alkuperän
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten lähiluontoa ja asuinympäristöä voidaan vaalia ja suojella.

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu, kehitys ja terveys

Oppilas

- osaa kuvata perusasioita ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- osaa tarkastella omaan kasvuunsa ja kehitykseensä liittyviä muutoksia, osaa selittää murrosiän ja seksuaalisen kehityksen muutoksia tytöillä ja pojilla sekä antaa esimerkkejä niiden yksilöllisestä ilmenemisestä
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten tunteiden ilmaisua voidaan säädellä, ja siitä, miten asioita voidaan tarkastella myös muiden ihmisten näkökulmasta, sekä osaa esimerkein kuvata tunneilmaisuuksiin liittyvää ihmisten erilaisuutta

- tietää ikäkauteensa liittyvät oikeutensa ja vastuunsa.

Karttataidot

Oppilas

- osaa etsiä kartastosta tutkimiaan paikkoja, käyttää kartanluvussa hyväkseen karttamerkkejä ja mittakaavoja sekä osaa tulkita erilaisia karttoja
- osaa tulkita tilastoja, diagrammeja, kuvia, ja sähköisten viestimien välittämää tietoa sekä osaa kriittisesti arvioida eri tietolähteitä
- osaa itse laatia yksinkertaisia karttoja ja diagrammeja.

Eurooppa osana maailmaa

Oppilas

- tietää pääpiirteissään Euroopan valtiot ja niiden pääkaupungit sekä osaa kuvata luonnonolojen vaihtelua ja ihmisen toimintaa Euroopassa.

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

Oppilas

- tietää maailmankartan keskeisen nimistön, kuten maanosat, valtameret, suurimmat vuoristot sekä sademetsä- ja aavikkoalueet
- tietää, että maapallolla on erilaisia ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä ja osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten ilmasto-olot, kuten lämpötila ja sademäärä, vaikuttavat ihmisen toimintaan, erityisesti maatalouteen ja asumiseen eri vyöhykkeillä sekä osaa kuvata ihmisten elämää erilaisissa ympäristöissä
- osaa kertoa esimerkkejä eri alueilta siitä, miten ihmisen toiminta, kuten kaupunkien ja teollisuuden rakentaminen, liikalaiduntaminen ja polttopuun kerääminen ovat aiheuttaneet muutoksia ympäristössä
- osaa tunnistaa oman kulttuurin ja vieraiden kulttuurien piirteitä.

ARVIOINTIKRITEERIT ARVOSANALLE 5 (VÄLTTÄVÄ)

Oppilas

- osaa jonkin verran luokitella eliöitä eri ryhmiin
- tuntee joidenkin peruselintarvikkeiden alkuperän
- tuntee ihmisen perusrakennetta ja elintoimintoja
- osoittaa ainakin ajoittain kiinnostusta käsiteltäviin aiheisiin

BIOLOGIA

VUOSILUOKAT 7–9

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää, sen ilmiöitä ja edellytyksiä. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luonnontuntemusta ja ohjata ymmärtämään luonnon perusilmiöitä. Tavoitteena on, että oppilaat tutustuvat myös evoluutioon, ekologian perusteisiin ja ihmisen rakenteeseen ja elintoimintoihin. Biologian opetuksessa oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota ihmisen ja muun luonnon välisiin vuorovaikutussuhteisiin sekä korostetaan ihmisen vastuuta luonnon monimuotoisuuden suojelussa.

Biologian opetuksen tulee perustua tutkivaan oppimiseen ja kehittää oppilaan luonnontieteellistä ajattelua. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle valmiudet havainnoida ja tutkia luontoa sekä hyödyntää biologisen tiedon haussa myös tietoteknisiä mahdollisuuksia. Opetus järjestetään siten, että

oppilaat saavat myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnossa opiskelusta, oppilaiden ympäristötietoisuus kehittyy ja halu vaalia elinympäristöjä ja elämän eri muotoja kasvaa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- tunnistamaan eliölajeja ja arvostamaan luonnon monimuotoisuutta sekä suhtautumaan myönteisesti sen vaalimiseen
- hahmottamaan ekosysteemien rakennetta ja toimintaa
- tuntemaan kasvien kasvattamisen ja viljelyn periaatteita sekä kiinnostuu kasvien kasvattamisesta
- tuntemaan ihmisen perusrakenteen ja keskeiset elintoiminnot sekä ymmärtämään seksuaalisuuden biologisen perustan
- tuntemaan perinnöllisyyteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- tunnistamaan kotiseudun ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen kestävän käytön periaatteet.

KESKEISET SISÄLLÖT

7.lk

Luonto ja ekosysteemit

- kotiseudun keskeisten kasvi-, eläin- ja sienilajien tunnistaminen sekä ohjattu kasvien kerääminen
- ekosysteemi, sen rakenne ja toiminta, metsä- ja vesiekosysteemin ominaispiirteet sekä yhden ekosysteemin omakohtainen tutkiminen
- luonnon monimuotoisuus

Yhteinen ympäristö

- *ekologisesti kestävä kehitys sekä ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet*
- *oman elinympäristön muutosten tutkiminen, oman lähiympäristön tilaa parantavien toimien tarkastelu sekä oman ympäristökäyttäytymisen pohtiminen*

8.luokka

Luonto ja ekosysteemit

- *kotiseudun keskeisten kasvi-, eläin- ja sienilajien tunnistaminen sekä ohjattu kasvien kerääminen*
- *ekosysteemi, sen rakenne ja toiminta, metsä - ekosysteemin ominaispiirteet ja sen omakohtainen tutkiminen*
- *metsänhoitoon ja kasvinviljelyyn tutustuminen*
- *luonnon monimuotoisuus*

Elämä ja evoluutio

- *solun rakenteen ja toiminnan tutkiminen*

Yhteinen ympäristö

- *ekologisesti kestävä kehitys sekä ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet*

- *oman elinympäristön tila ja ympäristömuutosten tutkiminen, oman lähiympäristön tilaa parantavien toimien tarkastelu sekä oman ympäristökäyttäytymisen pohtiminen*

9. luokka

Luonto ja ekosysteemit

- *luonnon monimuotoisuus*

Elämä ja evoluutio

- *solun rakenteen ja toiminnan tutkiminen*
- *eliökunnan synty ja kehitys ja eliökunnan järjestelmä*
- *ihmisen biologinen ja kulttuurinen evoluutio sekä ihmislajin ominaispiirteet*
- *biotekniikan mahdollisuudet sekä niihin liittyvät eettiset kysymykset*

Ihminen

- *ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot*
- *ihmisen lisääntyminen ja seksuaalisuuden biologinen perusta*
- *perimän ja ympäristön merkitys ihmisen ominaisuuksien kehittämisessä*

Yhteinen ympäristö

- *ekologisesti kestävä kehitys sekä ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet*
- *oman elinympäristön tilan ja ympäristömuutosten tutkiminen, oman lähiympäristön tilaa parantavien toimien tarkastelu sekä oman ympäristökäyttäytymisen pohtiminen*

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Biologian tutkimustaidot

Oppilas osaa

- käyttää mikroskooppia näytteitä tutkiessaan
- työskennellä maastossa ja laboratoriossa annettujen ohjeiden mukaan sekä osaa kerätä kasveja ohjeiden mukaisesti
- toteuttaa itsenäisesti pienimuotoisia tutkimuksia.

Luonto ja ekosysteemit

Oppilas osaa

- jaotella eliöitä pääryhmittäin keskeisten tuntomerkkien avulla ja osaa tunnistaa lähiluonnon kasvi-, eläin- ja sienilajeja
- kuvata ekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan
- nimetä ja kuvata metsä- ja järviyyppejä
- tehdä pienimuotoisia metsä-, vesi- tai suoekosysteemiin liittyviä tutkimuksia
- selostaa perusasioita metsänhoidosta ja kasvinviljelystä
- kuvata esimerkein luonnon monimuotoisuutta, osaa perustella sen merkitystä ekologisen kestävyuden kannalta sekä tuntee metsien kestäväen käytön periaatteet.

Elämä ja evoluutio

Oppilas osaa

- kuvata pääpiirteet kasvi- ja eläinsolun rakenteesta
- selostaa fotosynteesin ja kuvata sen merkityksen eliökunnan kannalta
- kuvata kasvien, eläinten, sienten ja mikrobien lisääntymistä

- selostaa evoluution peruspiirteet ja ihmisen evoluution vaiheet
- jäsentää eliökunnan pääryhmiin ja perustella ryhmittelyä.

Ihminen

Oppilas osaa

- kuvata ihmisen tärkeimpien kudosten, elinten ja elimistöjen rakenteen ja toiminnan pääpiirteet
- selvittää seksuaalisuuden erilaisia ilmenemismuotoja
- selostaa pääpiirteissään sukupuolisolujen synnyn, yhdyntän, hedelmöityksen, raskauden kulun ja synnytyksen
- käyttää periytymiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- kuvata ekologisesti kestävästä kehityksestä sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja ympäristösuojelun merkitystä
- tehdä pienimuotoisia tutkimuksia oman elinympäristönsä tilasta
- kertoa esimerkkejä kotiseutunsa luonnonympäristön muuttumisesta ja osaa antaa esimerkkejä siitä, millä tavalla voi itse toimia kestävästä kehityksestä tavoitteiden mukaisesti.

MAANTIETO

VUOSILUOKAT 7–9

Maantiedon opetuksessa tutkitaan maapalloa ja sen erilaisia alueita sekä alueellisia ilmiöitä. Opetuksen tulee kehittää oppilaiden maantieteellistä maailmankuvaa ja sen alueellista perustaa. Maantiedon opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä tarkastella luonnonympäristöä, rakennettua ympäristöä ja sosiaalista ympäristöä sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta paikallistasolta globaalille tasolle saakka. Opetuksen tulee ohjata oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maailmassa ja arvioimaan niiden vaikutusta luontoon ja ihmisen toimintaan.

Maantiedon opetus järjestetään siten, että oppilaiden kulttuurien tuntemus lisääntyy ja kyky ymmärtää ihmisten elämän ja elinympäristöjen erilaisuutta eri puolilla maailmaa kehittyy. Maantiedon opetuksen tulee toimia siltana luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen ajattelun välillä. Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita pohtimaan maapallolla esiintyvien luonnontieteellisten, kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten ilmiöiden syy- ja seurausuhjeita. Maantiedon opetuksen tulee tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneiksi kansalaisiksi.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuvia, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä
- määrittelemään alueiden sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet
- ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla
- ymmärtämään maanpintaa muokkaavien tekijöiden vaikutuksen maisemassa
- ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta Suomessa, Euroopassa ja muualla maailmassa sekä oppii tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista

- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä, ja oppii suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuurien edustajiin
- tuntemaan ja arvostamaan Suomen luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä sekä oppii hahmottamaan oman alueellisen identiteettinsä
- tietämään, miten Suomessa jokainen kansalainen voi vaikuttaa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä oppii toimimaan itse kestävän kehityksen mukaisesti.

KESKEISET SISÄLLÖT

7.lk

Maa – ihmisen kotiplaneetta

- maailman luonnonmaantieteellisen ja kulttuurimaantieteellisen karttakuvan hahmottamien sekä maailman alueellinen jäsentäminen
- maapallon sisäiset ja ulkoiset tapahtumat
- Aasia, Afrikka, Pohjois- ja Etelä-Amerikka, Australia ja Eurooppa: kahden tai useamman maanosan luonnonolojen, ihmistoiminnan ja kulttuuristen piirteiden vertailu

Yhteinen ympäristö

- *ympäristö- ja kehityskysymykset paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä niiden ratkaisumahdollisuudet*
- *kulutuksen merkitys sekä erilaisten elinkaarien vaiheiden tutkiminen ja vertailu*

8. lk.

Maa- ihmisen kotiplaneetta

- *maailman luonnonmaantieteellisen ja kulttuurimaantieteellisen karttakuvan hahmottamien sekä maailman alueellinen jäsentäminen*
- *maapallon sisäiset ja ulkoiset tapahtumat*

Eurooppa

- *Euroopan karttakuvan, luonnonolojen, maiseman ja ihmisen toiminnan peruspiirteet sekä niiden vuorovaikutus Euroopan eri alueilla*
- *Euroopan maantieteellinen tarkastelu osana maailmaa ja Euroopan tulevaisuus*

Suomi maailmassa

- *Suomen karttakuva ja maisema*
- *luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus Suomen eri alueilla sekä rakennettu ympäristö ja perinnemaisemat*
- *vähemmistökulttuurit*
- *vaikuttamismahdollisuudet oman ympäristön suunnittelussa ja kehittämisessä*
- *Suomi osana maailmaa*
- *oman lähiympäristön tai kotikunnan pienimuotoinen tutkiminen: luonnonympäristö, rakennettu ympäristö ja sosiaalinen ympäristö*

Yhteinen ympäristö

- *ympäristö- ja kehityskysymykset paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä ongelmien ratkaisumahdollisuuksien pohtiminen*

- *Itämeren alueen ympäristökysymykset*
- *ihminen luonnonvarojen kuluttajana, tuotteiden elinkaaren vaiheiden tutkiminen ja vertailu*

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Maantieteelliset taidot

Oppilas osaa

- etsiä kartoista ja kartastoista tutkimiaan paikkoja sekä osaa käyttää hyväksi karttamerkkejä ja kartan mittakaavaa
- tulkita fyysisiä kartoja, teemakarttoja, valokuvia ja tilastoja sekä osaa käyttää hyväksi uutislähteitä ja tietoverkoissa olevaa tietoa
- havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja piirrosten avulla
- vertailla eri alueiden ilmastodiagrammeja ja väestöpyramideja sekä laatia itse ilmastodiagrammin tilastotietojen perusteella.

Maailman jäsentäminen

Oppilas osaa

- hahmottaa ja jäsentää maailmaa sekä tunnistaa eri maanosien luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset peruspiirteet
- soveltaa oppimaansa maantieteellistä tietoa eri lähteistä saamiensa ajankohtaisten uutistietojen analysointiin ja osaa sijoittaa uutisten tapahtumapaikat maailmankartalle.

Euroopan jäsentäminen

Oppilas osaa

- kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa sekä ymmärtää Euroopan maisemallisen ja kulttuurisen rikkauden
- vertailla Eurooppaa muihin maanosiin ja ymmärtää, että Eurooppa on vuorovaikutuksessa muiden maailman alueiden kanssa.

Suomen jäsentäminen

Oppilas osaa

- selostaa, miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot ovat vaikuttaneet ihmisen toimintaan Suomen eri alueilla
- kuvata ja analysoida asutuksen ja elinkeinoelämän alueellisia piirteitä ja sijoittumista Suomessa
- analysoida Suomen rakennetun ympäristön piirteitä ja tuntee, mitä ovat arvokkaat kulttuuri- ja perinnemaisemat
- osaa selostaa, miten jokainen kansalainen voi vaikuttaa Suomessa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- suunnitella ja toteuttaa pieniä kotiseutunsa luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön liittyviä tutkimuksia
- tunnistaa oman kulttuurin piirteitä sekä tuntee Suomen ja lähialueiden vähemmistökulttuurit
- kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja koko maailman kanssa.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- selostaa lyhyesti, mitä ovat keskeiset maailmanlaajuiset ympäristö- ja kehitysongelmat, kuten kasvihuoneilmiön voimistuminen, otsonikato, aavikoituminen, elinympäristöjen saastuminen, väestönkasvu sekä köyhyys- ja nälkäongelma
- kuvata Itämeren alueen ympäristöongelmia ja niiden syitä sekä osaa esittää keinoja parantaa Itämeren alueen ympäristön tilaa
- kuvata, mitkä ovat hänen omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan parantamiseksi ja tietää keinoja, joiden avulla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.

7. 9 Fysiikka ja kemia

VUOSILUOKAT 5-6

Fysiikan ja kemian opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Näistä edetään kohti fysiikan ja kemian peruskäsitteitä ja periaatteita.

Ilmiöiden havainnoiminen ja toiminta on tärkeää opiskelussa. Havainnot ja peruskäsitteitä sovelletaan arkielämän tilanteisiin ja harrastuksiin. Asioita ja ilmiöitä otetaan esille eri näkökulmista myös biologian ja maantiedon opetuksessa siten, että ne tukevat toisiaan. Työtavoissa painotetaan aktiivisuutta, yhteistoiminnallisuutta ja kokeellisuutta.

Työskentelyn tulee luoda oppimisen iloa ja motivaatiota. Oppilaita tutustutetaan luonnontieteelliseen ajatteluun ja kulttuuriin. Tavoitteena on kehittää kykyä ymmärtää luonnontieteellistä informaatiota. Opiskelun tulee innostaa oppilasta luonnontieteiden opiskeluun, auttaa pohtimaan hyvän ja turvallisen ympäristön merkitystä sekä opettaa oppilasta huolehtimaan ympäristöstään ja toimimaan siinä vastuullisesti. Opetukseen integroidaan terveystiedon opetusta turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja toimimaan turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattamaan annettuja ohjeita
- käyttämään suojavälineitä, liikkumaan ja toimimaan rauhallisesti työskentelytiloissa
- tekemään havainnot ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta sekä pohtimaan tiedon luotettavuutta
- käyttämään havainto- ja mittavälineitä oikein ja merkitsemään mittaustuloksia järjestelmällisesti
- tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistamaan luonnonilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita
- ymmärtämään, kuinka tutkitut ja opitut ilmiöt ilmenevät jokapäiväisessä elämässä ja harrastuksissa
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, joissa selvitetään ilmiöiden, eliöiden, aineiden ja kappaleiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä riippuvuuksia
- kokeellista työskentelyä luonnontieteellisen tutkimuskaavion mukaan
- kirjoittamaan tutkimusraportin: ongelma, hypoteesi, tutkimuksen kulku, lopputulos ja johtopäätökset
- käyttämään ja hoitamaan laboratorio- ja muita tutkimusvälineitä
- käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa fysiikan ja kemian alaan kuuluvia käsitteitä

- *julkaisemaan hankkimaansa tietoa kirjoittamalla, suullisesti, piirtämällä, kaavioilla ja mallintamalla*
- *ymmärtämään päihde- ja vaikuteaineiden haitallisuuden*
- *välttämään päihde- ja vaikuteaineita*

KESKEISET SISÄLLÖT

Energia ja sähkö

- *lämmön, valon ja liikkeen aikaansaaminen sähköön avulla sekä sähköturvallisuus*
- *erilaisia sähkön ja lämmön tuotantotapoja sekä energiavarat*

Luonnon rakenteet

- *Maan vetovoima ja kitka sekä voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä*
- *turvallinen liikkuminen ja tapaturmien ehkäiseminen*
- *Maan ja Kuun liikkeet ja näistä aiheutuvia ilmiöitä sekä Aurinkokunnan rakenne ja tähtitaivas*

Aineet ympärillämme

- *ilman koostumus ja ilmakehä*
- *veden ominaisuudet ja sen merkitys luottimena, luonnonvesien tutkiminen sekä veden puhdistaminen*
- *maaperästä saatavien aineiden luokittelu sekä aineiden erotusmenetelmiä*
- *elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden alkuperä, käyttö ja kierrätys sekä niiden turvallinen käyttö*
- *vaikuttavat aineet päihteissä ja huumaavissa aineissa ja niiden haitat*

5. luokka

Luonnon rakenteet

Maan vetovoima

- *painovoima, massa ja paino*
- *massan mittaaminen*

Voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä

- *erilaisia liikeilmiöitä ja kappaleen tasapaino*
- *liikettä vastustavat voimat*
- *voiman ja massan vaikutus kappaleen liikkeeseen ja muotoon*

Liikettä kuvaavien käsitteiden soveltaminen turvallisessa liikkumisessa ja tapaturmien ehkäisyssä

- *liikenneturvallisuus: polkupyörällä ja jalankulkijana liikenteessä, liikunta*

Maan ja kuun liikkeet ja näistä aiheutuvia ilmiöitä

- *maapallo, kuu*
- *kuun vaiheet, auringonpimennys, kuunpimennys*
- *vuorokauden ajat, vuodenajat, aikavyöhykkeet*

Aurinkokunnan rakenne ja tähtitaivas

- *tähtitaivaan havainnoiminen*

Aineet ympärillämme

Ilman koostumus ja ilmakehä

- *ilmakehän merkitys*
- *kemiallisia merkkejä*
- *ilmansuojelu, ilmansaastumisen havainnointi*

Veden ominaisuudet ja merkitys liuottimena

- *veden ominaisuudet*
- *liukeneminen*
- *luonnonvesien tutkiminen*

6. luokka

Energia ja sähkö

Lämmön, valon ja liikkeen aikaansaaminen sähkön avulla

- *yksinkertaiset virtapiirit, paristot ja akut jännitelähteinä*
- *sähköllä toimivat laitteet*

Sähköturvallisuus

- *verkkovirta, muuntaja, sähköjohto, lampun vaihto*
- *oikosulku, sulake*
- *ukkoselta suojautuminen*
- *kodinkoneiden turvallinen käyttö*

Maapallon energiavarat, sähkön ja lämmön tuotantotapoja

- *energian alkuperä, siirtyminen ja varastoituminen*
- *energia, energianlähteitä*
- *erilaisia energian tuotantotapoja*

Maaperän ja elinympäristön aineet

- *erilaisten luokitteluperusteiden käytön harjoittelu ja aineiden erotusmenetelmiä*
- *alkuaineiden kemiallisia merkkejä*
- *aineiden käyttö ja kierrätys, tuotteen elinkaari*
- *elinympäristön aineet*
- *elinympäristömme haitalliset aineet*

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä ja toimia turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita
- osaa tehdä havaintoja ja mittauksia eri aisteilla ja mittausvälineillä sekä osaa kohdistaa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin, esimerkiksi liikkeeseen tai lämpötilaan ja niiden muutoksiin
- osaa tehdä johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan, esittää mittaustuloksiaan esimerkiksi taulukoiden avulla sekä selittää luonnon perusilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita, esimerkiksi mitä suurempi massa kappaleella on sitä vaikeampi se on saada liikkeelle tai pysäyttää

- osaa tehdä yksinkertaisia kokeita, esimerkiksi tutkia mitkä tekijät vaikuttavat künteen aineen liukenemiseen
- osaa käyttää käsitteitä, suureita ja niiden yksiköitä aineiden, kappaleiden ja ilmiöiden ominaisuuksien kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa
- osaa koota eri lähteistä löytämäänsä tietoa sekä pohtia sen oikeellisuutta aikaisempien tietojensa, tutkimustensa ja muiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella.

Energia ja sähkö

Oppilas

- tuntee eri jännitelähteitä, kuten paristo ja akku sekä osaa tehdä kokeita, joissa sähköä käytetään valon, lämmön ja liikkeen aikaansaamiseen
- tietää, että sähköä ja lämpöä voidaan tuottaa erilaisten luonnonvarojen avulla sekä osaa luokitella luonnonvaroja uusiutuviin ja uusiutumattomiin.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- osaa tutkia vuorovaikutuksista aiheutuvia voimia kuten painovoima, kitka sekä ilman- ja vedenvastus sekä tunnistaa erilaisia liikkeitä
- osaa tutkia miten voima muuttaa liikettä ja soveltaa luonnontieteellistä tietoa liikkumisessa ja liikenteessä
- tunnistaa Maan ja Kuun liikkeistä johtuvia ilmiöitä, kuten vuorokaudenajat, vuodenajat, Kuun vaiheet, pimennykset sekä tuntee Aurinkokunnan rakenteen ja osaa tehdä havaintoja tähtitaivaasta
- osaa kuvata vaaratilanteita liikenteessä ja muussa arkiympäristössä.

Aineet ympärillämme

Oppilas

- tuntee ilman koostumuksen ja osaa ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä sekä ymmärtää ilmakehän merkityksen elämän ylläpitäjänä
- osaa tutkia erilaisia veden ominaisuuksia sekä tietää miten vesiä puhdistetaan
- osaa luokitella maaperästä saatavia aineita, tuntee maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä sekä osaa käyttää erilaisia aineiden erottamismenetelmiä kuten suodatus, kiteytys ja seulominen
- tuntee perusasioita ympäristönsä aineiden ja tuotteiden turvallisesta käytöstä ja elinkaaresta sekä osaa tutkia aineiden ja tuotteiden ominaisuuksia esimerkiksi happamuutta
- tuntee keskeisiä asioita tupakasta, päihteistä ja huumaavista aineista, tietää miksi ne ovat haitallisia, ja antaa esimerkkejä siitä, miksi niiden käyttö on vaarallista.

FYSIIKKA

VUOSILUOKAT 7-9

Vuosiluokilla 7 - 9 fysiikan opetuksen ydintehtävänä on laajentaa oppilaan tietämystä fysiikasta ja käsitystä fysikaalisen tiedon luonteesta sekä vahvistaa kokeellisen tiedonhankinnan taitoja.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan peruskäsitteitä ja lakeja. Kokeellisuuden tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan

luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja sekä kehittää kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun.

Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle valmiuksia keskustella ja kirjoittaa fysiikan ja teknologian tiedonalaan kuuluvista asioista ja ilmiöistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä auttaa häntä ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Fysiikan opiskelu tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamista sekä antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- luonnon tutkimisen taitoja kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen
- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua, hypoteesin esittämistä ja sen testaamista sekä tulosten käsittelyä, esittämistä ja tulkitsemista myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksi käyttäen
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fysikaalisia ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja ja niissä tapahtuvia energiamuutoksia, erilaisia luonnon rakenteita ja rakenneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita.

KESKEISET SISÄLLÖT

Liike ja voima

- vuorovaikutus ja niistä syntyvät voimat sekä niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä
- liike, tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit
- voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho

Värähdys- ja aaltoliike

- erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt sekä aaltoliikkeen synty ja vastaanottaminen sekä havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen, sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait
- äänen ja valon merkitys ja sovellukset
- optisten laitteiden toimintaperiaatteita

Lämpö

- kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla sekä lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset
- energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona

Sähkö

- kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat
- tasavirtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt sekä näiden ilmiöiden soveltaminen turvallisesti jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa
- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa sekä sähköön käyttö kotona

Luonnon rakenteet

- luonnon rakenteet ja mittasuhteet
- rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset sekä energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa
- radioaktiivinen hajoaminen, fissio ja fuusio, ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon sekä säteilyltä suojautuminen

FYSIIKKA

7.luokka

Fysiikan työtapoja

- *mittaamisen ja havainnoinnin perusteet*

Värähdys- ja aaltoliike

- *erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt, suureet ja lait*
- *aaltoliikkeen synty, vastaanottaminen, havaitseminen ja sädeoptiikka*
- *äänen ja valon merkitys ja sovellukset*
- *optisten laitteiden toimintaperiaatteita*

Lämpö

- *kappaleiden ja aineiden lämpöilmiöt*
- *lämpötila ja -asteikot*
- *lämmönsiirtyminen*
- *entropia*
- *lämpö energiamuotona, lämpöliike*

9. luokka

Liike, voima ja energia

- *vuorovaikutukset, niistä syntyvät voimat ja aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt*
- *massa, paino, paine ja noste*
- *liike, tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit ja kuvaajat*
- *voiman tekemä työ, kitka, energiamuodot ja teho*
- *yksinkertaiset koneet, painopiste ja tasapaino.*

Sähkö, magnetismi ja elektroniikkaa

- *sähkömagneettinen vuorovaikutus*
- *virtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt*
- *sähköturvallisuus*
- *sähkömagneettinen induktio ja muuntaja energian siirrossa*
- *vaihtovirta ja sähköön käyttö kotona*
- *elektroniset peruskomponentit ja niiden toiminta virtapiireissä*

Kaikilla vuosiluokilla oppilaan kokeellinen työskentely, yhteistyötaidot ja kyky esittää tulokset sekä suullisesti että kirjallisesti ovat keskeisessä asemassa.

Luokka-asteilla 5-9 käsitellään jokaista aihekokonaisuutta.

HYVÄKSYTYN ARVOSANAN KUVAAMINEN

Opetushallituksen ja lainsäädännön mukaan oppilaalle tulee antaa mahdollisuus mahdollisen hylätyn arvosanan korottamiseen jo opintojen aikana. Kyseisen aineen opettajan tulee ilmoittaa oppilaalle ja tämän huoltajalle 1.5. mennessä mitä oppilaan tulisi osata, jotta tämä saisi arvosanaksi viitosen.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä turvallisesti, ohjeita noudattaen ja yhdessä toisten kanssa
- osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä osaa asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden oppilaiden kanssa
- osaa laatia pienimuotoisia tutkimusselostuksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukkojen ja graafien avulla sekä tulkita niitä
- osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä
- tietää, että fysiikka on perusluonnontiede, ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä ja tekniikassa.

Liike ja voima

Oppilas

- osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima
- osaa tehdä graafisia esityksiä esimerkiksi tasaisen ja kiihtyvän liikkeen mittaustuloksista sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskemiseen
- ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden, esimerkiksi vivun, toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia
- osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä, esimerkiksi vertailla aineiden tiheyksiä ja selittää tiheyden avulla erilaisia ilmiöitä, kuten kellumisen ja kuumailmapallon toiminnan
- tuntee työn ja energian välisen yhteyden
- ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan.

Värähdys- ja aaltoliike

Oppilas

- tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä, esimerkiksi aaltoliikkeen synnyn, etenemisen, vastaanottamisen, heijastumisen ja taittumisen
- tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla
- osaa tutkia valon heijastumista ja taittumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa
- ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojautuminen sekä valo tiedonsiirrossa.

Lämpö

Oppilas

- tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja osaa tulkita niitä
- osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla
- osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä.

Sähkö

Oppilas

- osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä osaa arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia
- ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiiriin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiiriin mallina
- tuntee sovelluksia kuten sähkölaitteet ja sähköinen viestintä
- tuntee sähkön tuotantoon ja siirtoon liittyviä prosesseja kuten muuntajan toiminta, osaa selittää energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- tuntee säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä
- hahmottaa rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla
- osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä mm. energia, vuorovaikutus ja säteily
- ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa.

KEMIA

VUOSILUOKAT 7-9

Kemian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7 - 9 on laajentaa oppilaan tietämystä kemiasta ja kemiallisen tiedon luonteesta sekä ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle persoonallisuuden kehittymisen ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamisen kannalta välttämättömiä aineksia ja se auttaa ymmärtämään kemian ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Kemian opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja ja keskustella erityisesti energian tuotantoon, ympäristöön ja teollisuuteen liittyvistä asioista ja ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Opetus tukeutuu kokeelliseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havaitseminen ja tutkiminen. Tästä edetään ilmiöiden tulkitsemiseen, selittämiseen

ja kuvaamiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Kokeellisuuden tulee auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja, kehittää käden taitoja, kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä innostaa oppilasta kemian opiskeluun.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintätekniikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja
- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle.

KESKEISET SISÄLLÖT

Ilma ja vesi

- *ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle*
- *vesi ja veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys*
- *aineiden paloberkevyys, palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä*

Raaka-aineet ja tuotteet

- *tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuuksia sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys*
- *sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen sekä reaktionopeuksien vertailu*
- *reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin tai jaksollisen järjestelmän avulla.*

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- *fotosynteesi ja palaminen, energialähteet*
- *orgaanisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylibapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö*
- *hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteita*
- *hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina*
- *pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit*

KEMIA

7. luokka

Kemian työtapa

- laboratoriotyöskentely ja turvallisuus
- aineiden luokittelu ja erottaminen
- atomien ja yhdisteiden rakenne
- kemiallinen merkkikieli
- reaktionopeus
- aineiden paloherkkyys ja palamisreaktio

Ilma ja vesi

- ilmakehän kemiallinen koostumus
- vesi ja veden kemiallisia ominaisuuksia

8. luokka

Kemian elementit

- jaksollinen järjestelmä ja kemialliset sidokset
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuudet ja rakenteet
- hapot, emäkset ja suolat
- happamuus ja pH-asteikko
- palamistuotteiden ympäristövaikutukset

Raaka-aineet ja tuotteet

- tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet
- sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset
- reaktioyhtälöiden tulkitseminen ja ainemäärä
- yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen

INTEGROITU FYSIIKAN JA KEMIAN KURSSI ELINYMPÄRISTÖ, TEKNOLOGIA JA KESTÄVÄ KEHITYS

Luonnon rakenteet ja niiden tutkiminen

- luonnon rakenteet ja mittasuhteet
- vuorovaikutukset
- energian sitoutuminen ja vapautuminen
- radioaktiivinen hajoaminen, fissio ja fuusio
- ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon
- säteilysuojelu

Maaperän ja veden kemialla

- uusiutuvat energiavarat
- lannoitteet ja vesistöjen rehevöityminen
- veden puhdistaminen kemiallisesti
- vastuu elinympäristöstä
- tuotteiden elinkaari

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- fossiiliset energialähteet, palamisreaktio ja öljynjalostus
- orgaaniset yhdisteet

- ravintoaineet
- pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit
- puunjalostus ja paperiteollisuus

Kaikilla vuosiluokilla oppilaan kokeellinen työskentely, yhteistyötaidot ja kyky esittää tulokset sekä suullisesti että kirjallisesti ovat keskeisessä asemassa. Luokka-asteilla 5-9 käsitellään jokaista aihekokonaisuutta.

HYVÄKSYTYN ARVOSANAN KUVAAMINEN

Opetushallituksen ja lainsäädännön mukaan oppilaalle tulee antaa mahdollisuus mahdollisen hylätyn arvosanan korottamiseen jo opintojen aikana. Kyseisen aineen opettajan tulee ilmoittaa oppilaalle ja tämän huoltajalle 1.5. mennessä mitä oppilaan tulisi osata, jotta tämä saisi arvosanaksi viitosen.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa työskennellä annetun ohjeen mukaan turvallisesti yksin ja ryhmässä
- osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, esimerkiksi kokeen, jossa tutkitaan aineen palamista, palamistuotteen liukenemistä veteen ja syntyneen vesiliuoksen happamuutta
- osaa esittää kokeidensa tulokset ja tulkita niitä
- tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasvihuoneilmiö ja happamoituminen
- tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yhteiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavarannolle sekä korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa
- tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistapoja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja
- tuntee teollisuuden eri aloja kuten metalli- ja puunjalostusteollisuus sekä niiden tuotteita ja niiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä
- osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja osaa tehdä valintoja kuluttujana
- osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan aineiden ominaisuuksia ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähkönjohtokykyä ja olomuodon muutoksia
- osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esimerkiksi epäjalot ja jalot metallit
- osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisia malleja käyttäen
- osaa tulkita yksinkertaisia reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa esimerkiksi hiilen palamisreaktion yhtälön
- osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkkydestä atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä

7.10 TERVEYSTIETO

Vuosiluokat 7-9

Terveystiedot opetus perustuu monitieteiseen tietoperustaan. terveystiedon opetuksen tarkoitus on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden tiedollisia, sosiaalisia, tunteiden säätelyä ohjaavia, toiminnallisia ja eettisiä valmiuksia.

Opetuksen lähtökohtana on terveyden ymmärtäminen fyysiseksi, psyykkiseksi ja sosiaaliseksi toimintakyvyksi. Opetuksessa kehitetään tietoja ja taitoja terveydestä, elämäntavasta, terveystottumuksista ja sairauksista sekä kehitetään valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman sekä toisten terveyden edistämiseksi.

Terveystieto on oppiaineena oppilaslähtöinen, toiminnallisuutta ja osallistuvuutta tukeva. Opetuksen lähtökohtana tulee olla lapsen ja nuorten arki, kasvu ja kehitys sekä ihmisen elämäntilanne. Opetuksessa otetaan huomioon myös yleiset ja koulu- ja paikkakuntakohtaiset ajankohtaiset terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset. Opetuksessa kehitetään tärkeitä tiedonhankintaa ja sen soveltamiseen liittyviä taitoja sekä edistetään terveyden ja hyvinvoinnin kriittistä arvopohdintaa.

Terveystiedon sekä biologian, maantiedon, fysiikan, kemian, kotitalouden, liikunnan ja yhteiskuntaopin opetusta tulee suunnitella yhteistyössä. Opetuksen suunnittelussa tehdään yhteistyötä myös oppilashuollon henkilöstön kanssa.

Yleiset tavoitteet

Oppilas

- tuntee ihmisen kasvun, kehityksen ja elämäntilanteen tunnuspiirteitä ja oppii ymmärtämään nuoruuden psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista kehitystä.
- tiedostaa yhteisöllisyyden, ihmissuhteiden- sekä keskinäisen huolenpidon merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa.
- oppii ymmärtämään itseään ja ihmisten erilaisuutta sekä terveyteen, vammaisuuteen ja sairauksiin liittyviä arvoja ja näkemyksiä.
- oppii arvioimaan terveyttä edistäviä ja haittaavia tekijöitä sekä tunnistamaan ja pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja.
- oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja kehittämään terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä selviytymisen taitoja.
- oppii huolehtimaan itsestään ja ympäristöstään, tunnistamaan ennaltaehkäisyn ja avun tarpeen sekä toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa.
- oppii ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen yhteisöjen kuten perheen, koulun, vertaisryhmän ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edellytyksenä.
- oppii arvioimaan ympäristön, kulttuurin ja median merkitystä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta.
- Oppii käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja tiedonhankintamenetelmiä ja hyödyntää niitä terveyden edistämiseksi.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kasvu ja kehitys

- ihmisen elämäntilanne, eri ikäkaudet, syntymä, kuolema
- fyysinen kasvu ja kehitys sekä niihin vaikuttavat tekijät kuten vuorovaikutusrytmi, uni, lepo ja kuormitus, terveyttä edistävä liikunta, ravitsemus ja terveys.
- psyykinen kasvu ja kehitys sekä niihin liittyvät tekijät kuten itsetuntemus ja itsensä arvostaminen, perhe ja sosiaaliset suhteet, mielenterveys ja sen vaihtelu, mielen ja ruumiin tasapaino.
- sosiaalisen kasvu ja kehitys sekä niihin liittyvät tekijät, kuten yksilöllisyys ja erilaisuus, yksilön velvoitteet ja vastuu yhteisössään, suvaitsevaisuus, välittäminen ja huolenpito.
- nuoruuden kehityksen erityispiirteet ja tarpeet, kehittyvä seksuaalisuus.
- omasta terveydestä huolehtiminen ja itsetunto.

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- yleisimmät allergiat ja erityisruokavaliot
- tupakka, alkoholi ja muut päihteet, mielihyvä ja riippuvuus sekä niihin liittyvät valinnat
- ristiriitojen selvittäminen ja mieltä painavista asioista puhuminen
- seksuaaliterveys: ihmissuhteet, seksuaalisuus, käyttäytyminen ja niihin liittyvät arvot ja normit
- kansantaudit, tavallisimmat tartuntataudit ja sairaudet, oireiden tunnistaminen, sairastaminen, itsehoito
- lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskeva lainsäädäntö
- liikenneturvallisuus ja -käyttäytyminen, vaaratilanteet ja onnettomuudet, ja ensiapu.

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- terveys voimavarana, henkilökohtaiset voimavarat
- tunteet ja niiden ilmaiseminen, sosiaalinen tuki ja turva verkostot, vuorovaikutustaidot
- kehitykseen ja elämäntilanteeseen vaikuttavat muutokset, kriisi ja niistä selviytyminen
- ympäristö ja terveys, työhyvinvointi, kulttuuri
- keskeiset terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut ja kansalaisjärjestöjen työ

7. - LUOKKA

Keskeisin tavoite

- tukea nuorten itsenäistymistä, identiteetin ja itsetunnon kehitystä sekä sosiaalisia vuorovaikutustaitoja

Keskeiset sisällöt

- mitä terveys on?

- nuoren fyysinen kasvu ja kehitys sekä niihin vaikuttavat tekijät kuten uni, ravitseminen ja liikunta
- nuoruuden kehityksen erityispiirteet ja tarpeet, heräävä seksuaalisuus, hygienia
- psyykinen kasvu ja kehitys sekä niihin liittyvät tekijät kuten läheiset ihmissuhteet, itsetuntemus, itsensä arvostaminen ja itsenäistyminen
- sosiaalinen kasvu ja kehitys sekä niihin liittyvät tekijät kuten ystävien ja ryhmän vaikutus, yhteisöllisyys
- vuorovaikutustaidot: tunteet ja niiden ilmaiseminen, ristiriitojen selvittäminen ja mieltä painavista asioista puhuminen
- yksilön velvoitteet yhteisössä: suvaitsevaisuus välittämien ja huolenpito

8. - LUOKKA

Keskeisin tavoite

- osoittaa elämäntapojen vaikutus omaan hyvinvointiimme ja terveyteen
- kannustaa ottamaan vastuuta omasta terveydestään
- itsehoito eli kyky tehdä omaa terveyttä koskevia yksinkertaisia hoitoratkaisuja ja -suunnitelmia
- terveyden lukutaito eli osata tulkita ja ymmärtää terveyteen liittyvää tietotulvaa

Keskeiset sisällöt

- miten omat elämäntapamme vaikuttavat terveyteemme?
- terveellisen ravinnon merkitys hyvinvoinnillemme, yleisimmät ruoka-allergiat, erityisruokavaliot, syömishäiriöt
- säännöllisen liikunnan vaikutus terveyteen
- riittävän unen ja levon merkitys sekä stressin vaikutukset hyvinvointiimme
- mielihyvä ja riippuvuus sekä niihin liittyvät valinnat: tupakka, alkoholi, päihde- ja vaikuteaineet
- työterveys etenkin ergonomia
- tavallisimmat tartuntataudit ja sairaudet: oireiden tunnistaminen, sairastuminen ja hoitaminen
- seksuaaliterveys: seksuaalisuus, läheiset ihmissuhteet, käyttäytyminen ja niihin liittyvät arvot ja normit, sukupuolitaudit
- yksilön vastuu itsestään: omasta terveydestään ja turvallisuudestaan huolehtiminen
- epäterveellisistä elämäntavoista johtuvat kansantaudit

9. - LUOKKA

Keskeisin tavoite

- antaa ymmärrystä ja kykyä kohdata elämän mukanaan tuomia vaikeuksia
- kannustaa ottamaan vastuuta ja sitoutumaan oman tulevaisuuden suunnitteluun

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtaiset voimavarat, sosiaalinen tuki ja turvaverkostot, terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut sekä kansalaisjärjestöjen työ
- ihmisen elämänkulku ja siihen liittyvät muutokset eri ikäkaudet, syntyminen, kuolema
- kriisit ja niistä selviytyminen
- ympäristö ja terveys
- perintötekijät ja terveys
- kansanterveys ja taudit
- mielenterveys
- vaaratilanteet, onnettomuudet, tapaturmat ja esiapu, liikenneturvallisuus

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANOILLE 5

Kasvu ja kehitys

Oppilas

- tietää joitakin nuoruuden kehitykseen liittyviä tekijöitä sekä hyvinvoinnin perusteita
- ymmärtää yleisimpien vuorovaikutustaitojen ja ongelmatilanteiden syitä ja seurauksia
- osaa kuvata joitakin arkielämän terveyttä edistäviä valintoja
- tiedostaa muutamia arkielämän terveyteen vaikuttavia seikkoja.

Terveys arkielämän valintatilanteissa

Oppilas

- tunnistaa joitakin seksuaaliterveyden perusteita sekä kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä
- osaa tai haluaa vain harvoin pohtia tai perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä sekä päihde- ja vaikuteaineiden käyttöä ja käytön seurauksia
- osaa nimetä joitakin liikenneturvallisuuden pääperiaatteita sekä lasten ja nuorten oikeuksia ja velvollisuuksia
- tietää joitakin terveyttä edistäviä ja haittaavia tekijöitä
- osaa nimetä muutamia tavallisimpia sairauksia sekä niiden ehkäisyä ja hoitoa.

Voimavarat ja selviytymisen taidot

Oppilas

- osaa nimetä muutamia tunteita ja kuvata joitakin niiden syitä
- osaa käyttää joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja oppilaalla on puutteita kyvyssä käyttää ja arvioida kriittisesti erilaisia terveystiedon tiedonhankintalähteitä
- ymmärtää perusterveyspalveluiden olemassaolon ja niiden tarkoituksenmukaisen käytön.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Kasvu ja kehitys

Oppilas

- tietää eri ikäkausien piirteitä ja elämänkulkuun liittyviä tapahtumia ja osaa tarkastella niitä terveyden näkökulmasta

- osaa selittää, miten uni ja lepo vaikuttavat vireyteen ja hyvinvointiin, antaa esimerkkejä terveyden kannalta tasapainoisesti ja monipuolisesti ravinnosta ja tietää liikunnan terveysvaikutukset
- osaa kuvata hyvän ystävyysuhteen ja yhteisön ominaispiirteitä sekä antaa esimerkkejä keskeisistä vuoro vaikutuksen taidosta
- tietää, miten voi hoitaa itseään ja terveyttään, ja perustelee tai näyttää esimerkin arkielämän terveyttä edistäviä valintoja
- osaa pohtia ja eritellä nuorten ongelmatilanteiden syitä ja seurauksia sekä kuvata niiden mahdollisia ratkaisuja.

Terveys arkielämän valintatilanteissa

Oppilas

- tietää seksuaaliterveyden perusteita, tietää raskauden ehkäisyn merkityksen ja menetelmiä sekä osaa pohtia ja perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä
- osaa kuvata päihde- ja vaikuteaineiden kuten tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden ja liuottimien käyttöön liittyviä terveysriskejä sekä käytön syitä ja seurauksia ja antaa esimerkkejä keinoista välttää niiden käyttöä
- osaa kuvata ympäristön terveyttä ja turvallisuutta ja antaa esimerkkejä niitä edistävästä keinoista omassa lähiympäristössään
- tunnistaa kiusaamisen ja muun väkivallan tunnuspiirteitä ja osaa tuottaa käytännön esimerkkejä väkivallan ehkäisemisestä ja rakentavasta kommunikaatiosta
- tietää tavallisimmat kansantaudit ja niiden riskitekijöitä, osaa nimetä yleisimpiä tartuntatauteja ja muita sairauksia ja kuvata niiden ehkäisyä pääpiirteissään
- tietää liikenneturvallisuuden pääperiaatteet ja osaa kuvata tai esittää, miten erilaisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa toimitaan ja annetaan ensiapua
- osaa kuvata keskeisiä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia, koskevaa lainsäädäntöä.

Voimavarat ja selviytymisen taidot

Oppilas

- osaa nimetä, tunnistaa ja ilmaista erilaisia tunteita ja kuvata niiden syitä sekä antaa esimerkkejä siitä, miten niihin perustuvaa käyttäytymistä ja vuoro vaikutusta voidaan säädellä tilanteeseen sopivalla tavalla
- osaa tehdä havaintoja tuntemuksistaan ja oireistaan ja tietää lääkkeiden tarkoituksenmukaisen käytön perusteet
- tietää oman koulun ja kunnan keskeiset terveys- ja hyvinvointipalvelut, osaa hakeutua niihin ja toimia tarkoituksenmukaisesti näitä palveluja käyttäessään
- osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä sekä käyttöä ja arvioida kriittisesti erilaisia terveystiedon tiedonhankintalähteitä.

7.11 USKONTO (evankelis-luterilainen), yleiset tavoitteet

Oppiaineen yleiset tavoitteet on ilmaistu valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa. Näistä tavoitteista ja niiden saavuttamisesta painotamme seuraavia asioita:

Uskonnon opetuksen keskeinen tehtävä on tarjota oppilaille

tietoa uskonnon ilmiönä, niin omasta kuin muidenkin kulttuurien näkökulmasta

aineksia oman uskonnollisen ja eettisen vakaumuksen ja eettisesti vastuullisen maailmankatsomuksen muodostamiseen,

kokemuksia oman uskonnon merkityksestä hänelle itselleen sekä sen vaikutuksista niin lähiympäristöön kuin koko kulttuuriimme,

valmiuksia tiedostaa ja kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä sekä käydä niistä rakentavaa keskustelua,

kykyä ymmärtää uskontoon sisältyvää pyhyiden ulottuvuutta ja sen merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä sekä kykyä kohdata toisin uskova ja ajatteleva ihminen ja arvostaa hänen näkemystään.

Oppiaine tarjoaa mahdollisuuden pohtia ja keskustella kaikista elämään kuuluvista, myös uskonnollisista kysymyksistä. Opetuksessa kunnioitetaan oppilaiden ja heidän vanhempiansa uskonnollista vakaumusta. Uskonnonopetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista, sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia. Oppilaita kunnioitetaan vapaina ja totuuteen pyrkivinä ihmisinä. Opetuksessa pyritään tuomaan esiin tekijöitä, jotka ovat oppilaan kasvun ja kehityksen kannalta keskeisiä. Tavoitteena on laaja-alainen uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

KESKEISET SISÄLLÖT

3. luokka

Luottamus ja turvallisuus

- Oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteesta nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä kysymyksiä.
- Jumala Isänä ja Luojana.
- Herran siunaus.
- Jeesuksen opetukset Jumalan huolenpidosta.

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- Minun juureni.

- Toisten kunnioitus, luonnon kunnioitus, valinnat vastuullisuus.
- Raamatun kertomuksia aiheeseen liittyen.

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Alku- ja patriarkkakertomukset.
- Matka Luvattuun maahan.
- Kymmenen käskyä.

Eettisyyteen kasvaminen

- Ihmisen arvo.
- Kymmenen käskyä, kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky
- Yhdessä elämisen kysymykset, oikeudenmukaisuus.

Luterilaisen kirkon elämä

- Seurakunta oppilaan elämässä.
- Luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta.
- Seurakunnan keskeisiä toimintoja.

4. luokka

Luottamus ja turvallisuus

- Oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteesta nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita.
- Jeesuksen opetukset Jumalan huolenpidosta.

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- Toisen ihmisen ja luonnon kunnioittaminen, valintojen tekeminen ja vastuullisuus.
- Raamatun kertomuksia aiheeseen liittyen.

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Jeesuksen elämä ja opetukset, Isä Meidän -rukous.

Eettisyyteen kasvaminen

- Yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus.

Luterilaisen kirkon elämä

- Luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, arvosta, pelastuksesta ja Raamatusta.
- Tutustuu kristillisiin symboleihin ja kirkkotaiteeseen.
- Virret ja muut hengelliset laulut.

5. luokka

Luottamus ja turvallisuus

- Oppilaiden kokemuksia ja elämäntilanteista nouseva elämään ja kuolemaan liittyviä asioita.

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- Suvaitsevaisuus, alustava tutustuminen niihin kirkkoihin, uskontoihin ja vähemmistöihin, jotka liittyvät oppilaiden elämään.
- Minun juureni, perheen ja suvun arvoja ja perinteitä.
- Toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus.
- Teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia.

Eettisyyteen kasvaminen

- Yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus.

Luterilaisen kirkon elämä

- Kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja.
- Luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta.

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- Oppilaiden kohtaamat uskonnot ja kirkot Suomessa ja maailmalla.
- Juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä ja erilaisia piirteitä.

6. luokka

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

Elämä ja kuolema

Usko ja tieto

Maailmanuskonnot

Yhteinen maailma ja erilaisia uskontoja

Raamattu

Raamatun osat ja niiden rakentuminen eri kirjoista.

Sisältöjä pääpiirteittäin. Kertausta opituista raamatunkertomuksista.

Raamatun käyttö. Muu kristillinen kirjallisuus.

Kirkko

Eri kirkkokunnat, ekumenia.

Luterilaisuus.

Kirkkorakennus, kristillisiä symboleita.

Kirkkovuosi

Suomalainen katsomusperinne

Luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta.

Ortodoksinen kirkko.

Muita kristillisiä liikkeitä Suomessa.

Hengellinen musiikki, kristillinen virsiperinne.

Suomalaiset muinaisuskonnot, katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja sen vaikutukset Suomessa.

Ihminen eettisenä olentona

Eettistä pohdintaa kristillisen ihmiskäsityksen pohjalta.

Kristillisyyttä käytännössä.

Vuorisaarna ja vertauksia.

2. vaihtoehto:

6. luokka

Suomalainen katsomusperinne

- Suomalaiset muinaisuskonnot, katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja sen vaikutukset Suomessa.
- Luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta, kristillisyyttä käytännössä
- Muita kristillisiä liikkeitä Suomessa.
- Ortodoksinen kirkko
- Hengellinen musiikki, kristillinen virsiperinne

Kirkko

Eri kirkkokunnat, ekumenia

Luterilaisuus

Kirkkorakennus, kristillisiä symboleita

Kirkkovuosi

Raamattu

Raamatun osat ja niiden rakentuminen eri kirjoista

Sisältöjä kertaustenomaisesti sekä Vanhasta, että Uudesta Testamentista

Eettistä pohdintaa Raamatun pohjalta. Vuorisaarna ja vertauksia.

7. luokka

Maailmanuskonnot

- Uskonto ilmiönä, sen vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin.
- Tärkeimmät maailmanuskonnot, niiden levinneisyys, kokosuhteet, keskeiset opit ja uskonnollisen elämän pääpiirteet.
- Varhaiskantainen uskonnollisuus, suomalainen muinaisusko.

Raamattu

- Raamatun synty, tulkinta ja käyttö.
- Vanha testamentti Israelin kansan vaiheiden ja uskon ilmentäjänä, sen merkitys juutalaisuudelle, kristinuskolle ja islamille.
- Uusi testamentti Jeesuksen opetuksen ja kristinuskon synnyn ilmentäjänä.
- Raamatun kulttuurivaikutuksia.

8. luokka

Kristillinen kirkko

- Kristinuskon synty, seurakunnan ensi vaiheet ja kehitys.
- Eri kirkkokunnat, niiden synty, oppi, elämä ja levinneisyys. Ekumenia ja sen käytännön ilmenemismuotoja.
- Kirkkorakennuksen ja sen symboliikan merkitys seurakunnan elämään.

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- Kristillinen usko, erityisesti luterilaisen opin pohjalta. Kristilliset symbolit.
- Uskon yhteiskunnallinen ja inhimillinen merkitys erityisesti maailmankatsomuksen rakentamisen näkökulmasta. Elämän merkitys ja rajallisuus.
- Uskon ja tiedon merkitys ja suhde.

9. luokka

Suomalainen katsomusperinne

- Suomen uskontotilanne, tärkeimmät kristilliset kirkkokunnat ja yhteisöt, muut Suomessa vaikuttavat uskonnolliset liikkeet ja uskonnottomuus.
- Uskonnonvapaus käsitteenä ja lakina sekä sen merkitys ihmisen ja hänen yhteisönsä kannalta.
- Suomen katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja seurakuntaelämän kehitys.
- Luterilaisen kirkon jäsenyys, työmuodot, hallinto ja työntekijät sekä kristillinen virsi- ja musiikkiperinne.

Ihminen eettisenä olentona

- Eettisten arvojen ja periaatteiden tunnistaminen, soveltaminen ja pohtiminen.
- Kristillinen ihmiskäsitys.
- Kristillisen etiikan peruspainotukset kuten lähimmäisen asemaan asettuminen profeettojen sanoman, vuorisaarnan ja vertausten pohjalta.
- Ihminen oman elämänsä, ympäristönsä ja yhteiskunnan muokkaajana. Ihmisen vastuu yksityisesti, yhteisöissä ja koko maailmassa.

7.12 Elämäkatsomustieto

Noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa ja laaditaan kunta/ koulukohtainen suunnitelma, kun opetusta järjestetään.

7.13 Historia

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan vastuulliseksi toimijaksi, joka osaa käsitellä oman ajan ja menneisyyden ilmiöitä kriittisesti. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma kulttuuri ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia rakentaa identiteettiään, perehtyä ajan käsitteeseen ja ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvoa.

VUOSILUOKAT 5–6

Perusopetuksen vuosiluokkien 5 ja 6 historianopetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilas historiallisen tiedon luonteeseen, sen hankkimiseen ja peruskäsitteisiin sekä omiin juuriinsa ja eräisiin historian merkittäviksi muodostuneisiin tapahtumiin ja ilmiöihin esihistoriasta Ranskan suureen vallankumoukseen saakka. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan historian toiminnallisuutta ja oppilaan kykyä eläytyä menneisyyteen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika
- tunnistamaan muutoksia oman perheen tai kotiseudun historiassa ja kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyä
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa
- esittämään muutoksille syitä.

KESKEISET SISÄLLÖT

VUOSILUOKAT 5 – 6

Omat juuret ja historiallinen tieto

- oman perheen ja kotiseudun historia

Esihistoriallinen ja historiallinen aika sekä ensimmäiset korkeakulttuurit

- esihistoriallinen asutus
- maanviljelyn kehitys Suomessa
- pronssi- ja rautakausi Suomessa
- Kaksoisvirran maa ja Egypti

Eurooppalaisen sivilisaation synty

- kreikkalainen tarusto
- Sparta ja Ateena
- kreikkalainen taide, teatteri ja tiede
- Rooman synty ja kehittyminen suurvallaksi
- Rooman valtakunnan tuhoutuminen
- antiikin ajan perintö nykyihmiselle

Keskiaika

- uskonnot keskiajalla: katolisuus, islam
- läänityslaitos
- ristiretket
- Suomi Ruotsin osaksi

Uuden ajan murros

- renessanssi ja renessanssitaiteilijat
- uskonpuhdistus
- löytöretket ja niiden vaikutus alkuperäiskansoihin
- maailmankuva laajenee
- vallankumous tieteissä

Suomi Ruotsin valtakunnan osana

- Vaasa-suvun aika
- kreivin aika
- suomalaisen kulttuurin synty
- elämää suurvalta-ajan Suomessa

Vapauden aate voittaa alaa

- Ranskan suuri vallankumous ja sen vaikutukset

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri
- b) kaupankäynnin kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) väestössä tapahtuneet muutokset

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erottaa faktan mielipiteestä
- osaa erottaa toisistaan lähteen ja siitä tehdyn tulkinnan.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- tietää, että menneisyyttä voi jaotella eri aikakausiin (kronologia) ja pystyy nimeämään yhteiskunnille ja aikakausille ominaisia piirteitä.
- tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen ja ymmärtää, ettei muutos ole sama kuin edistys eikä se myöskään merkitse samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
- osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan: hän osaa selittää, miksi eri aikakausien ihmiset ajattelivat ja toimivat eri tavoin sekä tuntee syy- ja seuraussuhteen merkityksen.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön joidenkin toimijoiden kannalta
- tietää, että jotkut asiat voidaan tulkita eri tavoin, ja hän pystyy selittämään, miksi niin tapahtuu.

VUOSILUOKAT 7-9

Historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7-9 on syventää oppilaan käsitystä historian tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia ja vaikutuksia
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.

KESKEISET SISÄLLÖT 7- 9

Käsiteltävät aihealueet liittyvät Suomen ja maailman historiaan 1800- ja 1900-luvuilla.

Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate

- elämää 1800-luvun Suomessa
- sääty-yhteiskunta
- Suomesta tulee valtio
- Suomen kansallinen herääminen
- kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa
- 1800-luvun alun valtiolliset muutokset
- vapauden aate ja sosialismi
- liberalismi

Teollinen vallankumous ja työväenliike

- teollistuminen ja sen vaikutus ihmisten elämään
- kaupungistuminen
- työväenliikkeen synty
- maatalouden muutos
- siirtolaisuus

Murrosten aika Suomessa

- sääty-yhteiskunnan mureneminen
- Suomen venäläistäminen ja sen vastustus
- ajatus itsenäisyydestä

Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan seurauksineen

- imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille
- ensimmäinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt
- lokakuun vallankumous
- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota (sen eri nimitykset)

- sisällissodan vaikutukset Suomen kansaan

Laman ja totalitarismin aika

- pörssiromahdus ja sen vaikutukset Euroopassa
- diktaattorien esiinmarssi Euroopassa
- elämää 1920-1930-luvun Suomessa

Toisen maailmansodan aika

- toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Suomi talvi- ja jatkosodassa
- sodasta selviäminen ja tilinpäätös

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

- elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutus ihmisten elämään ja ympäristöön
- suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen
- puolueettomuuspolitiikka

Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun

- kylmä sota
- Euroopan jakaantuminen kahtia
- maailman jakaantuminen rikkaisiin ja köyhiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat

Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa

- länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutus ihmisten elämään ja ympäristöön
- tiedonvälityksen kehitys

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri
- b) tasa-arvoisuuden kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen
- f) Yhdysvaltojen tai Venäjän kehitys

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä
- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- kykenee sijoittamaan opiskelemansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
- osaa selittää, miksi jollain elämänalueella toimittiin ennen toisin kuin nykyään.
- osaa esittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä, myös nykYTEknologian avulla saamaansa informaatiota
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä.

7.14 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen vuosiluokkien 7-9 yhteiskuntaopin opetuksen tulee antaa perustiedot ja -taidot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitseväiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta

VUOSILUOKKA 9

TAVOITTEET

Oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta
- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii tuntemaan julkiset palvelut
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen
- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnin tekijänä
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraukset

KESKEISET SISÄLLÖT

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Yksilö yhteisön jäsenenä

- perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit
- yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnassa, oman valtion kansalaisena, Pohjoismaissa ja EU:ssa

Yksilön hyvinvointi

- hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa
- demokratia, vaalit ja äänestäminen
- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU- tasolla

- media ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kansalaisen turvallisuus

- oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeudellinen vastuu
- liikenneturvallisuus
- turvallisuuspolitiikka: ulkopolitiikka, maanpuolustus

Taloudenpito

- yksityisen taloudenpidon periaatteet
- työnteko ja yrittäjyys

Kansantalous

- yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina
  - ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys

Talouspolitiikka

- talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin
- julkinen talous ja verotus
- *talouselämän perustermit*

Arviointikriteerit arvosanalle 5

- *oppilas osallistuu opetukseen (läsnäolo) ja saavuttaa joitakin opetussuunnitelman tiedollisia ja taidollisia tavoitteita*
- *oppilas oppii tuntemaan elämäänsä vaikuttavia taloudellisia ja päätöksentekoon liittyviä asioita sekä käyttämään julkisia palveluja*

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja käyttäminen

Oppilas

- kykenee tulkitsemaan kriittisesti median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä
- pystyy perustelemaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista
- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia

Yhteiskunnallisen tiedon ymmärtäminen

Oppilas

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuissa on olemassa useita vaihtoehtoja.
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä

7.15 Musiikki

Musiikin opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista oppilasta musiikilliseen toimintaan, antaa hänelle musiikillisen ilmaisuvälineitä ja tukea hänen kokonaisvaltaista kasvuaan. Opetuksen tehtävänä on myös saattaa oppilas ymmärtämään, että musiikki on aika- ja tilannesidonnaista. Se on erilaista eri aikoina, eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa, ja sillä on erilainen merkitys eri ihmisille. Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että musiikin ymmärtämisen ja käsitteellistämisen perustana ovat musisoiminen ja musiikin kuuntelun yhteydessä saadut merkitykselliset kokemukset. Musiikin opetus antaa välineitä oppilaan oman musiikillisen identiteetin muodostumiseen prosessissa, jonka tavoitteena on rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista erilaisiin musiikkeihin. Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, kertaamiseen perustuvalla harjoittelulla. Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja, kuten vastuullisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä taidollisen ja kulttuurisen erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Oppilaan kokonaisvaltaisen ilmaisun kehittymistä tulee tukea myös etsimällä yhteyksiä muihin oppiaineisiin. Musiikin opetuksessa sovelletaan teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia.

VUOSILUOKAT 1–4

Vuosiluokilla 1–4 musiikin opetuksessa on keskeistä oppilaiden musiikillisen ilmaisun kehittäminen leikinomaisessa ja kokonaisvaltaisessa toiminnassa. Opetuksen tulee antaa oppilaalle kokemuksia monenlaisista äänimaailmoista ja musiikeista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan ja toteuttamaan omia mielikuviaan.

TAVOITTEET 1. - 2. LK

Oppilas

- opettelee kuuntelemaan ja katselemaan erilaista musisoimista ja äänimaailmaa: konsertteja, lasten esityksiä, Suomen ja muun maailman musiikkia
- tutustuu kaikkiin musiikin elementteihin alusta asti (esim. improvisointi luontevaksi ja tutuksi)
- oppii keskittymistä ja tarkkaa kuuntelemista systemaattisesti harjoitellen
- oppii luonnollista äänenkäyttöä
- oppii toimimaan vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä
- tutustuu erilaisiin soittimiin
- tutustuu nuotteihin
- harjaantuu motorisissa taidoissaan
- opettelee nauttimaan musiikista
- harjoittelee esiintymistä
- harjoittelee helppoja säestystehtäviä
- tutustuu musiikin käsitteisiin
- opettelee huolehtimaan soittimista ja muista välineistä

KESKEISET SISÄLLÖT 1. LK

SOITTIMIA JA SOITTOTEKNIIKKAA

- * rummut
  - * kehorytmit
  - * 5-kielinen kannel
  - * rytmisoittimet
  - * laattasoittimet
  - * itse rakennetut rytmisoittimet
-
- syke kehossa ja rytmisoittimilla, sanarytmit
  - neljäsosa- ja kahdeksasosanuotteihin / rytmeihin tutustuminen soittamalla ja matkimalla
  - C-duuriasteikon sävelet alustavasti
  - hidas-nopea, voimakas-hiljainen
  - kertausmerkit
  - melodioita eri kulttuureista
  - ilmaisua ja musiikillista keksimistä liikkuen, soittaen ja laulaen
  - vuodenaikoihin ja eri juhliin liittyvät laulut
  - jonkin orkesteriteoksen kuunteleminen ja tutkiminen integroidusti, esim. Pekka ja susi
  - leikkilauluja ja rytmiloruja

KESKEISET SISÄLLÖT 2. LK

SOITTIMIA JA SOITTOTEKNIIKKAA

- * lyömäsoittimet
  - * laattasoittimet
  - * steel drums/pans (pannut) jos mahdollista
  - * 5-kielinen kannel
  - * nokkahuilu
  - * kellosoittimet
-
- peruskomppi kehossa
  - sykkeen tajuamisen syventämistä (vaihteleva rytmi)
  - koko-, puoli-, neljäsosa- ja kahdeksasosanuotteihin / rytmeihin tutustuminen soittamalla
  - nuottiavain, nuottiviivasto
  - C-duuriasteikko
  - erilaisia tempoja
  - A- ja B-muotoja
  - Soolo-tutti
  - duuri ja molli
  - ostinato (esim. toistuva rytmi- tai sävelaihe säestyksessä)
  - helppoja kaanoneita
  - lastenmusikaali, esim. Maija Poppanen
  - vuodenaikoihin ja eri juhliin liittyvät laulut
  - leikkilauluja ja rytmiloruja
  - lapsia kiinnostavia lauluja, esim. videoelokuvien musiikkia, Fröbelin palikat yms.
  - Maamme-laulu
  - Suomalaista kansanmusiikkia, musiikkia eri puolilta maailmaa

TAVOITTEET 3. - 4 LK

Oppilas oppii

- käyttämään luontevasti omaa ääntään ja ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin
  - kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia
  - käyttämään musiikin eri elementtejä musiikillisen keksinnän aineksina
  - ymmärtämään musiikillisen maailman monimuotoisuutta
  - toimimaan vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä sekä musiikin kuuntelijana
- korostetaan oman kotimaan ja maakunnan musiikkiperinteiden välittämistä oppilaille huomioiden myös paikalliset erityispiirteet esim. steel drums/pans (pannujen) käyttö musiikin opetuksessa
  - kasvatetaan vastuulliseksi ja kriittiseksi musiikin kuuntelijaksi
  - opetetaan keskittymään kuuntelemiseen
  - kasvatetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn
  - tavoitteena välittää oppilaille laulamisen ja soittamisen ilo
  - pyritään herättämään aito kiinnostus ja rakkaus musiikkiin (elämyksellisyys!)

KESKEISET SISÄLLÖT 3. - 4. LK

1. Laulaminen

- Kaikkein tärkein musiikin opetuksen osa-alue, sitä tulisi sisältyä lähes kaikkiin musiikin tunteihin
- Pyritään tutustumaan oman maan lauluperinteen ohella monipuolisesti eri maiden, kulttuurien ja aikakausien musiikkiin
- Opetellaan terveen äänenmuodostuksen perusteita (esim. äänenavaukset, venyttelyt, rentoutukset)
- Moniäänisyyden harjoittamista: lähdetään liikkeelle kaanoneista edeten luokan tason mukaan yksinkertaisiin 2-äänisiin lauluihin.

2. Soittaminen

a) Melodiasoitinsoiton opettelu

Mahdollisia melodiasoitimia ovat nokkahuilu, piano ym. kosketinsoittimet, laattasoittimet, kantele, steel drums/pans ja erilaiset orkesterisoittimet jne. Pääasia on, että oppilas oppii ala-asteen aikana hallitsemaan jollakin melodiasoitinsoittimella soiton alkeita ja ymmärtää, miten nuotteja luetaan.

Nokkahuilun soitto

- 3. lk:n tavoitteet: opetellaan sävelet g1 - d2 ja soitellaan ko. sävelillä yksinkertaisia tuttuja lauluja
- korostetaan oikeita käden asentoja ja otteita alusta lähtien:
  - * vasen käsi "yläkätenä"
- puhallustekniikan alkeet:
  - * kielellä äänen katkominen (dyy-dyy...)
- 4. lk:n tavoitteet: opetellaan sävelet c1 - d1 ja opetellaan näitä säveliä käyttäen soittamaan tuttuja lauluja. Ryhmän taidoista riippuen opetetaan enemmänkin säveliä (esim. b ja fis). Kerrataan edelleen oikeita käden asentoja (vasen käsi yläkätenä) ja otteita sekä palautetaan mieliin puhallustekniikan alkeet (äänen katkominen kielellä: dyy-dyy...).

b) Harmoniasoittimen soiton opettelu

Harmoniasoittimena voi olla esim. kantele, kitara tai jokin kosketinsoitin riippuen koulun soitinvalikoimista.

Kanteleen soitto

Tavoitteet 3. - 4. luokalla: Opetellaan I, IV ja V sointu sekä soitetaan yksinkertaisia melodioita kanteleella.

Kitaransoitto

Tavoitteet 3. - 4. luokalla: Opetellaan yksinkertaisia ja yksinkertaistettuja sointuja esim. D, G, A jne. kitaralla. Voidaan lisäksi soittaa yksinkertaisia melodioita kitaralla.

c) Rytmisoittimet

Tavoitteet 3. - 4. luokalla

- Käytetään monipuolisesti sekä keho-soitinta että erilaisia rytmisoittimia
- Opetellaan myös ko. soitinten nimet!
- Harjoitellaan perussykkeen löytämistä ja taputtamista/naputtamista eri soittimin ja liikutaan musiikin mukaan
- Myös erilaisten rytmiostinatojen harjoittelu ja käyttäminen laulujen säestyksissä
- Kaikurytmit
- Opetellaan nuottien kokonuotti, puolinuotti, 1/4-nuotti ja 1/8-nuotti aika-arvot ja niitä vastaavat tauot
- Harjoitellaan nuottien soittamista rytmisoittimin..

3. Musiikin kuuntelu

- Eri tyylisten musiikinäytteiden kuunteleminen
  - * eri aikakaudet, musiikkikulttuurit sekä oman maan musiikki
- Eläytyä kuunteleminen
  - * musiikin mukaan piirtäminen ja liikkuminen jne.

4. Musiikin historia ja tyylikaudet

- Tutustutaan lähinnä kuuntelun (sekä laulamisen ja soittamisen) kautta eri aikakausien ja tyyli-suuntien musiikkiin
- Voidaan katsoa myös aiheeseen liittyviä videoita.

5. Musiikin teoria

- Opetellaan käsitteet duuri ja molli sekä harjoitellaan myös käytännössä erottamaan ne toisistaan.
- Nuottien nimien opetteleminen: C-duuriasteikko (c1 - c2)
- Nuottien paikka viivastolla
- Nuottien aika-arvot: kokonuotti, puolinuotti, neljäsosanuotti, kahdeksasosanuotti sekä niitä vastaavat tauot
- Musiikkiterminologiaa:
Esim.
  - * soolo-tutti
  - * forte (f) -piano (p), mezzoforte (mf), mezzopiano (mp) sekä fortissimo (ff) ja pianissimo (pp)
  - * crescendo ja diminuendo
  - * da capo al fine
  - * legato ja staccato
- Yksinkertaisimpien musiikillisten muotojen hahmottamista
  - * rakenteet AB ja ABA jne.
- Käsitteisiin tahti sekä tahtilaji tutustuminen
- Tahtilajit 3/4, 4/4, 2/4 ja niiden erottaminen toisistaan myös kuullun perusteella (jaottelu tasajakoinen ja kolmijakoinen)

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa käyttää ääntään niin, että hän pystyy osallistumaan yksinääniseen yhteislauluun
- hahmottaa musiikin perussykkeen niin, että pystyy osallistumaan soittamisen harjoitteluun ja yhteissoittoon
- hallitsee lauluohjelmistoa, josta osan ulkoa
- osaa yksin ja ryhmän jäsenenä ääntä, liikettä, rytmiä tai melodiaa käyttäen keksiä omia musiikillisia ratkaisuja esimerkiksi kaiku-, kysymys/vastaus- ja soolo/tutti-harjoituksissa
- tunnistaa kuulemaansa musiikkia ja osaa ilmaista kuuntelukokemustaan verbaalisesti, kuvallisesti tai liikkeen avulla
- osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä ottaen huomioon muut ryhmän jäsenet.

VUOSILUOKAT 5–9

5.–9. luokkien musiikin opetuksessa jäsennetään musiikillista maailmaa ja musiikillisia kokemuksia sekä opitaan käyttämään musiikin käsitteitä ja merkintöjä musiikin kuuntelun ja musisoinnin yhteydessä.

TAVOITTEET

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- oppii ymmärtämään musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä

- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin.

KESKEISET SISÄLLÖT 5. - 6 LK

1) Laulaminen

Laulamisessa edelleen tavoitteena monipuolisuus, kuten 3. - 4. luokallakin. Käsitellään eri aikakausien, tuulisuuntien ja kulttuurien musiikkia

- Laulujen vaikeustaso kasvaa verrattuna 3. - 4. luokkaan.
- Harjoitellaan yksiäänisyyden ohella moniäänistä laulutyyliä (vähintään kaanoneita sekä 2-äänisyyttä)

2) Soittaminen

- Käytetään monipuolisesti eri soittimia (melodia-, harmonia ja rytmisoittimet sekä keho-soitin)
- Yhteissoitto (musisointi)
- Uutena asiana ylennykset ja alennukset mm. melodiasoitinten soitossa
- Harmoniasoittimissa opetellaan lisää sointuja
- Musiikkiteknologiaan tutustuminen

3) Musiikin kuunteleminen

- Analyttinen kuuntelu
  - * Esim. eri soitinten tunnistamista sointivärien perusteella
  - * Tutustutaan eri tyylikausien musiikkiin
- Eläytyvä kuuntelu ja musiikkiliikunta

4) Musiikin teoria

- Opetellaan lisää musiikillisia termejä, mm.
  - * allegro, moderato, andante, adagio jne.
- Tahtilajit: 6/8, 3/4 ...
- C-duuriasteikon sävelien kertaaminen
- Nuottien aika-arvoista uutena opetellaan 1/16-nuotti ja sitä vastaava tauko
- Ylennykset ja alennukset
- Duurit ja mollit
- Soitinoppi
  - * eri soittimien (mm. orkesteri- ja rytmisoittimet) tunnistaminen sekä äänen että kuvan perusteella

KESKEISET SISÄLLÖT 7. - 9. LK

1) Laulaminen

- Laulamiseen pyritään motivoimaan käyttämällä innostavaa ja ajankohtaista (osin tuttua) laulumateriaalia.
- Tavoitteena säilyttää innokas, spontaani ja rohkea "arkilaulanta".

2) Soittaminen

- Tavoitteena on harjaannuttaa yhteissoittoon ja luovaan musisointiin. Pyritään myös saavuttamaan jonkin bändisoittimen osittainen hallinta.

- * kitara: sointujen logiikka, soittotekniikat, tabulatuuri, reaalisointumerkit

- * basso: perustekniikat ja soitto reaalisointumerkeistä

- * rummut: soiton perustekniikat (kapulat, vispilät), kompit (beat, reggae ja shuffle)

- * percussiot: lyömien perusteet (congat, bongot, shauerit, timbales, quiro ja djembe)

- * steel drums: soitto- ja kapulatekniikat, yhteissoittoa steelorkesterilla, soitinrakennusta

3) Musiikin teoria

- Nuottikirjoitus, merkkikielen tulkintaa ja nuotinlukutaidon kehittämistä lähtötaso huomioiden

4) Musiikin teknologia

- Midi-sovellukset

- * notaatio- ja sekvensseriohjelmat

- * oma kappale, taustat

- Äänentoiston perusteet

- * äänipöydän toiminta, miksaus, piuhointu, mikrofonit, mikrofonilaulu

- Kuulonhuolto ja kuulonsuojaus

- * desibelirajat ja tinnitus

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osallistuu yhteislauluun ja osaa laulaa rytmisesti oikein sekä melodialinjan suuntaisesti
- hallitsee jonkin rytmi-, melodia- tai sointusoittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan yhteissoittoon
- osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja sekä esittää perusteltuja näkemyksiä kuulemastaan
- osaa kuunnella sekä omaa että muiden tuottamaa musiikkia niin, että pystyy musisoimaan yhdessä muiden kanssa
- tunnistaa ja osaa erottaa eri musiikin lajeja ja eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia
- tuntee keskeistä suomalaista musiikkia ja musiikkielämää
- osaa käyttää musiikin käsitteitä musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä
- osaa käyttää musiikin elementtejä rakennusaineina omien musiikillisten ideoidensa ja ajatustensa kehittämisessä ja toteutuksessa.

KESKEISET SISÄLLÖT

LAULAMINEN	SOITTAMINEN	MUSIIKIN KUUNTELU	TEORIA JA PERUSKÄSITTEET	MUSIIKIN TEKNOLOGIA
<ul style="list-style-type: none"> • innostava ja ajankohtainen laulumateriaali • äänenavaus • rentous ja hengitystekniikka • äänenmuodostus • moniäänisyys • mikrofonilaulu • äänenhuolto 	<p>Kitara:</p> <ul style="list-style-type: none"> • soinnut ja soittotekniikat <p>Basso:</p> <ul style="list-style-type: none"> • perustekniikat ja notaatio <p>Rummut:</p> <ul style="list-style-type: none"> • perustekniikat (kapulat, vispilät) • kompit (beat, reggae, shuffle, jazz) <p>Percussiot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • perusteet ja tekniikat (conga, bongot, timbales, djembe, shakerit) <p>Koskettimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • soinnutus ja vapaasäestys <p>Steelman:</p> <ul style="list-style-type: none"> • soitto – ja kapulatekniikat • yhteissoittoa • soitinrakennusta 	<ul style="list-style-type: none"> • musiikki ja minä • musiikkikulttuurit • musiikkityylit • valikoiva kuuntelu • musiikkivideot (analysointi ja ulkomusiikkisuus) 	<ul style="list-style-type: none"> • nuottikirjoitus • symbolien tulkinta • nuotinlukutaidon kehittämisen • musiikin rakenteet • soinnutus 	<ul style="list-style-type: none"> • äänentoiston perusteet • PA-laitteet • miksaus • mikrofonit • äänipöydän toiminta • MIDI-sovellukset (notaatio- ja sekvensseriohjelmat) • studiot ja studiotyöskentely • laitteiden huolto ja kunnossapito • kuulonhuolto (suojaus, DB-rajat, tinnitus) • musavideot

EHEYTTÄMINEN JA AIHEKOKONAISUUDET MUSIIKIN OSANA

VUOSILUOKAT 7-9

I IHMISENÄ KASVAMINEN

- toisten huomioonottaminen
  - pitkäjänteinen ja tavoitteellinen itsensä kehittäminen musiikillisesti
  - yhteisvastuullisuus ryhmässä ja bandissä
  - musiikki ja musiikin harrastus fyysisen ja psyykkisen kasvun edistäjänä ja vahvistajana

II KULTTUURI-IDENTITEETTI JA KANSAINVÄLISYYS

- eurooppalainen musiikkiperinne
- suomalainen musiikki
- kotiseudun musiikkiperinne
- muut musiikkikulttuurit

III OSALLISTUVA KANSALAIKUUS

- musiikki vaikuttajana yhteiskunnassa
- musiikin funktio arkielämässä
- musiikki harrastuksena ja ammattina

IV VIESTINTÄ JA MEDIATAITO

- mediakriittisyys musiikissa
- ulkomusiikillisuus
- eettisyys ja esteettisyys

V VASTUU YMPÄRISTÖSTÄ, HYVINVOINNISTA JA KESTÄVÄSTÄ TULEVAISUUDESTA

- musiikki ja mielenterveys
- käyttäytyminen musiikin kuluttajana
- vastuullisuus ääni – ja musiikkiympäristöstä
- tekijänoikeudet ja piratismi
- melu ja tinnitus
- kuulonhuolto

VI IHMINEN JA TEKNOLOGIA

- median kriittinen käyttö
- tekninen osaaminen
- MIDI-sovellukset
- musiikkitarjonnan eettisyys ja hyvä maku

7.16 Kuvataide

Peruskoulun kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä sekä antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. Keskeistä kuvataideopetuksessa on ymmärtää visuaalisen kulttuurin ilmenemismuotoja yhteiskunnassa: taidetta, mediaa ja ympäristöä. Opetuksen tavoitteena on, että oppilaille syntyy henkilökohtainen suhde taiteeseen. Kuvataiteen opetus luo perustaa suomalaisen ja oppilaan oman kulttuurin sekä hänelle vieraiden kulttuureiden visuaalisen maailman arvostamiselle ja ymmärtämiselle. Kuvataiteen opetuksessa kehitetään taitoja, joita tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Taiteellisen ilmaisun ja toiminnan lähtökohtina ovat ympäristön kuvamaailma, aistihavainnot, mielikuvat ja elämykset. Opetuksen tavoitteena on kehittää mielikuvitusta ja edistää oppilaiden luovan ongelmanratkaisun ja tutkivan oppimisen taitoja. Aihepiirit kytketään oppilaille merkityksellisiin kokemuksiin. Kuvataiteen opetuksessa tulee ottaa huomioon oppiaineen sisäinen integraatio, jolloin ilmaisulliset, taidolliset ja tiedolliset tavoitteet toteutuvat samanaikaisesti kuvallisissa harjoituksissa. Kuvataiteen keskeisiä sisältöalueita voidaan käsitellä samassa tehtävässä. Oppiaineelle on ominaista teemallisuus, joka mahdollistaa kiireettömän ilmapiirin ja pitkäjänteisen työskentelyn. **Alan kilpailuihin voidaan osallistua vapaaehtoisesti.**

VUOSILUOKAT 1–4

Kuvataiteen opetuksessa vuosiluokilla 1–4 tulee harjoittaa monipuolisesti aistihavaintojen tekoa ja mielikuvituksen käyttöä. Lähestymistapa on leikinomainen. Kuvailmaisun perustaidot sekä kuvataiteelle ominaisten työtapojen ja materiaalien käyttö ovat opetuksen perussisältöä. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia, jonka osia ovat suunnittelu, luonnostelu, työn toteuttaminen ja arviointi. Oppilasta kannustetaan töidensä viimeistelyyn ja niiden säilyttämiseen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia taitoja ja tietoja: havaintojen tekoa, mielikuvien prosessointia, kuvittelun, keksimisen ja luovan ongelmanratkaisun taitoja, esteettisten valintojen tekoa ja niiden perustelua sekä omien tavoitteiden asettelua
- kuvan tekemisen ja tilan rakentamisen taitoja ja materiaalin tuntemusta
- tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä kuvia ja keskustelemaan niistä harjoitellen kuvataiteen peruskäsitteiden käyttöä sekä arvostamaan erilaisia näkemyksiä taiteesta ja kuvallisesta viestinnästä
- tuntemaan oman kulttuurinsa ja omassa kokemuspiirissään olevien vieraiden kulttuurien kuvallista perinnettä, nykyaikaa, suomalaista rakennusperinnettä sekä oman kotipaikkakuntansa tärkeitä rakennuksia ja luonnonympäristöjä, arkkitehtuuria ja muotoilua
- arvioimaan ympäristönsä esteettisiä arvoja, viihtyisyyttä ja toimivuutta
- tarkastelemaan eri medioiden merkitystä omassa elämässään
- kuvallisen viestinnän välineiden käyttöä ja ymmärtämään todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- kuvallisia ilmaisutapoja, tekniikoita ja materiaaleja: maalaamista, piirtämistä, grafiikkaa, muovailua ja rakentelua
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, väri, muoto, tila, liike, aika ja viiva
- kuvien tarkastelua ja arviointia sekä kuvataiteen käsitteiden käytön harjoittelua kuvista keskusteltaessa

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- oman paikkakunnan museo- tai taidenäyttelyvierailuja ja taiteilijan työhön tutustumista
- taidekuvien tarkastelua tekemällä omia kuvia ja keskustelemalla kuvista
- Suomen kultakauden mestareita, esimerkkejä eri aikakausien taiteesta ja nykytaiteesta

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- *luontoon, rakennuksiin ja rakennusperintöön tutustumista ja niiden kuvaamista, sekä ympäristön muutosten tunnistamista*
- *esineiden tarkastelua, suunnittelua ja valmistamista sekä kolmiulotteista rakentelua, ympäristösuunnitelmien tai pienoismallien valmistamista*

Media ja kuvaviestintä

- kuvakerronnan perusteita: tarinasta kuvaksi, lähikuva ja yleiskuva, kuvan ja tekstin yhdistäminen
- kuvitus, sarjakuva, mainoskuva, valokuvaus, video ja digitaalinen kuva
- television, tietokonepelien, elokuvien, sarjakuvien ja mainonnan visuaalisten viestien kriittistä tarkastelua ja tutkimista

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa antaa kuvallisen muodon ajatuksilleen, tunteilleen ja mielikuvilleen sekä muuntaa havaintojaan kuviksi
- osaa sommittelun perusteita kuvan tekemisessä ja tilan rakentamisessa sekä ymmärtää materiaalin ominaisuuksia
- osaa käyttää keskeisiä välineitä ja tekniikoita omassa kuvan tekemisessään sekä käyttää luonnostelua työskentelynsä apuna
- osaa huolehtia työvälineistä ja materiaaleista
- osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä itsearvioinnissaan
- osaa keskustella omista ja toisten tekemistä kuvista sekä perustella omia taidemieltymyksiään ja käyttää kuvataiteen peruskäsitteitä
- tietää, mitä taiteilijat tekevät, tuntee joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksia ja omassa kokemuspöyrissään olevien vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua
- osaa toimia museossa ja taidenäyttelyssä sekä taiteen parissa eri yhteyksissä
- osaa ohjatusti käyttää tietolähteinä taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa
- tunnistaa ja arvioida esteettisiä ja eettisiä arvoja omassa lähiympäristössä ja koulussa
- tietää, mitä arkkitehdit ja muotoilijat tekevät, ja tuntee joitakin arkkitehtien ja muotoilijoiden töitä
- osaa arvioida omaa median käyttöään, tehdä omia valintoja ja perustella näkökantojaan
- osaa havaita ja arvioida todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- osaa käyttää joitakin kuvaviestinnän välineitä
- osaa työskennellä yksin ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

VUOSILUOKAT 5–9

Kuvataiteen opetuksessa 5–9 luokalla painotetaan kuvan merkitystä ilmaisun ja viestinnän välineenä sekä kuvallisen ilmaisun perusteiden ja tekotapojen sekä mediateknologian hallintaa. Opetuksessa kehitetään oppilaan taiteen ja taidehistorian tuntemusta sekä kuvantulkintataitoja kuvallisten tehtävien avulla. Tavoitteena on, että oppilaiden ymmärrys eri kulttuureista ja niiden välisestä vuorovaikutuksesta kehittyy.

Oppimistilanteiden tulee tukea oppilaiden mahdollisuuksia yhdessä työskentelyyn ja vuorovaikutukseen sekä yhteisiin taide-elämyksiin. Tavoitteena on, että opetuksessa oma työskentely, työprosessin tallentaminen ja arviointi yhdessä toisten kanssa kehittävät oppilaiden ymmärrystä kuvataiteen prosesseista ja tukevat kuvallisen ajattelun kehittymistä ja taiteellista oppimista.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestimiä oman työskentelyn, tiedon hankinnan ja elämysten lähteinä
- tuntemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja ja käyttämään keskeisiä kuvaviestinnän välineitä omien ajatustensa ilmaisemiseen mediassa
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- työskentelemään itsenäisesti ja yhteisön jäsenenä kuvataiteen projekteissa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisu ja kuvallinen ajattelu

- piirustus, grafiikka, maalaus, keramiikka, kuvanveisto, tilataide ja taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tila, liike, aika ja viiva
- kuvataiteen tyylejä ja kuvasymboliikkaa omassa kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- keskeisiä piirteitä taiteen historiassa ja nykytaiteessa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa
- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja omalla lähialueella, taiteilijan työhön tutustumista, yhteistyö kirjaston ja mahdollisuuksien mukaan kansalaisopiston kanssa ja tietoverkon kulttuuripalvelujen hyödyntämistä, mm. internet
- kuvien analysointia: taidekuvan rakenteen tutkimista, sisällöllistä tulkintaa ja taidekriittikkä; **mikä on taidetta**

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutuksen tarkastelua, rakennusperinnön tutkimista sekä erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- arkkitehtuurin ja muotoilun ilmaisukeinoihin, tyylipiirteisiin ja perinteisiin tutustumista,
- suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoilun tärkeimpiin edustajiin tutustumista
- tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista, muotoiluprosessiin tutustumista, materiaalin ja käyttötarkoituksen yhteyden tarkastelua

Media ja kuvaviestintä

- kuvan käyttötarkoituksen tarkastelemista mediassa, mediaesitysten rakenteellista ja

sisällöllistä analyysia

- valokuvausta tai video- ja digitaalista kuvausta
- kuvakerronnan muotoja: kuvituksen, sarjakuvan ja liikkuvan kuvan erityispiirteitä
- graafista suunnittelua: kuvan ja sanan yhdistämistä, typografian ja taiton perusteita
- mainonnan kanavia, ilmaisukeinoja ja mediataitoja
- elokuvien ja televisio-ohjelmien analysointia

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas osaa

- ilmaista itseään kuvallisin keinoin
- käyttää kuvan rakentamisen keinoja ja kuvataiteen ja kuvallisen median keskeisiä materiaaleja ja työskentelytekniikoita
- valita työskentelyssään tavoitteisiinsa sopivimpia materiaaleja ja tekniikoita
- selostaa kuvan tekemisen prosessia luonnoksista valmiisiin töihin
- tunnistaa joitakin keskeisiä kuvataiteen ilmiöitä ja sijoittaa niitä ajalliseen ja kulttuuriseen yhteyteen
- tarkastella ja tulkita taiteen ja viestinnän kuvia
- hyödyntää taiteilijavierailuja, näyttely- tai museokäyntejä ja Internetin kulttuuripalveluja
- erottaa, arvioida ja arvottaa erilaisten ympäristöjen ja esineitten esteettisiä ja ekologisia ominaisuuksia
- tuntee suunnittelu- ja muotoiluprosessin eri vaiheet ja osaa soveltaa niitä työskentelyssään
- tunnistaa kulttuuri- ja tyyli- ja arkkitehtuurissa ja esineissä
- kuvaviestinnän ja mediateknologian perusteita: valokuvausta tai videokuvausta ja digitaalista kuvan käsittelyä ja graafista suunnittelua
- analysoida mediaesitysten sisältöjä, rakennetta ja visuaalista toteutusta
- osaa havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan ja hyödyntää muilta saatua palautetta omassa työskentelyssään
- osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä hyödykseen itsearvioinnissa
- pystyy tehtävän mukaisesti sekä itsenäiseen työskentelyyn että vuorovaikutteiseen yhteistyöhön muiden kanssa
- osaa ohjatusti käyttää taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon- ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa tietojen ja elämysten lähteinä.

KUVATAIDE / Alavuden peruskoulu 2004

Keskeiset sisällöt / luokka	1-2	3-4	5-6	7-9
<p>KUVAILMAISU JA KUVALLINEN AJATTELU</p> <p>Perustekniikat</p> <p>1-4 lk piirustus, grafiikka, maalaus, muotoilu ja rakentelu</p> <p>5-9 lk piirustus, grafiikka, maalaus, muotoilu, rakentelu, keramiikka, kuvanveisto, tila- ja ympäristötaide</p> <p>Kuvataiteen työprosessi</p> <p>1. Suunnittelu 2. Luonnostelu 3. Työn toteuttaminen 4. Arviointi</p>	<p>Väri</p> <ul style="list-style-type: none"> - oman väri- ilmaisun tukeminen, kehittäminen ja rikastuttaminen - lempiväri - värikokeiluja - päävärit (1 lk) - välivärit (2 lk) - värien sekoittaminen <p>Muoto</p> <ul style="list-style-type: none"> - muodon ja materiaalin havainnointia eri aistein - erilaisten muotojen ja pintojen tuottaminen - perusmuodot (1 lk) - perusmuodosta 3- ulotteisuuteen (2 lk) <p>Tila</p> <ul style="list-style-type: none"> - erilaisten tilojen havainnointia - tilan rakentelua - tilan kuvaamisen keinoihin tutustuminen (2lk) <p>Sommittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - elävän viivan tuottaminen - kuvapinnan täyttäminen - tasapaino - sommittelun perusteisiin tutustuminen (1 lk) ja syventäminen (2lk) 	<ul style="list-style-type: none"> - vivahde- ja tummuuserojen havainnointia - väri ilmaisun tehokeinona - välivärit - murretut ja taitetut värit <ul style="list-style-type: none"> - 3 -ulotteisuus - muodon pelkistäminen ja muuntelu - perusmuodot - perspektiiviopin perusteita - valon ja varjon tarkastelua - ihminen <ul style="list-style-type: none"> - erilaisia muoto - ja rakennekokeiluja - tilan kuvaamisen alkeita - erilaista tilan kuvaamista ja omia havaintoja (2lk) <ul style="list-style-type: none"> - elävän viivan tuottaminen - kuvan osien sijoittelun harjoittelua kuvapinnalle ja tasapaino - rytmi, jännite, liike ja aika - viivan hallinnan harjoittelua 	<ul style="list-style-type: none"> - vivahde- ja tummuuserojen tuottaminen ilmaisussa - spektri ja väriympyrä - vastavärit - valööri ja kulööri - värisymboliikkaa ja - psykologiaa <ul style="list-style-type: none"> - 3 -ulotteisuus - muodon pelkistäminen ja muuntelu - perspektiivisovelluksia - varjostaminen - ihmisen mittasuhteet - elävä malli <ul style="list-style-type: none"> - erilaisia muoto- ja rakennekokeiluja - tilan kuvaamista omien havaintojen pohjalta <ul style="list-style-type: none"> - elävän viivan tuottaminen - kuvan rakentamisen perustekijät ja tasapaino - rytmi, jännite, liike ja aika - viivan hallintaa 	<ul style="list-style-type: none"> - värioppi: mitä väri on? - väriympyrä - murretut ja taitetut värit - väri tilassa - kontrasti ja harmonia - väriopin tietojen soveltaminen ilmaisussa (8 lk ja 9 lk) <p>Perustekniikoiden hallinnan syventäminen</p> <p>7 lk Oman kuvailmaisun kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvasymboliikka - havainnot, ajatukset ja mielikuvat kuviksi <p>8 lk Tavoitteellinen kuvallinen työskentely</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvataiteen tyylit <p>9 lk Oma taiteellinen työskentelyprosessi ja kuvallisen ajattelun syventäminen</p>

<p>TAITEEN TUNTEMUS JA KULTTUURINEN OSAAMINEN</p>	<ul style="list-style-type: none"> - taidekuvat luokassa elämysten ja havaintojen virittäjinä - näyttelykäyntejä mahdollisuuksien mukaan - taidekäsitteiden alkeita - taiteen tyyliuuntiin ja suomalaisiin taiteilijoihin tutustuminen, kultakausi 	<ul style="list-style-type: none"> - taidekuvat luokassa oman ilmaisun innoittajina - taidenäyttelyssä ja museossa käyttäytyminen - taiteilijan työhön tutustuminen - taidekuvista keskustelu - taiteen käsittein - Suomen kultakauden ja eri aikakausien tutustuminen - taiteen tietolähteiden ohjattu käyttö (4 lk) 	<ul style="list-style-type: none"> - taidehistoriaan ja eri aikakausien tyyliin tutustuminen - nykytaide - taiteen ja kuvaviestinnän esteettinen tarkastelu ja arviointi - näyttelykäyntejä ja taiteilijatapaamisia - mahdollisuuksien mukaan internetin kuvamaailmaan tutustuminen (6 lk) 	<ul style="list-style-type: none"> - taidehistoriaa - taidekuvan tarkastelua ja analysointia, taidekriittikää (9lk) - näyttelyjä mahdollisuuksien mukaan - mikä on taidetta?
<p>YMPÄRISTÖESTETIIKKA, ARKKITEHTUURI JA MUOTOILU</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lähiympäristön luonnon tutkimista ja esteettisyyden arviointia - viihtyisä lähiympäristö(2lk) - luonto ja rakennettu ympäristö kuvallisen ilmaisun lähtökohtana - esinesuunnittelun alkeita, syvennetään (2lk) - arkkitehtuuriin tutustuminen - henkilökohtainen vastuu ympäristöstä 	<ul style="list-style-type: none"> - lähiympäristön luonnon, rakennusten ja ympäristön muutoksiin tutustuminen - ympäristön esteettinen ja eettinen arvioiminen - lähiympäristö kuvallisen ilmaisun lähtökohtana - esineen suunnittelu ja valmistaminen - rakennuskulttuuriin tutustuminen - 3-ulotteinen rakentaminen, pienoismallit 	<ul style="list-style-type: none"> - lähiympäristön ja luonnon vuoro vaikutukseen tutustuminen - rakennetun ympäristön ja arkkitehtuurin esteettinen ja eettinen arvioiminen - esineen käyttötarkoitukseen ja sen suunnitteluun tutustuminen - ongelmanratkaisuna johonkin suomalaiseen arkkitehtiin/muotoilijaan tutustuminen (6 lk) - kulttuuriympäristöön perehtyminen 	<ul style="list-style-type: none"> 7 lk - luonnon ja rakennetun ympäristön vuoro vaikutus tilan havainnointia ja suunnittelua - ihminen tilassa - esinesuunnittelu 8 lk - kulttuuri elinympäristön muokkaajana: esteettinen ja eettinen näkökulma - arkkitehtuurin tyylipiiteitä ja perinteitä 9 lk - luonnonympäristö ja rakennettu ympäristö oman työskentelyn lähtökohtana - arkkitehtuuri ajan merkinä - kansainvälinen muotoilu - esinesuunnittelu

<p>MEDIA JA KUVAVIESTINTÄ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - todellisuus ja mielikuvat - median ja kuvaviestinnän - kuvien tarkastelun - harjoittelua - kuvista havainnointi ja - kertominen - kuvan ja sanan - yhdistäminen - elokuvan havainnointia ja - kertomista (2 lk) 	<ul style="list-style-type: none"> - syvennetään taitoa erottaa - todellinen ja kuvitteellinen - maailma toisistaan - kuvakerronnan perusteiden - harjoittelua - kuvalla viestimisen alkeet, - tehokeinot, kuvakoot, - kuvakulmat jne. - jonkin kuvaviestinnän - välineen käytön opettelua - kuva viestinnän arviointia: - tutkimalla mm. kuvitusta, - sarjakuvaa, mainoskuvaa, - valokuvaa, videota ja - digitaalista kuvaa - mediakritiikkiä, mm. - televisio-ohjelmat, - tietokonepelit, elokuvat 	<ul style="list-style-type: none"> - kuvan käyttötarkoituksen - pohtiminen - valokuvaukseen, - videokuvaukseen ja - digitaaliseen kuvaan - tutustuminen - elokuvien ja TV-ohjelmien - arvioiminen - kuvakerronnan muotoihin - tutustuminen: kuvitus, - sarjakuva, liikkuva kuva - mediakritiikkiä, mm. - televisio-ohjelmat ja - elokuvat 	<ul style="list-style-type: none"> 7 lk - kuvanlukutaidon - kehittäminen - kuvakerronnan muodot - graafinen suunnittelu - taitto, kuva ja sana - elokuvan analysointia 8 lk - kuvalla viestiminen ja - vaikuttaminen - mainoskuvan analysointia - valokuvaus, digitaalinen ja - videokuvaus - elokuvan analysointia 9 lk - kuvakerronnan muodot - omassa ilmaisussa - valokuvaus ja videokuvaus - elokuvien analysointia
---------------------------------------	--	--	---	---

7.17 Käsityö

Käsityön opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa työstä ja materiaalin käytöstä lisääntyy ja hän oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua ja suhtautumaan arvioiden ja kriittisesti sekä omiin valintoihinsa että tarjolla oleviin virikkeisiin, tuotteisiin ja palveluihin.

Opetus toteutetaan oppilaan kehitysvaihetta vastaavin aihepiirein ja projektein kokeillen, tutkien ja keksien. Käsityön opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon, kehittää luovuutta, esteettisiä, teknisiä ja psyykkis-motorisia kykyjä, ongelmanratkaisutaitoja sekä ymmärrystä teknologian arkipäivän ilmiöistä. Oppilasta johdatetaan tutustumaan suomalaiseen ja myös muiden kansojen käsityön kulttuuriperinteeseen.

VUOSILUOKAT 1–4

Käsityön opetuksen ydintehtävä vuosiluokilla 1–4 on perehdyttää oppilas käsityötietoihin ja -taitoihin sekä herättää hänen kriittisyytensä, vastuuntuntonsa ja laatu-tietoisuutensa työskentelyssä ja materiaalivalinnoissa. Oppilasta autetaan omaksumaan suunnittelutaitoja ja hän oppii perusvalmiuksia suunnitelmiansa toteuttamiseen. Häntä ohjataan käyttämään käsityössä tarvittavia perustyövälineitä sekä erilaisia koneita turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Hänen pitkäjänteisyyttään ja ongelmanratkaisutaitojaan kehitetään sekä ryhmässä että itsenäisessä työssä. Monipuolinen työskentely, taidon kehittyminen ja osaamisen kokemus antavat työn iloa, ja oppilaassa syntyy myönteinen asenne työn tekemistä ja opiskelua kohtaan. Opetus toteutetaan samansisältöisenä kaikille oppilaille käsittäen sisältöjä teknisestä työstä ja tekstiilityöstä.

Vuosisuunnitelmassa kerrotaan miten oppilasryhmät muodostetaan ja milloin vaihdetaan ryhmiä.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii tuntemaan käsityöhön liittyviä käsitteitä ja käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä
- omaksuu positiivisen asenteen työsuojeluun, oppii turvallista työvälineiden, koneiden ja laitteiden käyttöä sekä oppii huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä
- oppii käsityön perustekniikoita ja tuotesuunnittelua sekä harjaantuu niiden edellyttämässä taidoissa, jolloin hänen ajattelun taitonsa ja luovuutensa kehittyvät
- oppii avaruudellista hahmottamista suunnittelussaan ja työskentelyssään
- oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin
- oppii valmistamaan, huoltamaan ja korjaamaan arkipäivän käytännöllisiä tuotteita
- oppii ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteilla on elinkaari
- tutustuu tietoteknisten välineiden käyttöön käsityöprosessin eri vaiheissa ja erilaisissa oppimisympäristöissä
- oppii vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- tutustuu arkielämään liittyvään teknologiaan
- oppii arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä.

KESKEISET SISÄLLÖT

- keskeisiä tekstiili- ja teknisen työn materiaaleja, työvälineitä ja työtapoja
- työskentelyyn ja työtilaan liittyvät turvallisuustekijät

- omien töiden suunnittelua ja sen yhteydessä suunnitelmien toteuttamiseen tarvittavien tekniikoiden kokeilua ja harjoittelua, suunnitelmien erilaisia kuvaustekniikoita sekä tuotteiden valmistamista
- kotipaikkakunnalle omaleimaisia, sekä vanhoja että moderneja käsityötuotteita, -välineitä, -materiaaleja ja työtapoja niihin liittyvine harrastuksineen ja ammatteineen tulevaisuuden mahdollisuuksina sekä pürteitä lähiympäristössä mahdollisesti vaikuttavien muiden kulttuurien käsityöperinteestä
- oppilasta lähellä olevia, luonnossa ja rakennetussa ympäristössä esiintyviä ilmiöitä ja niiden teknologisia sovelluksia
- materiaalin ja tuotteiden huolto, kunnostus ja korjaus sekä kierrätys ja uudelleen käyttö

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa ohjatusti tuottaa luovia ideoita ja kokeilla teknisiä ratkaisuja sekä suunnitella toteuttamiskelpoisen tuotteen
- työskentelee ohjattuna tarkoituksenmukaisesti suunnitelmaansa toteuttaen ja työturvallisuuden huomioon ottaen
- hallitsee käsityön perustekniikoita, tuntee keskeisiä käsitteitä ja tunnistaa perusmateriaaleja
- työskentelee pitkäjänteisesti sekä ryhmän jäsenenä että itsenäisesti, haluaa kehittyä käsityöntekijänä ja tuntee vastuunsa yhteisistä työvälineistä, työtilojen järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- ymmärtää elinympäristön teknologisia toimintaperiaatteita
- arvioi ja arvostaa omaa ja toisten työskentelyä, oppimista sekä työn tuloksia
- suhtautuu myönteisesti omaan ja muiden kansojen kulttuuriperintöön.

VUOSILUOKAT 5–9

VUOSILUOKAT 5-7

Käsityön opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 5–9 on syventää ja kartuttaa oppilaan käsityötietoja ja -taitoja siten, että hän kykenee entistä itsenäisemmin tekemään tarkoituksenmukaisia materiaali-, työtapoja ja työvälinevalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Häntä rohkaistaan luovaan suunnitteluun ja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä ohjataan arvostamaan työn ja materiaalin laatua. Oppilaiden yhteistyötaitoja kehitetään toteuttamalla yhteishankkeita oppilasryhmissä eri oppiaineitten ja paikkakunnan työ-, tuotanto- ja kulttuurielämän edustajien kanssa. Opetus käsittää kaikille oppilaille yhteisesti sekä teknisen työn että tekstiilityön sisältöjä, minkä lisäksi oppilaalle voidaan antaa mahdollisuus painottua käsityöopinnoissaan kiinnostuksensa ja taipumustensa mukaan joko tekniseen työhön tai tekstiilityöhön.

Opetus järjestetään siten, että painottumista tekstiilityöhön tai tekniseen työhön voi tapahtua heti viidenneltä luokalta alkaen tai myöhemmin. Kaikissa tapauksissa on huolehdittava siitä, että tavoitteet toteutuvat sekä käsityön yhteisiä sisältöjä että teknisen työn ja tekstiilityön sisältöjä opiskelemalla.

Koulu esittää vuosittaisessa suunnitelmassaan, miten opetus on järjestetty.

TAVOITTEET

Vuosiluokkien 1–4 tavoitteita käsitellään syvällisemmin, ja lisäksi oppilas

- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään huomioon myöset, ekologiset ja taloudelliset arvot

- perehtyy suomalaiseen ja soveltuvin osin myös muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuuriin saaden siten ainesta oman identiteettinsä rakentamiseen ja omaan suunnittelutyöhönsä
- perehtyy perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan liittyviin tietoihin ja taitoihin, joita voi soveltaa arkielämässä, jatko-opinnoissa, tulevilla työtehtävissä ja harrastuksissa
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa käyttäen apunaan erilaisia tietolähteitä
- oppii ottamaan kantaa teknologian kehittymiseen ja sen merkitykseen ihmisten, yhteiskunnan ja luonnon hyvinvoinnissa
- oppii ymmärtämään yritystoimintaa ja teollisia tuotantoprosesseja.

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityön yleiset sisällöt

- (5-7) tuote- ja prosessi-ideointi
- (5-7) muodot, sommittelu ja värit
- (5-7) materiaali- ja kuluttajatietous
- (5-7) tarkoituksenmukainen materiaalien käyttö
- (5-7) erilaiset työjärjestykset ja työohjeet
- (5-6) käsityössä esiintyvien ongelmien ja sovellusten yhteys muihin oppiaineisiin, muun muassa kuvataiteeseen, luonnontieteisiin ja matematiikkaan
- (7) erilaisia suunnitelmien ja tuotosten kuvaus-, raportointi- ja dokumentointitekniikoita (***Tehdään vähintään yhdestä työstä kirjallinen esitys.***)
- (5-7) tietoa ja elämyksiä suomalaisesta kulttuurista, perinteestä ja muotoilusta sekä vaikutteita muista kulttuureista. (***esim. kuvia eri maiden käsitöistä.***)
- (5-7) oman paikkakunnan tuotantoelämään ja yrittäjyyteen tutustuminen. ***Vierailuja tehdään vähintään kerran näiden luokkien aikana.***
- (5-7) oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

Teknisen työn sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- (7) tekninen piirtäminen, mallintaminen ja tietotekniikan sovelluksia suunnittelussa
- (5-7) erilaisten materiaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin
- (5-7) rakennettu ympäristö ja erilaiset tuotteet sekä niiden sisältämä symbolinen merkitys eli viesti
- (5-7) erilaisten laitteiden toimintaperiaatteita, rakenteita, teknologisia käsitteitä ja järjestelmiä sekä niiden sovelluksia

Valmistaminen

- (5-7) teknisessä työssä tarvittavat käsityövälineet ja koneet sekä niiden taitava ja turvallinen käyttö
- (5-7) teknisen työn eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden luova valinta, yhdistäminen ja työstäminen
- (5-7) monipuolista laiterakentelua
- (5-7) kodin ja vapaa-ajan välineiden huolto, kunnostus ja kierrätys

- *(5-7) koneiden ja laitteiden huoltoa*

Tekstiilityön sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- *(7) tekstiili- ja muotihistoriaa soveltuvien osien kodin tekstiilejä ja vaateista koskevien aihepiirien yhteydessä*
- *(5-7) sisustustekstiilien, vaatteiden ja tekstiilitaiteen symbolinen merkitys eli viesti*
- *(6-7) tietoteknisiä sovelluksia ja uusi teknologia suunnittelun apuvälineinä (esim. kirjontatyössä)*
- *(6-7) tekstiilituotteiden kolmiulotteisen muodon konstruointi, esimerkiksi kaavoituksen perusteita*
- *(5-7) tekstiilimateriaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin*

Valmistaminen

- *(5-7) tekstiilityön perinteisiä ja moderneja työvälineitä ja koneita, niiden oikea valinta käyttökohteeseen, toimintaperiaatteet, turvallinen käyttö sekä huolto (7)*
- *(5-7) tekstiilityön eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen luovasti*
- *(5-7) tekstiilituotteiden hoito ja huolto sekä kierrätys*

AIHEKOKONAISUUKSITA korostuu erityisesti ”ihminen ja teknologia”.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

Oppilas

- havaitsee myös itsenäisesti ongelmia, kehittää luovasti ideoita ja suunnittelee ohjatusti tuotteita, joissa on pyritty ottamaan huomioon käytettävissä oleva aika, välineet, materiaalit, tuotteiden esteettisyys, ekologisuus, kestävyys, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- ymmärtää suunnittelemansa tuotteet myös viestiksi ympäristölle
- dokumentoi suunnitelman esimerkiksi kuvallisesti, sanallisesti, näyttein, pienoismallin avulla tai muulla tavoin siten, että siitä käy ilmi, millainen idea on ja millä tavoin se on tarkoitus valmistaa
- osaa ohjatusti käyttää suunnittelussaan aineksia suomalaisesta ja muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuurista.

Valmistaminen

Oppilas

- työskentelee tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehtii työympäristönsä järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- hallitsee perustekniikoita siten, että tuotteesta tulee tarkoituksenmukainen, viimeistelty, ekologinen ja esteettinen
- osaa työskennellä tavoitteisesti yksin tai tiimeissä
- osaa ohjatusti käyttää työssään kehittyntä teknologiaa ja ymmärtää teknologian käsitteitä, järjestelmiä ja niiden sovelluksia
- osaa soveltaa muissa oppiaineissa oppimaansa tietoa ja taitoa.

Itsearviointi ja prosessin pohdinta

Oppilas

- kykenee ohjatusti tarkastelemaan omaa työskentelyään ja oppimistaan
- havaitsee vahvuuksia ja heikkouksia prosessissa ja tuloksissa
- osoittaa arvioinnissa kritiikinsietokykyä ja haluaa suunnata toimintaansa palautteen mukaisesti
- arvioi ideoitaan ja tuotteitaan esteettisin, taloudellisin, ekologisista ja tarkoituksenmukaisuuskriteerein
- ymmärtää teknologian, kulttuurin, yhteiskunnan ja luonnon välisiä riippuvuuksia
- muodostaa realistisen kuvan taidoistaan ja kehittymismahdollisuuksistaan.

7.18 Liikunta

Liikunnanopetuksen päämääränä on vaikuttaa myönteisesti oppilaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin sekä ohjata oppilasta ymmärtämään liikunnan terveydellinen merkitys.

Liikunnanopetus tarjoaa oppilalle sellaisia taitoja, tietoja ja kokemuksia, joiden pohjalta on mahdollista omaksua liikunnallinen elämäntapa.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Tämä edellyttää yksilöllisten kehittymismahdollisuuksien huomioon ottamista. Liikunta ja oppimiskokemukset vahvistavat oppilaan itsensä tuntemista ja ohjaavat suvaitsevaisuuteen.

Liikunnan opetuksessa tulee korostaa yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, reilua peliä ja turvallisuutta. Liikunnanopetuksen yhteydessä on korostettava turvallista liikennekäyttäytymistä. Liikunnanopetus pohjautuu kansalliseen liikuntaperinteeseen.

Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon luonnon olosuhteet ja vuodenaajat, paikalliset olosuhteet, lähiympäristön ja koulun tarjoamat mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

Liikunnan tehtävänä on kehittää oppilaan fyysistä kuntoa, motorisia taitoja ja ohjata liikunnalliseen elämäntapaan. Liikunnan ohjauksen tulee olla monipuolista, kehittää oppilaiden yhteistyökykyä ja yhteisvastuuta ja hyvien tapojen merkitystä ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Opetuksessa korostetaan liikunnan ilon kokemista ja liikunnan merkitystä omaan hyvinvointiin ja terveyteen. Liikunnan avulla voidaan vaikuttaa myönteisesti oppilaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Liikunnan avulla voidaan myönteisesti vaikuttaa oppilaan itsetuntoon ja opiskeluympäristöön. Alkuopetuksessa liikunnan tärkeinä osana ovat erilaiset leikkitilanteet, joissa korostuu myönteinen ilmapiiri ja turvallisuus.

VIISILUOKAT 1–4

Liikunnan opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan valmiudet sekä yksilölliset kehitysmahdollisuudet. Opetus toteutetaan leikinomaisesti kannustavassa ilmapiirissä ja se etenee motorisista perustaidoista kohti lajitaitoja. Liikunnan opetuksen lähtökohta on oppilaiden aktiivisuus ja opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii monipuolisesti motorisia perustaitoja ja saa virikkeitä harrastaa liikuntaa

- oppii hyvinvointia edistäviä ja turvallisia liikuntatapoja sekä perusuimataidon
- harjaantuu sekä itsenäisen työskentelyn taidoissaan että yhteistyötaidoissaan ilman keskinäisen kilpailun korostumista
- oppii toimimaan sovittujen ohjeiden mukaan ja reilun pelin hengessä
- *oppii varaamaan tarkoituksenmukaiset varusteet liikkumiseen*
- *kokee liikunnan iloa ilman keskinäisen kilpailun korostumista*
- *liikkuu monipuolisesti (myös luonnossa)*
- *oppii liikunnan avulla habmottamaan oman kehonsa ja hänen yleismotoriikkansa kehittyä*
- *kokee leikeissä, peleissä ja laululeikeissä liikunnan riemua*
- *totuttautuu veteen vesileikkien ja uintiharjoitusten avulla*
- *oppii käyttämään urheiluvälineitä turvallisesti*
- *oppii hyvää käytöstä, sovittujen sääntöjen noudattamista ja reilua peliä*
- *saa viinkeitä liikunnan harrastamiseen*

1.- 2. luokat

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä, heittoja sekä niiden soveltamista liikuntamuotoihin
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa
- leikki-, viite-, pienpelejä ja eri palloilulajeja
- luontoliikuntaa
- talviliikuntaa
- veteen totuttautumista ja uintiharjoituksia
- liikunnallisia leikkejä
- *yleisurheilu (juoksut, hyppyt, heitot)*
- *suunnistus (luokassa ja pihalla, valokuvasuunnistus)*
- *liikkuminen luonnossa, retkeily*
- *pallopelit (pallonkäsittelyharjoituksia erikokoisilla ja -painoisilla palloilla lyöden kädellä ja mailalla, palloleikit ja viitepelit)*
- *voimistelu (käynti, juoksu, kiipeilyt, rüppunnat, hyppyt, trampoliinihyppyt, kuperkeikka eteen - ja taaksepäin, kärrynpyörä ja käsinsaisontaharjoitteet)*
- *musiikkiliikunta (laulu-, piiri- ja perinneleikit)*
- *hiihto (hiihdon perustekniikka, nousu, lasku, aurajarrutus, hiihtoleikit)*
- *luistelu (luistelun perustekniikka, kaatuminen, liu'ut, jarrutus, luisteluleikit)*
- *uinti (leikit, vaaka-asento, liukuminen, kellunta, alkeisselkäuinti, koirauinti, myräuinti ja sukelluksen alkeet)*

3. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä ja heittoja eri liikuntalajeissa
yleisurheilu: perusjuoksu, pikajuoksu, kestävyysjuoksu, pystylähtö, viestiharjoitteita, erilaisia loikka- ja hyppyharjoitteita sekä pituus- ja korkeushyppyharjoitteet, heittäminen eri välineillä, kuulantyöntö
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
voimistelua ja tutustumista välineisiin ja telineisiin, lämmittely, venyttely, koordinaatio ja tasapainoharjoitteita eri välineillä ja telineillä, lihaskuntoharjoitteet, parin avustaminen ja auttaminen voimistelusuorituksissa
- musiikkiliikuntaa sekä tanssia
rytmiikka, musiikin mukaan liikkuminen, pienet tanssit
- pallopelejä

jalkapallo

pelijätuksen habmottaminen, tekniikat (baltuunotto, kuljetus, potkaiseminen, sisäteräsyöttö), pien- ja ohjauspelit

pesäpallo

heitto yläkautta, harjoitellaan pallon kiinniottoa näpylällä ilmasta ja maasta, lyöntiasento ja peruslyönti, syöttöharjoitteita, pelijätukseen tutustuminen, viitepelejä

koripallo

pelijätukseen tutustuminen, pallon käsittelyharjoitteita (heittäminen, kuljetus, kahden käden rannesyöttö), puolustusasento, viite- ja pienpelejä

lentopallo

pelijätuksen habmottaminen, pallon käsittelyä (sormi- ja hihalyönti, syöttäminen), pienpelit

salibandy

mailan ja pallon käsittelyharjoitteita, pelikäsitys ja perustekniikka

Säännöt ja taktikat soveltaen koululaispeleihin, perustaitojen syventäminen

Muut pallopelit ja leikit mahdollisuuksien mukaan

- suunnistusta ja retkeilyä

liikkuminen maastossa karttaa apuna käyttäen, kartanlukutaidon kehittäminen, jokamiehen oikeuksiin tutustuminen, hiihto-, patikka- tai polkupyöräretki mahdollisuuksien mukaan tai koulun yhteisinä tapahtumapäivinä

- talviliikuntaa

luistelut: perusluistelutaidot; eteen- ja taaksepäin luistelun harjoittelu, liukuminen ja kaaret, jarrutukset, jääpelien perustaitoharjoittelua

hiihto: hiihtotekniikoiden harjoittaminen (perinteinen ja luisteluhiihto), suksien hallintaan liittyvien taitojen harjoittaminen, mäenlasku ja –nousu, hiihtopelit ja leikit

- veteen totuttautumista ja uintiharjoituksia

perustaitojen kertaus (liu'ut, kellunnat, potkut, hengitys), alkeisuintit (selkä, myyrä, kerooli, rintauinti), veteen meno ja hyppääminen (kynttilähyppy, taitokaato), vesileikit ja pelit, sukeltaminen (pituus ja syvyys), matkauinti vähintään 50 m

- liikunnallisia leikkejä

ALIN HYVÄKSYTTY SUORITUS (5)

- oppilas saavuttanut vain joiltakin osin tavoitteet
- oppilaan taidot ovat erittäin puutteelliset
- oppilas on fyysisesti passiivinen eikä kykene ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan tunneilla
- oppilas ei noudata sovittuja aikatauluja eikä yhteisiä sopimuksia
- oppilas käyttäytyy häiritsevästi tunneilla
- oppilas ei toimi arkielämän arkitilanteissa terveyttä ja turvallisuutta edistäen
- oppilas ei ole kiinnostunut liikuntatunnin harjoitteista eikä koe yrittämistä tarpeelliseksi
- oppilas ei halua toimia kaikissa ryhmissä
- oppilas subtautuu amettuun palautteeseen väheksyvästi ja on huono häviäjä
- oppilas ei ole kiinnostunut liikunnasta

4. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä ja heittoa eri liikuntalajeissa
yleisurheilua: perusjuoksu, pikajuoksu, kestävyysjuoksu, pystylähti, viestiharjoitteita, erilaisia loikka- ja hyppyharjoitteita sekä pituus- ja korkeushyppyharjoitteet, heittäminen eri välineillä, kuulantöytä
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
voimistelua ja tutustumista välineisiin ja telineisiin, lämmittely, venyttely, koordinaatio ja tasapainoharjoitteita eri välineillä ja telineillä, labaskuntoharjoitteet, parin avustaminen ja auttaminen voimistelusuorituksissa

- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tanssia
rytmiikka, musiikin mukaan liikkuminen, rytmi- ja lükesommitelut, pienet tanssit
- pallopelejä
jalkapallo
peliajatuksen habmottaminen, tekniikat (haltuunotto, kuljetus, potkaiseminen, sisäteräsyöttö), pien- ja ohjauspelit
pesäpall
heitto yläkautta, harjoitellaan pallon kiinniottoa näpylällä ilmasta ja maasta, lyöntiasento ja peruslyönti, syöttöharjoitteita, peliajatukseen tutustuminen, viitepelejä
koripallo
peliajatukseen tutustuminen, pallon käsittelyharjoitteita (heitäminen, kuljetus, kahden käden rannesyöttö), puolustusasento, viite- ja pienpelejä
lentopallo
peliajatuksen habmottaminen, pallon käsittelyä (sormi- ja hihalyönti, syöttäminen), pienpelit
salibandy
mailan ja pallon käsittelyharjoitteita, pelikäsitys ja perustekniikka
Säännöt ja taktiikat soveltaen koululaispeleihin, perustaitojen syventäminen
Muut pallopelit ja leikit mahdollisuuksien mukaan
- suunnistusta ja retkeilyä
liikkuminen maastossa karttaa apuna käyttäen, kartanlukutaidon kehittäminen, jokamiehen oikeuksiin tutustuminen, hiihto-, patikka- tai polkupyöräretki mahdollisuuksien mukaan tai koulun yhteisinä tapatumapäivinä
- talviliikuntaa
luistelu: peruluistelutaidot; eteen - ja taaksepäin luistelun harjoittelu, liukuminen ja kaaret, jarrutukset, jääpelien perustaitoharjoittelua
hiihto: hiihtotekniikoiden harjoittaminen (perinteinen ja luisteluhiihto), suksien hallintaan liittyvien taitojen harjoittaminen, mäenlasku ja -nousu, hiihtopelit ja leikit
- veteen totuttautumista ja uintiharjoituksia
perustaitojen kertaus (liu'ut, kellunnat, potkut, hengitys), alkeisuintit (selkä, myyrä, kerooli, rintauinti), veteen meno ja hyppääminen (kynttilähyppy, taitokaato), vesileikit ja pelit, sukeltaminen (pituus ja syvyys), matkauinti vähintään 50 m
  - liikunnallisia leikkejä

ALIN HYVÄKSYTTY SUORITUS (5)

- *oppilas saavuttanut vain joitakin osin tavoitteet*
- *oppilaan taidot ovat erittäin puutteelliset*
- *oppilas on fyysisesti passiivinen eikä kykene ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan tunneilla*
- *oppilas ei noudata sovittuja aikatauluja eikä yhteisiä sopimuksia*
- *oppilas käyttäytyy häiritsevästi tunneilla*
- *oppilas ei toimi arkielämän arkitilanteissa terveyttä ja turvallisuutta edistäen*
- *oppilas ei ole kiinnostunut lükuntatunnin harjoitteista eikä koe yrittämistä tarpeelliseksi*
- *oppilas ei halua toimia kaikissa ryhmissä*
- *oppilas suhtautuu annettuun palautteeseen väheksyvästi ja on huono häviäjii*
- *oppilas ei ole kiinnostunut lükunnasta*

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- hallitsee motorisia perustaitoja ja osaa soveltaa niitä eri liikuntamuodoissa
- osaa juosta, hypätä ja heittää
- osaa voimisteluliikkeitä ilman välineitä, välineillä ja telineillä

- osaa ilmaista itseään liikunnan avulla ja liikkua rytmin tai musiikin mukaan
- osaa käsitellä pelivälineitä leikeissä ja harjoituksissa sekä toimia peleissä
- osaa liikkua luonnossa opetuskarttaa hyväksi käyttäen
- osaa luistelussa liukumisen, eteenpäin luistelun ja jarrutuksen
- pystyy liikkumaan suksilla monipuolisesti
- pystyy uimaan monipuolisesti uintisyvyisessä vedessä
- toimii pitkäjänteisesti ja suhtautuu realistisesti omiin suorituksiinsa
- osaa pukeutua tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten ja huolehtia puhtaudestaan
- toimii itsenäisesti ja ryhmässä sovittujen ohjeiden mukaan sekä osallistuu vastuullisesti ja yritteliäästi liikunnan opetukseen.

VUOSILUOKAT 5–9

Liikunnanopetuksessa tulee ottaa huomioon tässä kehitysvaiheessa korostuvat sukupuolten erilaiset tarpeet sekä oppilaiden kasvun ja kehityksen erot. Monipuolisen liikunnanopetuksen avulla tuetaan oppilaan hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja yhteisöllisyyteen sekä luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilaan itsensä ilmaisua.

TAVOITTEET 5-9 lk

Oppilas

- kehittää edelleen motorisia perustaitoja ja oppii liikunnan lajitaitoja
- oppii ymmärtämään liikunnan merkityksen hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämisessä
- oppii kehittämään ja tarkkailemaan toimintakykyään
- kehittää uimataitoaan ja opettelee vedestä pelastamisen taitoja
- oppii toimimaan turvallisesti ja asianmukaisesti liikuntatilanteissa
- oppii toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä
- opettelee hyväksymään itsensä ja suvaitsemaan erilaisuutta
- tutustuu liikunnan harrastusympäristöihin ja osaa etsiä tietoa liikunnan harrastamismahdollisuuksista.
- *liikunta elämäntavaksi, liikuntaan kasvattaminen ja kasvattaminen liikunnan avulla*

5. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä ja heittoa eri liikuntalajeissa
yleisurheilun perusjuoksu, pikajuoksu, kestävyysjuoksu, pystylähti, viestiharjoitteita, aitajuoksu, erilaisia loikka- ja hyppyharjoitteita sekä pituus- ja korkeushyppyharjoitteet, heittäminen; tutustuminen kaikkiin heittolajeihin (pallo, kiekko), keihäs (harjoituskeihäs), moukari, kuula; työnnon tekniikka
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
olosuhteet huomioon ottaen käytetään välineitä ja telineitä, improvisaatio, kärrynpyörä ja käsinseisonta, kyykky- ja haarahyppy, kieppi ja kaarihypyy, lentokuperkeikka, penkillä tasapainoharjoitukset, lihaskunto ja notkeus
- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tanssia
askelsarjat (aerobic, tanssit esim. valssi), kansantanssi
- pallopelejä
jalkapallo
pelijatuksen habmottaminen, tekniikat (baltuunotto, kuljetus, potkaiseminen, sisäteräsyöttö), pien- ja ohjauspelit
pesäpallo
heitto yläkautta, harjoitellaan pallon kiinniottoa näpylällä ilmasta ja maasta, lyöntiasento ja peruslyönti, syöttöharjoitteita, pelijatuksen tutustuminen, viitepelejä

koripallo

pelijatuksen tutustuminen, pallon käsittelyharjoitteita (heittäminen, kuljetus, kahden käden rannesyöttö), puolustusasento, väite- ja pienpelejä

lentopallo

pelijatuksen habmottaminen, pallon käsittelyä (sormi- ja hihalyönti, syöttäminen), pienpelit salibandy

mailan ja pallon käsittelyharjoitteita, pelikäsitys ja perustekniikka

Säännöt ja taktikat soveltaen koululaispeleihin, perustaitojen syventäminen

Muut pallopelit ja leikit mahdollisuuksien mukaan

- suunnistusta ja retkeilyä

liikkuminen maastossa karttaa apuna käyttäen, kartanlukutaidon kehittäminen, jokamiehen oikeuksiin tutustuminen, hiihto-, patikka- tai polkupyöräretki mahdollisuuksien mukaan tai koulun yhteisinä tapahtumapäivinä

- talviliikuntaa

luistelu: peruluistelutaidot, jarrutukset, kertausta, sirklaukset eteen- ja taaksepäin, jääpelit

hiihto: hiihtotekniikoiden harjoittaminen (perinteinen ja luisteluhiihto), suksien hallintaan liittyvien taitojen harjoittaminen, mäenlasku ja –nousu, hiihtopelit ja leikit

- uuintia

uintitekniikoiden harjoittelu (krooli-, rinta- ja selkäuinti), pää edellä hyppyt, vesipelit, sukeltaminen (pituus ja syvyys), matkauinti

- toimintakyvyn kehittämistä ja seuranta sekä lihashuoltoa

ALIN HYVÄKSYTTY SUORITUS (5)

- *oppilaan taidot ovat erittäin puutteelliset eikä oppilas suoriudu kuntotesteistä*
- *oppilas on fyysisesti passiivinen eikä kykene ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan tunneilla*
- *oppilas ei noudata sovittuja aikatauluja eikä yhteisiä sopimuksia*
- *oppilas käyttäytyy häiritsevästi tunneilla*
- *oppilas ei toimi arkielämän arkitilanteissa terveyttä ja turvallisuutta edistäen*
- *oppilas ei ole kiinnostunut liikuntatunnin harjoitteista eikä koe yrittämistä tarpeelliseksi*
- *oppilas ei halua vaikuttaa omaan terveyteensä liikunnan avulla*
- *oppilas ei halua toimia kaikissa ryhmissä*
- *oppilas suhtautuu annettuun palautteeseen väheksyvästi ja on huono häviäjä*
- *oppilas ei ole kiinnostunut liikunnasta*
- * *tieto on vähäistä jopa liikuntamuotojen ydinkohdista*
- * *tietämys liikunnan ja terveyden välisestä yhteydestä on huono*
- * *on heikosti perillä liikenneturvallisuuteen liittyvistä asioista*

6. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä ja heittoja eri liikuntalajeissa

yleisurheilua: perusjuoksu, pikajuoksu, kestävyysjuoksu, pystylähtö, viestiharjoitteita, aitajuoksu, hyppääminen; erilaisia loikka- ja hyppyharjoitteita sekä pituus- ja korkeushyppyharjoitteet, heittäminen; tutustuminen kaikkiin heittolajeihin (pallo, kiekko), keihäs (harjoituskeihäs), moukari, kuula; työnnon tekniikka

- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä

olosuhteet huomioon ottaen käytetään välineitä ja telineitä, improvisaatio, kärryryöry ja käsinseisonta, kyykky- ja haarahyppy, kieppi ja kaarihypyy, lentokuperkeikka, penkillä tasapainoharjoitukset, lihaskunto ja notkeus

- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tanssia

askelsarjat (aerobic, tanssit esim. valssi), kansantanssi

- pallopelejä

jalkapallo

pelijatuksen habmottaminen, tekniikat (baltuunotto, kuljetus, potkaiseminen, sisäteräsyöttö), pien- ja ohjauspelit

pesäpallo

heitto yläkautta, harjoitellaan pallon kiinniottoa näpylällä ilmasta ja maasta, lyöntiasento ja peruslyönti, syöttöharjoitteita, pelijatuksen tutustuminen, viitepelejä

koripallo

pelijatuksen tutustuminen, pallon käsittelyharjoitteita (heittäminen, kuljetus, kahden käden rannesyöttö), puolustusasento, viite- ja pienpelejä

lentopallo

pelijatuksen habmottaminen, pallon käsittelyä (sormi- ja hihalyönti, syöttäminen), pienpelit

salibandy

mailan ja pallon käsittelyharjoitteita, pelikäsitys ja perustekniikka

Säännöt ja taktikat soveltaen koululaispeleihin, perustaitojen syventäminen

Muut pallopelit ja leikit mahdollisuuksien mukaan

- suunnistusta ja retkeilyä
liikkuminen maastossa karttaa apuna käyttäen, kartanlukutaidon kehittäminen, jokamiehen oikeuksiin tutustuminen, hiihto-, patikka- tai polkupyöräretki mahdollisuuksien mukaan tai koulun yhteisinä tapahtumapäivinä
- talviliikuntaa
luistelut: perusluistelutaidot, jarrutukset, kertausta, sirklaukset eteen- ja taaksepäin, jääpelit
hiihto: hiihtotekniikoiden harjoittaminen (perinteinen ja luisteluhiihto), suksien hallintaan liittyvien taitojen harjoittaminen, mäenlasku ja -nousu, hiihtopelit ja leikit
- uintia
uintitekniikoiden harjoittelu (krooli-, rinta- ja selkäuinti), pää edellä hyppyt, vesipelit, sukeltaminen (pituus ja syvyys), matkauinti
- toimintakyvyn kehittämistä ja seurantaa sekä lihashuoltoa

ALIN HYVÄKSYTTY SUORITUS (5)

- *oppilaan taidot ovat erittäin puutteelliset eikä oppilas suoriudu kuntotesteistä*
- *oppilas on fyysisesti passiivinen eikä kykene ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan tunneilla*
- *oppilas ei noudata sovittuja aikatauluja eikä yhteisiä sopimuksia*
- *oppilas käyttäytyy häiritsevästi tunneilla*
- *oppilas ei toimi arkielämän arkitilanteissa terveyttä ja turvallisuutta edistäen*
- *oppilas ei ole kiinnostunut lükuntatunnin harjoitteista eikä koe yrittämistä tarpeelliseksi*
- *oppilas ei halua vaikuttaa omaan terveyteensä liikunnan avulla*
- *oppilas ei halua toimia kaikissa ryhmissä*
- *oppilas subtautuu annettuun palautteeseen väheksyvästi ja on huono häviäjä*
- *oppilas ei ole kiinnostunut lükunnasta*
- * *tieto on vähäistä jopa lükuntamuotojen ydinkohdista*
- * *tietämys liikunnan ja terveyden välisestä yhteydestä on huono*
- * *on heikosti perillä liikenneturvallisuuteen liittyvistä asioista*

7. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä ja heittoja eri liikuntalajeissa
yleisurheilu: perusjuoksu, pikajuoksu, kestävyysjuoksu, pystylähtö, viestiharjoitteita, aitajuoksu, hyppääminen; erilaisia loikka- ja hyppyharjoitteita sekä pituus- ja korkeushyppyharjoitteet, heittäminen; tutustuminen kaikkiin heittolajeihin (pallo, kiekko), keihäs (harjoituskeihäs), moukari, kuula; työnnön tekniikka
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
olosuhteet huomioon ottaen käytetään välineitä ja telineitä, improvisaatio, kärryryöry ja käsinseisonta, kyykky- ja

- haarahyppy, kieppi ja kaarihyppy, lentokuperkeikka, penkillä tasapainoharjoitukset, lihaskunto ja notkeus*
- musiikkiliikuntaa sekä tanssia
askelsarjat (aerobic, tanssit esim. valssi), kansantanssi
  - pallo- ja mailapelejä
jalkapallo
pelijatuksen habmottaminen, tekniikat (haltuunotto, kuljetus, potkaiseminen, sisäteräsyöttö), pien- ja ohjauspelit
pesäpallo
heitto yläkautta, harjoitellaan pallon kiinniottoa näpylällä ilmasta ja maasta, lyöntiasento ja peruslyönti, syöttöharjoitteita, pelijatuksen tutustuminen, viitepelejä
koripallo
pelijatuksen tutustuminen, pallon käsittelyharjoitteita (heitäminen, kuljetus, kahden käden rannesyöttö), puolustusasento, viite- ja pienpelejä
lentopallo
pelijatuksen habmottaminen, pallon käsittelyä (sormi- ja hihalyönti, syöttäminen), pienpelit
salibandy
mailan ja pallon käsittelyharjoitteita, pelikäsitys ja perustekniikka
Säännöt ja taktikat soveltaan koululaispeleihin, perustaitojen syventäminen
Muut pallopelit ja leikit mahdollisuuksien mukaan
  - suunnistusta
liikkuminen maastossa karttaa apuna käyttäen, kartanlukutaidon kehittäminen, jokamiehen oikeuksiin tutustuminen, hiihto-, patikka- tai polkupyöräretki mahdollisuuksien mukaan tai koulun yhteisinä tapatumapäivinä
  - talviliikuntaa
luistelu: peruluistelutaidot, jarrutukset, kertausta, sirklaukset eteen- ja taaksepäin, jääpelit
hiihto: hiihtotekniikoiden harjoittaminen (perinteinen ja luisteluhiihto), suksien hallintaan liittyvien taitojen harjoittaminen, mäenlasku ja -nousu, hiihtopelit ja leikit
  - uintia ja vesipelastusta
uintitekniikoiden harjoittelu (krooli-, rinta- ja selkäuinti), pää edellä hyppyt, vesipelit, sukeltaminen (pituus ja syvyys), matkauinti
  - toimintakyvyn kehittämistä ja seuranta sekä lihahuoltoa
  - uusiin liikuntamuotoihin tutustumista ja liikuntatietoutta.

ALIN HYVÄKSYTTY SUORITUS (5)

- *oppilaan taidot ovat erittäin puutteelliset eikä oppilas suoriudu kuntotesteistä*
- *oppilas on fyysisesti passiivinen eikä kykene ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan tunneilla*
- *oppilas ei noudata sovittuja aikatauluja eikä yhteisiä sopimuksia*
- *oppilas käyttäytyy häiritsevästi tunneilla*
- *oppilas ei toimi arkielämän arkitilanteissa terveyttä ja turvallisuutta edistäen*
- *oppilas ei ole kiinnostunut lukuntatunnin harjoitteista eikä koe yrittämistä tarpeelliseksi*
- *oppilas ei halua vaikuttaa omaan terveyteensä liikunnan avulla*
- *oppilas ei halua toimia kaikissa ryhmissä*
- *oppilas subtautuu annettuun palautteeseen väheksyvästi ja on huono häviäjä*
- *oppilas ei ole kiinnostunut lukunnasta*
- * *tieto on vähäistä jopa liikuntamuotojen ydinkohdista*
- * *tietämys liikunnan ja terveyden välisestä yhteydestä on huono*
- * *on heikosti perillä liikenneturvallisuuteen liittyvistä asioista*

8. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä ja heittoa eri liikuntalajeissa
yleisurheilu: perusjuoksu, pikajuoksu, kestävyysjuoksu, pystylähti, viestiharjoitteita, aitaajuoksu, hyppääminen; erilaisia loikka- ja hyppyharjoitteita sekä pituus- ja korkeushyppyharjoitteet, heittäminen; tutustuminen kaikkiin heittolajeihin (pallo, kiekko), keihäs (harjoituskeihäs), moukari, kuula; työnnön tekniikka
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
olosuhteet huomioon ottaen käytetään välineitä ja telineitä, improvisaatio, kärrynpyörä ja käsineisonta, kyykky- ja haarahyppy, kieppi ja kaarihypy, lentokuperkeikka, penkillä tasapainoharjoitukset, lihaskunto ja notkeus
- musiikkiliikuntaa sekä tanssia
askelsarjat (aerobic, tanssit esim. valssi), kansantanssi
- pallo- ja mailapelejä
*jalkapallo
pelijatuksen habmottaminen, tekniikat (baltuunotto, kuljetus, potkaiseminen, sisäteräsyöttö), pien- ja ohjauspelit
pesäpallo
heitto yläkautta, harjoitellaan pallon kiinniottoa näpylällä ilmasta ja maasta, lyöntiasento ja peruslyönti, syöttöharjoitteita, pelijatuksen tutustuminen, viitepelejä
koripallo
pelijatuksen tutustuminen, pallon käsittelyharjoitteita (heitäminen, kuljetus, kahden käden rannesyöttö), puolustusasento, viite- ja pienpelejä
lentopallo
pelijatuksen habmottaminen, pallon käsittelyä (sormi- ja hihalyönti, syöttäminen), pienpelit
salibandy
mailan ja pallon käsittelyharjoitteita, pelikäsitys ja perustekniikka
Säännöt ja taktikat soveltaen koululaispeleihin, perustaitojen syventäminen
Muut pallopelit ja leikit mahdollisuuksien mukaan*
- suunnistusta
liikkuminen maastossa karttaa apuna käyttäen, kartanlukutaidon kehittäminen, jokamiehen oikeuksiin tutustuminen
- talviliikuntaa
*luistelu: perusluistelutaidot, jarrutukset, kertausta, sirklaukset eteen- ja taaksepäin, jääpelit
hiihto: hiihtotekniikoiden harjoittaminen (perinteinen ja luisteluhiihto), suksien hallintaan liittyvien taitojen harjoittaminen, mäenlasku ja -nousu, hiihtopelit ja leikit*
- uintia ja vesipelastusta
uintitekniikoiden harjoittelu (krooli-, rinta- ja selkäuinti), pää edellä hyppyt, vesipelit, sukeltaminen (pituus ja syvyys), matkauinti
- toimintakyvyn kehittämistä ja seurantaa sekä lihashuoltoa
- uusiin liikuntamuotoihin tutustumista ja liikuntatietoutta.

ALIN HYVÄKSYTTY SUORITUS (5)

- oppilaan taidot ovat erittäin puutteelliset eikä oppilas suoriudu kuntotesteistä
- oppilas on fyysisesti passiivinen eikä kykene ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan tunneilla
- oppilas ei noudata sovittuja aikatauluja eikä yhteisiä sopimuksia
- oppilas käyttäytyy häiritsevästi tunneilla
- oppilas ei toimi arkielämän arkiolanteissa terveyttä ja turvallisuutta edistäen
- oppilas ei ole kiinnostunut liikuntatunnin harjoitteista eikä koe yrittämistä tarpeelliseksi
- oppilas ei halua vaikuttaa omaan terveyteensä liikunnan avulla
- oppilas ei halua toimia kaikissa ryhmissä
- oppilas subtautuu annettuun palautteeseen väheksyvästi ja on huono häviäjä

- oppilas ei ole kiinnostunut liikunnasta
- * tieto on vähäistä jopa liikuntamuotojen ydinkohdista
- * tietämys liikunnan ja terveyden välisestä yhteydestä on huono
- * on heikosti perillä liikenneturvallisuuteen liittyvistä asioista

9. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä ja heittoa eri liikuntalajeissa
yleisurheilu: perusjuoksu, pikajuoksu, kestävyysjuoksu, pystylähtö, viestiharjoitteita, aitaajuoksu, hyppääminen; erilaisia loikka- ja hyppyharjoitteita sekä pituus- ja korkeushyppyharjoitteet, heittäminen; tutustuminen kaikkiin heittolajeihin (pallo, kiekko), keihäs (harjoituskeihäs), moukari, kuula; työnnon tekniikka
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
olosuhteet huomioon ottaen käytetään välineitä ja telineitä, improvisaatio, kärrympyörä ja käsinseisonta, kyyky- ja haarahyppy, kieppi ja kaarihyppy, lentokuperkeikka, penkillä tasapainoharjoitukset, lihaskunto ja notkeus
- musiikkiliikuntaa sekä tanssia
askelsarjat (aerobic, tanssit esim. valssi), kansantanssi
- pallo- ja mailapelejä
*jalkapallo
peliajatuksen habmottaminen, tekniikat (haltuunotto, kuljetus, potkaiseminen, sisäteräsyöttö), pien- ja ohjauspelit
pesäpallo
heitto yläkautta, harjoitellaan pallon kiinniottoa näpylällä ilmasta ja maasta, lyöntiasento ja peruslyönti, syöttöharjoitteita, peliajatukseen tutustuminen, viitepelejä
koripallo
peliajatukseen tutustuminen, pallon käsittelyharjoitteita (heitäminen, kuljetus, kahden käden rannesyöttö), puolustusasento, viite- ja pienpelejä
lentopallo
peliajatuksen habmottaminen, pallon käsittelyä (sormi- ja hihalyönti, syöttäminen), pienpelit
salibandy
mailan ja pallon käsittelyharjoitteita, pelikäsitys ja perustekniikka
Säännöt ja taktiikat soveltaen koululaispeleihin, perustaitojen syventäminen
Muut pallopelit ja leikit mahdollisuuksien mukaan*
- suunnistusta
liikkuminen maastossa karttaa apuna käyttäen, kartanlukutaidon kehittäminen, jokamiehen oikeuksiin tutustuminen
- talviliikuntaa
*luistelu: peruluistelutaidot, jarrutukset, kertausta, sirklaukset eteen- ja taaksepäin, jääpelit
hiihto: hiihtotekniikoiden harjoittaminen (perinteinen ja luisteluhiihto), suksien hallintaan liittyvien taitojen harjoittaminen, mäenlasku ja -nousu, hiihtopelit ja leikit*
- uintia ja vesipelastusta
uintitekniikoiden harjoittelu (krooli-, rinta- ja selkäuinti), pää edellä hyppy, vesipelit, sukeltaminen (pituus ja syvyys), matkauinti
- toimintakyvyn kehittämistä ja seurantaa sekä lihahuoltoa
- uusiin liikuntamuotoihin tutustumista ja liikuntatietoutta.

ALIN HYVÄKSYTTY SUORITUS (5)

- oppilaan taidot ovat erittäin puutteelliset eikä oppilas suoriudu kuntotesteistä
- oppilas on fyysisesti passiivinen eikä kykene ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan tunneilla
- oppilas ei noudata sovittuja aikatauluja eikä yhteisiä sopimuksia
- oppilas käyttäytyy häiritsevästi tunneilla

- oppilas ei toimi arkielämän arkitilanteissa terveyttä ja turvallisuutta edistäen
- oppilas ei ole kiinnostunut liikuntatunnin harjoitteista eikä koe yrittämistä tarpeelliseksi
- oppilas ei halua vaikuttaa omaan terveyteensä liikunnan avulla
- oppilas ei halua toimia kaikissa ryhmissä
- oppilas subtaantuu annettuun palautteeseen väheksyvästi ja on huono häviäjä
- oppilas ei ole kiinnostunut liikunnasta
- * tieto on vähäistä jopa liikuntamuotojen ydinkohdista
- * tietämys liikunnan ja terveyden välisestä yhteydestä on huono
- * on heikosti perillä liikenneturvallisuuteen liittyvistä asioista

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa ydintaidot juoksuissa, hyppyissä ja heitoissa
- osaa voimistelun, välinevoimistelun ja telinevoimistelun liikkeitä
- osoittaa toiminnassaan ymmärtävänsä rytmin merkityksen liikunnassa ja tanssissa
- osaa yleisimpien pallopelien perusteet ja pelaa niitä sovittujen sääntöjen mukaan
- osaa suunnistaa karttaa ja kompassia apuna käyttäen sekä tietää jokamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista
- osaa luistella sujuvasti
- hallitsee hiihdon harrastamiseen tarvittavat perustekniikat
- hallitsee uimataidon sekä osaa vesipelastamisen taitoja
- tuntee liikunnan ja terveyden välisiä yhteyksiä

7.19 Kotitalous

7.-9 LUOKKAT

Yleiset tavoitteet

Kotitalouden opetuksen tarkoituksena on kehittää arjen hallinnan edellyttämiä käytännön taitoja, yhteistyövalmiuksia ja tiedon hankintaa sekä niiden soveltamista arkielämän tilanteissa. Tehtävänä on ohjata oppilasta ottamaan vastuuta terveydestään, ihmissuhteistaan ja taloudestaan sekä lähiympäristön viihtyvyydestä.

Kotitalouden opetuksen tulee perustaa käytännön toimintaan ja ryhmässä toimimiseen sekä oppilaan omien lähtökohtien huomioon ottamiseen ja kokonaisvaltaisen kasvun tukemiseen. Oppiaineissa perehdytään moniin ihmisen hyvinvoinnin ja hyvän elämän kannalta tärkeisiin kysymyksiin, jotka käsittelevät nuorta itseään, kotia ja perhettä sekä niiden yhteyksiä muuttuvaan yhteiskuntaan ja ympäristöön.

Ehettäminen ja aihekokonaisuudet

Kotitalouden opetus tarjoaa mahdollisuuksia opetuksen ehyttämiseen ja yhteistyöhön muiden oppiaineiden kanssa ja soveltaa käytännön monien eri alojen tietoa. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti terveystiedon ja biologian kanssa.

Kotitalousoppiaineeseen sisältyy aihekokonaisuuksista ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta, turvallisuus ja liikenne (työturvallisuus) sekä ihminen ja teknologia.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- - ymmärtämään hyvien tapojen ja tasa-arvon merkityksen yksilön ja perheen hyvinvoinnin kannalta
- - pohtimaan kotitalouksien arjen hallinnan kannalta tarpeidensa ja voimavarojensa merkitystä sekä yhteyksiä omiin valintoihinsa ja toimintaansa
- - ruokatalouden, asunnon ja tekstiilien hoitoon liittyvät perustiedot ja käyttää tarkoituksenmukaisia, turvallisia ja kestävästi kehityksen mukaisia aineita ja työtapoja
- - toimimaan harkitsevana ja vastuunsa tuntevana kuluttajana sekä tiedostamaan kulutuksen monimuotoisuutta ja kulutukseen liittyviä ongelmia
- - tiedostamaan kotitalouksien toimintaan liittyvää kansallista kulttuuria sekä kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia.

KESKEISET SISÄLLÖT

Perhe ja yhdessä eläminen

- - Hyvät tavat, tapakulttuuri ja kodin juhlat
- - sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri
- - tasa-arvo ja ajankäyttö perheessä.

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- - Ravitsemussuosituksien ja terveellinen ruoka
- - ruoan laatu ja turvallisuus
- - perusruoanvalmistusmenetelmät
- - aterioiden suunnittelu ja erilaiset ruokailutilanteet suomalaisessa ruokakulttuurissa
- - ruokakulttuurien muuttuminen.

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- - Oman rahankäytön suunnittelu
- - kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet
- - tuotteiden ja palvelujen hankinta ja käyttö
- - kulutuksen ympäristövaikutukset.

Koti ja ympäristö

- - Asunnon ja tekstiilien hoito
- - lähiympäristön hoito sekä jätehuolto
- - kotitalouskoneiden ja kodin laitteiden käyttö.

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- oman rahankäytön suunnittelua
- kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet
- tuotteiden ja palvelujen hankinta ja käyttö
- kulutuksen ympäristövaikutukset

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Oppilas

- osaa noudattaa hyviä tapoja ja ottaa muut huomioon käyttäytymisellään sekä toimia itsenäisesti ja ryhmässä
- tuntee kotitaloustyön suunnittelun, tasapuolisen työnjaon ja ajankäytön perusteita ja osaa soveltaa niitä oppimistilanteessa.

Käytännön työtaidot

Oppilas

- tuntee ruoka-aineiden ominaisuuksia, tavallisimpia ruoanvalmistuksen menetelmiä ja osaa käyttää näitä hyväkseen ruoanvalmistuksessa
- osaa valmistaa ohjatusti suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia ja koostaa ateriansa ravitsemussuositukset huomioon ottaen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia työtapoja ja tavallisimpia kodinkoneita ja -välineitä turvallisesti
- osaa tulkita tekstiilien hoito-ohjeita ja hoitaa tavallisimpia tekstiilejä
- osaa tehdä kodin siivouksen perustehtäviä
- osaa toimia ympäristöä säästäen, valita tarkoituksenmukaisia pesu- ja puhdistusaineita sekä huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta.

Tiedonhankinta- ja käsittelytaidot

Oppilas

- osaa etsiä ja hyödyntää kotitalouden tietoja eri lähteistä, tulkita yleisimpiä tuote- ja pakkausmerkintöjä ja symboleja sekä pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta
- osaa pääpiirteittäin kertoa mistä kotitalouksien menot koostuvat ja tehdä oman rahankäyttösuunnitelmansa
- tuntee tärkeimmät kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet.

7.20 Valinnaisaine

Liikunta

A-KORI

Kurssin nimi: Liikunta

Kesto: 2 kurssia

Sisältö: monipuolisia liikuntalajeja oppilaiden toiveiden ja kiinnostuksen mukaan. Harjoitetaan vuodenaikakohtaan soveltuvia vanhoja ja uusia liikuntalajeja. Sopii sekä tytöille että pojille.

Tavoite: Tarjota entistä paremmat mahdollisuudet liikuntataitojen parantamiseen ja kunnon kohentamiseen

Sekä liikuntatiedon lisäämiseen monipuolisilla ja virikkeisellä liikunnalla

Arviointi: numeroarviointi

B- KORI

Kurssin nimi: **joukkuepalloilu**

Sisältö: Joukkuepalloilulajien tekniikka- ja peliharjoituksia. Sopii sekä tytöille että pojille

Tavoite: palloilutaitojen parantaminen ja pelaamisen ilo

Kesto : 1 kurssi

Arviointi : suoritusmerkintä

Kurssin nimi: **mailapelit**

Sisältö: kurssin aikana pelataan ja harjoitetaan erilaisia kurssilaisia kiinnostavia mailapelejä. Sopii sekä tytöille että pojille.

Tavoite: harrastetaan monipuolisia mailapelejä tarjoamalla mahdollisimman paljon virikkeitä ja rohkaistaan kokeilemaan erilaisia pien- ja viitepelejä, käytetään erilaisia ryhmityksiä, korostetaan ryhmän sisäisen yhteishengen ja vastuunottokyvyn kehittämistä.

Kesto : 1 kurssi

Arviointi: suoritusmerkintä.

7.21 Oppilaanohjus

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksunsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat.

Ensimmäisestä luokasta alkaen luodaan pohja oppilaanohjauksen tavoitteiden toteutumiselle. Tavoitteet täydentyvät ja syvenyvät siirryttäessä vuosiluokalta toiselle.

Ainevalintojen ohjaus perustuu oppilaan kiinnostuksiin ja kykyihin ja vaikuttaa myös jatko-opintojen valintaan.

Oppilaanohjaus omalta osaltaan tukee syrjäytymisen ehkäisyä.

Monikulttuurisuuden kasvaminen ja kansainvälisyys otetaan huomioon.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyylit
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta koulutuksen eri niveltaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävässä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnassa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

VUOSILUOKAT 1-2

Oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää oppilaan opiskeluvaikeuksien kehittymistä ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä osaltaan estää oppimisvaikeuksien syntymistä. Sujuvan opiskelun turvaamiseksi ohjauksen on tuettava oppilasta opiskelutaitojen kehittämisessä. Oppilasta tulee ohjata suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin. Ohjauksen avulla oppilas oppii käyttämään monipuolisia työtapoja ja hankkimaan tietoa erilaisista tietolähteistä.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 1-2 aikana eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä.

Tavoitteiden toteuttamiseksi tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa. Koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa määritellään koulun toimintakulttuurin mukaisesti kuinka koulutulokas ohjataan koulun toimintaa. Oppimisvaikeuksien syntymistä ehkäistään yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä oppilashuollon moniammatillisena yhteistyönä. Koulunkäynti- ja opiskelutaitoja arvioidaan yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa.

VUOSILUOKAT 3-6

Vuosiluokkien 3-6 aikana oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta tulee ohjata myös hänen

tehdessään ainevalintoja perusopetuksen aikana ja nivelvaiheissa. Vuosiluokkien 3-6 aikana aloitetaan tutustuminen ammatteihin ja työelämään.

Ohjauksen tehtävänä on lisäksi ohjata oppilaita kehittämään tiedonhankinnan valmiuksia ja käyttämään monipuolisia työtapoja. Oppilasta tulee ohjata myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 3-6 aikana pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Ohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Lisäksi oppilaan tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkieleämän kysymyksissä.

VUOSILUOKAT 3-4

Oppilasta tuetaan ja ohjataan eri oppiaineiden opiskelu- ja työskentelytaitojen omaksumisessa ja oman toiminnan arvioinnissa. Työelämään tutustuminen aloitetaan oppilaan perhepiirin töistä ja ammateista korostaen, että kaikki työt ovat arvokkaita ja tarpeellisia.

VUOSILUOKAT 5-6

Oppilasta tuetaan aktiiviseen osallistumiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen sekä vastuuseen omasta toiminnasta. Oppilasta kannustetaan myös harrastustoimintaan.

Työelämään tutustumista jatketaan yhteistyössä oppilaan lähiympäristön kanssa. Oppilasta ohjataan itsearvio- ja tavoitteenasettelutaitojen kehittämiseen.

Ohjauksen painopiste 6. vuosiluokalla on 7-9. luokille siirtymisessä. Koulun opetussuunnitelmassa varataan aikaa siirtymisen ohjaamiseen ja siitä tiedottamiseen.

VUOSILUOKAT 7-9

Perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilaanohjaus tulee järjestää siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syntyvästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- työelämään tutustumisesta.

Oppilaalle tulee järjestää henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä.

Oppilaalle tulee järjestää pienryhmäohjausta, jonka aikana hän oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tulee ohjata ja tukea jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjata käyttämään yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus tutustua työhallinnon tarjoamiin tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Tämän yhteistyön keskeisen osan muodostavat työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt, eri alojen tiedotusmateriaalien käyttö ja työelämään tutustuminen (TET).

Oppilaalle tulee järjestää työelämään tutustumisen jaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia

kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa ympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma työelämään tutustumisen järjestelyistä.

Kestoltaan 7. ja 8. vuosiluokan TET-jakso tai –jaksot voivat olla yhteensä 1-5 työpäivää. 9. vuosiluokan TET-jakso on yhden tai kahden viikon työpäivien pituinen ja toteutetaan koulun hankkimassa tai itsehankitussa koulun hyväksymässä työpaikassa.

LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS

TAVOITTEET

Oppilas

- muodostaa kokonais käsityksen opetuksesta ja koulun toimintatavoista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii tuntemaan hänelle sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista ja
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

KESKEISET SISÄLLÖT

- kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- opiskelun taidot
- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot
- työelämä tietous, elinkeinorakenne ja ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin
- opiskelu ja työskentely ulkomailla
- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut

- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä.

Luokkamuotoista ohjausta on 7. luokalla 0-1 vuosiviikkotuntia, 8. luokalla 0-1 vuosiviikkotuntia ja 9. luokalla 1 vuosiviikkotuntia, kuitenkin yhteensä 2 vuosiviikkotuntia vuosiluokkien 7-9 aikana. Hyväksytyssä tuntijaossa 7. luokalla on 0,5 tuntia, 8. luokalla 0,5 tuntia ja 9. luokalla 1tunti eli yhteensä 2 tuntia.

Luokkamuotoisen ohjauksen sisällöt painottuvat 7. vuosiluokalla koulu yhteisössä toimimiseen, oppilaan arviointiin, perusopetuksen rakenteeseen ja siinä etenemiseen, opiskelutaitojen parantamiseen, erilaisten oppimistyylien hahmottamiseen ja itsetuntemuksen lisäämiseen.

Luokkamuotoisen ohjauksen sisällöt painottuvat 8. vuosiluokalla itsetuntemuksen ja itsearviointitaitojen kehittämiseen, tiedonhankintaan elinkeino- ja työelämästä sekä ammattialoista. Painopisteenä on myös tasa-arvo työelämässä ja yhteiskunnassa.

Luokkamuotoisen ohjauksen sisällöt painottuvat 9. vuosiluokalla itsearviointi- ja päätöksentekotaitojen kehittämiseen, urasuunnitteluun, jatko-opintojen ohjaukseen ja TET-jakson suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä opiskelua ja urasuunnittelua koskevien tiedonhankintataitojen kehittämiseen ja ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelujen käyttöön.

8. luku OPPILAAN ARVIOINTI

Oppilaan arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana ja päättöarviointiin, joilla on erilaiset tehtävät.

8.1 Arviointi opintojen aikana

ARVIOINNIN TEHTÄVÄ

Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kuvata, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta muodostamaan realistinen kuva oppimisestaan ja kehittymisestään ja siten tukea myös oppilaan persoonallisuuden kasvua.

ARVIOINNIN PERIAATTEET

Opintojen aikaisen arvioinnin tulee olla totuudenmukaista ja perustua monipuoliseen näyttöön. Arvioinnin tulee kohdistua oppilaan oppimiseen ja edistymiseen oppimisen eri osa-alueilla. Arvioinnissa otetaan huomioon sen merkitys oppimisprosessissa. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa on tärkeää opettajan antama jatkuva palaute. Arvioinnin avulla opettaja ohjaa oppilasta tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa sekä auttaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan. Oppilaan edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta sekä päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät kansallisesti sen tieto- ja taitotason, joka on oppilaan arvioinnin pohjana. Numeroarvostelua käytettäessä hyvän osaamisen kuvaus määrittelee tason arvosanalle kahdeksan (8). Sanallisessa arvioinnissa kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta tukee opettajaa hänen arvioidessaan oppilaan edistymistä, ja se on arvioinnin perusta kuvattaessa, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu jokaisen oppiaineen osion päätteeksi tuntijaon nivelkohtaan.

Opetussuunnitelmassa tulee määritellä yleiset ja oppiainekohtaiset arvioinnin periaatteet. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa etukäteen tietoa arvioinnin perusteista ja pyydettyessä on selvitettävä jälkikäteen, miten niitä on arvioinnissa sovellettu.

Oppiaineet, aineryhmät ja käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti, numeroarvosteluna tai näiden yhdistelmänä. Numeroarvosana kuvaa osaamisen tasoa. Sanallisella arvioinnilla voidaan kuvata myös oppilaan edistymistä ja oppimisprosessia. Yhteisten aineiden arvioinnissa tulee todistuksissa käyttää numeroarvostelua viimeistään kahdeksannella vuosiluokalla. Jos oppilas suorittaa jonkin yhteisen oppiaineen kaikki opinnot ennen tätä, tulee numeroarvostelua käyttää lukuvuositolodistuksessa jo sinä lukuvuonna, jolloin kyseisen oppiaineen opiskelu päättyy. Sanallista arviointia käytettäessä lukuvuositolodistuksesta tulee käydä ilmi, onko oppilas saavuttanut vuosiluokan tavoitteet hyväksytysti. Valinnaisten aineiden arvioinnista päätetään opetussuunnitelmassa.

Arviointipalautetta tulee antaa oppilaalle ja hänen huoltajalleen lukuvuositolodistusten lisäksi riittävästi ja monipuolisesti. Tietoa tulee antaa oppilaan edistymisestä, vahvuuksista sekä niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä. Arviointipalautetta voidaan antaa välitodistuksin, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluissa tai muilla tavoin.

OPINNOISSA ETENEMINEN VUOSILUOKITTAIN

Perusopetusasetuksen 11. §:ssä on määritelty opinnoissa etenemisen ja vuosiluokalta siirtymisen periaatteet. Opetussuunnitelman perusteet täydentävät asetusta. Opetussuunnitelmassa tarkennetaan vuosiluokalle jättämisen käytäntöjä.

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän suorittaa hyväksytysti kaikki opetussuunnitelmassa määritellyt vuosiluokan oppimäärään kuuluvat eri oppiaineiden tai aineryhmien opinnot.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa aineessa tai aineryhmässä on hylätty. Oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan tehdä ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksyty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia näyttömahdollisuuksia.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset raukeavat.

OPINNOISSA ETENEMINEN OMAN OPINTO-OHJELMAN MUKAAN

Mikäli opetussuunnitelmassa on perusopetusasetuksen 11. § 3. momentin mukaisesti päätetty, että oppilas etenee vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelmansa mukaan, opetussuunnitelmassa on määriteltävä ne tiedot ja taidot, jotka ovat edellytyksenä kunkin opintokokonaisuuden opiskelun aloittamiselle. Perusopetusasetuksen mukaan oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella.

Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuuskänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta.

ARVIOITAVAT OPPIAINEET

Perusopetuksen kaikki oppiaineet arvioidaan ympäristö- ja luonnontieto -aineryhmää lukuun ottamatta erillisinä. Vuosiluokilla 1–4 arvioidaan yhtenä kokonaisuutena ympäristö- ja luonnontieto. Vuosiluokilla 5–6 biologia ja

maantieto arvioidaan yhtenä kokonaisuutena, samoin fysiikka ja kemia. Vuosiluokilla 7–9 arvioidaan biologia, maantieto, fysiikka, kemia ja terveystieto jokainen erikseen.

TYÖSKENTELYN ARVIOINTI

Työskentelyn arviointi on osa oppilaan oppimistaitojen arviointia. Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat työskentelylle eri oppiaineissa asetetut tavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Arvioinnissa otetaan huomioon myös, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä voidaan arvioida myös erikseen.

KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINTI

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä noudattaa sääntöjä. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Opetussuunnitelmassa tulee asettaa tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle. Käyttäytymisen tavoitteita määriteltäessä otetaan huomioon koulun kasvatukselle asetetut tavoitteet.

OPPILAAN ITSEARVIOINTI

Perusopetuksen yhtenä tehtävänä on kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Itsearviointitaitojen kehittämisen tarkoituksena on tukea oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaitojen kehittymistä. Tavoitteena on, että oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva oppijana sekä osallisuuden tunne vahvistuvat. Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii myös tiedostamaan omaa edistymistään ja oppimiselle asetettuja tavoitteita sekä asettamaan itse opiskelulle tavoitteita ja säätelemään oppimisprosessiaan.

Itsearviointitaitojen kehittämiseksi oppilasta tulee ohjata tarkastelemaan oppimisprosessiaan sekä arvioimaan oppimis- ja työskentelytaitojaan. Tämä edellyttää säännöllisen palautteen antamista oppilaalle hänen työskentelystään. Oppilasta tulee ohjata ja kannustaa arvioimaan monipuolisesti osaamistaan ja oppimistaan.

ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAN OPPILAAN ARVIOINTI

Sellaisen oppilaan, jota ei ole otettu tai siirretty erityisopetukseen, lievät oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa.

Erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee perusopetuksen yleisen opetussuunnitelman mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin hyvän osaamisen kuvauksiin. Yksilöllisten oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi perustuu yleiseen perusopetuksen opetussuunnitelmaan tai yksilöllisiin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan henkilökohtaisessa opintojen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin

ja tavoitteisiin. Oppimista arvioitaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

8.2 Päätösarviointi

ARVIOINNIN TEHTÄVÄ

Päätösarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa.

ARVIOINNIN PERIAATTEET

Päätösarvioinnin tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdella oppilaita tasavertaisesti. Päätösarvosanan tulee kussakin yhteisessä oppiaineessa perustua oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8–9. Päätösarviointia varten on laadittu perusopetuksen päätösarvioinnin kriteerit kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin. Oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päätösarvioinnin kriteereiden pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Jos yhteisen oppiaineen opiskelu päättyy ennen perusopetuksen päättövaihetta, oppilaan osaaminen arvioidaan kyseiseen oppiaineeseen laadittujen perusopetuksen päätösarvioinnin kriteereiden mukaan.

Päätösarvioinnin kriteerit määrittelevät tieto- ja taitotason arvosanalle kahdeksan (8). Päätösarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen.

Oppilas on saavuttanut perusopetuksessa vaadittavat tiedot ja taidot välttävasti (5), mikäli hän pystyy osoittamaan jossakin määrin kriteerien edellyttämää osaamista.

Päätösarvioinnissa työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida subteissa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päätösarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päätösarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

ARVIOITAVAT OPPIAINEET

Perusopetuksen päättövaiheessa numeroin arvosteltavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, ensimmäinen vieras kieli, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimus, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa arvioidaan kohdassa 7.2 mainitut oppimäärät, joista oppilas opiskelee yhtä tai kahta. Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päätösarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

8.3 Todistukset

Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos niissä on oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, todistus on näiltä osin salassa pidettävä, ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen.

PERUSOPETUKSEN AIKANA KÄYTETTÄVÄT TODISTUKSET

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset ovat

1. Lukuvuositolistus
2. Välitolistus
3. Erotolistus.

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositolistus lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana voidaan lisäksi antaa välitolistuksia. Jaksotodistusta noudatettaessa jakson päättyessä annettava jaksotodistus voi toimia välitolistuksena. Lukuvuoden aikana annetut jaksotodistukset voivat yhdessä muodostaa lukuvuositolistuksen.

Erotolistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotolistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erotolistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Erillistä erotolistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Todistuksiin merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulun ja oppilaan nimi, oppilaan henkilötunnus, todistuksen antamispäivä, allekirjoitus, arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Jos työskentely arvioidaan erikseen, merkitään sen arvio todistukseen. Lukuvuositolistukseen merkitään myös tieto luokalta siirtymisestä sekä mahdollisesta luokalle jättämisestä. Numeroarvostelua käytettäessä todistukseen merkitään perusopetusasetuksen 10. §:n mukainen arviointiasteikko. Todistuksissa tulee olla merkintä, että ne ovat Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukaisia. Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään puolet on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli ja sillä opetetut oppiaineet.

Jos henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllisten oppimäärien mukaan, varustetaan numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisen oppimäärän mukaan.

PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖTODISTUS

Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa aineissa ovat vähintään välttävää.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin: Päättötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtorin allekirjoitus, yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvosteltavien valinnaisten aineiden arviointi sanoin (välttävää–erinomainen) ja numeroin (5–10). Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppimäärä. Taito- ja taideaineista todistukseen merkitään oppilaan opiskelemien oppiaineiden laajuus vuosiviikkotunteina. Taito- ja taideaineista opintojen laajuus merkitään viidenneltä vuosiluokalta alkaen. Päättötodistukseen tulee maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista. Arviota oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Numeroin arvosteltavista valinnaisista aineista merkitään nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle

tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien kyseiseen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja opiskellut vuosiviikkotuntimäärät. Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalla tulee merkintä ”osallistunut”. Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai merkintä ”hyväksytty” vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvostellaan numeroin.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Päättötodistukseen tulee merkitä oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen perusopetuksen oppitunneista on päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin koulun opetuskielellä.

Jos oppilas opiskelee yksilöllisten oppimäärien mukaan, myös päättöarviointi voi olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja- kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisen oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa.

MUUT TODISTUKSET

Muut perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Jos oppilas on suorittanut perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Jos oppilas on suorittanut osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, annetaan hänelle todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä. Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, mahdollinen oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä. Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Käytettävät todistuskaavakkeet hyväksytään erikseen.

Liitteenä hyväksytty tuntijako (koulutuslautakunta 3.5.2005 § 37)

Erilliset liitteet.